EMEKÇİ

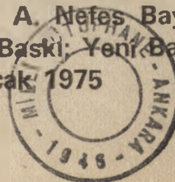
* Faşizme Karşı Omuz Omuza!
* Ecevit'e Cevap
* Milli Gurur Üzerine/V.İ.LENİN
* Devrim Şehitleri Ocağı: DMMA
* Bütçe Eleştirisi
* Öğretmen ve Toplum

Ocak 1975/sayı 3

EMEKÇİ

YIL : 1 OCAK 1975 SAYI : 3

Sahibi: M. Lütfi Kıyıcı / Yazı İşleri Müdürü: Süleyman Aslan / Yönetim ve Haberleşme Adresi: Yerebatan Cad. No: 43/2 Sultanahmet — İST. / Yıllık Abone: 100 TL. / 6 aylık 50 TL. / İstanbul - İzmir Dağıtımı: GE - DA / Ankara Dağıtım: A. Nefes Bayındır Sokak No: 38 Yenişehir — ANKARA / Dizgi ve Baskı: Yeni Bahar Matbaası / Kapak: Reyol Ofset / Basıldığı tarih: 3 Ocak 1975

ÖNEMLİ BİR DÜZELTME

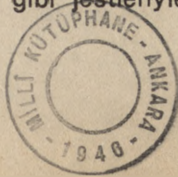
EMEKÇİ'nin Aralık sayısında dizgide önemli bir hata yapılmıştır. Okuyucularımızdan özür dileriz. Hata yapılan paragrafın tümünü veriyoruz.

«4. 12 Marttan sonraki açık faşizm döneminde, legalitede demokratik direniş, bütün engellere rağmen sürmüştür. Toplumumuzda önemli yeri olan meslek örgütlerinin, halkımızın faşizme karşı direnişine büyük katkıları oldu. Yurtsever aydınlar, öğretmenler, mimarlar, mühendisler, hukukçular vb. o zor günlerde, halkın direnişinin yankısı olan seslerini yükseltme yürekliliğini gösterdiler. Parti bu çevrelerin de özlemlerine karşılık vermeli, bu çevrelerden gelme sosyalistlerin parti saflarında yeri olmalıdır.»

FAŞİZME KARŞI OMUZ OMUZA!

Öğrenci Şahin Aydın ve işçi Hüseyin Örek MHP'nin faşist militanları tarafından öldürüldü. Biri İstanbul'da, biri Adana'da. Faşist saldırılar bütün ülke düzeyinde sürdürülüyor. Yaralananların döğülenlerin sayısı belli değil. Siyasi cinayetlerin, saldırıların bir merkezden yönetildiği ve belli bir amaca yönelik olduğu kesin. Saldırıların hükümet bunalımı ile yoğunluk ve yaygınlık kazandığı da bir gerçek.

Durum açıktır. Güven oyu alamayan ve istifa eden hükümet iş başındadır. Irmak hükümetinin bileşimi, programı ve bu kısa süre içinde izlediği yol, bu hükümetin sağcı niteliğini ortaya koydu. İşbirlikçi sermaye çevrelerinin Irmak hükümetinden yakınmaları için bir neden yok. Bu kabine 12 Mart dönemi kabinelerinin bir kopyası gibidir. Ve Başbakan Irmak'da tutucu geçmişiyle olsun, MHP Gençlik Kurultayına gönderdiği dayanışma telgrafı gibi jestleriyle olsun rengini iyice belli et-

miştir. Böyle bir ortamda faşist cephenin parti liderleri, başlarında Demirel halka karşı gayrı - millî cepheyi kurmak için halvet oluyorlar. Amaç, sonucunun aleyhlerine olacağını bildikleri erken seçimi, ne pahasına olursa olsun, önlemek, sorumluluğunu taşımadıkları Irmak hükümeti aracılığıyla, işbirlikçi sermayenin egemenliğini sürdürmektir.

Türkiye'nin bugünkü koşullarında işbirlikçı sermayenin egemenliği demek faşizm demektir. Bunun için her türlü demokratik direniş ezilmelidir. Devrimciler yıldırılmalıdır. Çağımızın ilerici düşüncelerini benimseyen gençliğe faşist saldırılar tertiplenmelidir. Gençler kahpece bıçaklanmalı, öldürülmelidir. İşçilerin üzerine panzerler gönderilmeli, fabrikalarda polis, komando terörü sürdürülmelidir. CHP'ye bile tahammül yoktur. CHP lideri için yapılan gösterilere katılan bir işçiyi faşistler yalnız yakalıyorlar ve başını duvara vura vura öldürüyorlar. Ecevit'e ait kitaplar, resimler yakılıyor.

Polis faşist saldırganları korumaktadır. Tıpkı 12 Mart öncesi döneminde olduğu gibi. Başka şey de beklenemez. İşkencelerden, cinayetlerden sorumlu olanlar kovuşturmaya uğramadı, lâyık oldukları cezalara çarptırılmadı. Baskı kurumları eski kadrolarıyla devlet içinde devlet durumlarını sürdürüyor. Ekim seçimlerinden sonra demokrasiye dönüşten söz edildi, ama faşizmi uygulama organlarına dokunulmadı. Ecevit kabinesi, CHP ölçüleri içinde olsa bile bu kurumlarda herhangi bir temizleme yapmadı.

Halka karşı gayri-millî cepheyi kuranların, faşist saldırıları kışkırtan ve düzenleyenlerin amaçları bellidir. Bunlar bir faşist darbenin koşullarını hazırlıyorlar. «Hürriyetçi demokrasi»ye bağlılıklarını durmadan ilân etmeleri boş lâftır. Onlar burjuva anlamıyla dahi demokrasiden korkmaktadırlar. Çünkü, sınırlı bir demokratik ortamda bile iktidar yollarının artık kendilerine kapalı olduğunu biliyorlar. Dünün Filipin demokrasiciliği koşullarında böyle değildi. O koşullarda işbirlikçi sermayenin ve mütegallibenin baş temsilcisi durumunda olan bir DP ya da bir AP şartlandırılmış seçmen kitlesini kandırarak seçim kazanabiliyor ve iktidara gelebiliyordu. Bugün Türkiyede Filipin demokrasiciliğinin birinci şartı: seçmen kitlesinin çoğunluğunun işbirlikçi sömürücü güçlerin etkisinde bulunması şartı geniş ölçüde ortadan kalkmıştır. Halkımız hızlı bir bilinçlenme süreci içindedir. Filipin tipi demokrasi oyunu eskisi gibi oynanamaz oldu. Onun için faşist cephe partilerinin başındakiler faşizmden yanadırlar. Nitekim 12 Mart döneminde bunlar, en azından Tağmaçlar, Türünler kadar faşist kesildiler. Faşist uygulamaları açıkça ve büyük coşkuyla desteklediler.

Şimdi de bir yeni 12 Mart'ı sahneye koyabileceklerini umuyorlar. Devrimci gençlere karşı faşist saldırılar sürecek, gençler savunma durumuna itilmiş olacaklar ve 12 Mart öncesinde olduğu gibi faşistlere karşılık verecekler. Devrimcileri pusuya düşürüp kalleşçe vurma işine hız verilecek; ve böylece tezgâhlanmış olan «aşırı uçların çatışması» koşullarında 12 Mart tekrarlanacak, hem bu kez daha da kanlı olarak. 12

Mart'tan önce 27 Mayıs'ı hatırladıklarından hiç değilse içlerinden bazılarının, ordunun müdahalesi konusunda kuşkuları vardı. Bugün artık 27 Mayıs çok gerilerdedir. Buna karşılık 12 Mart'ın anıları tap tazedir. İşbirlikçilerin eski kuşkuları da kalmamıştır artık. Onun için orduyu kışladan çıkartarak politikaya müdahalesini sağlamak için ellerinden geleni yapıyorlar.

ABD emperyalizmi her gerekli gördüğünde vesayeti altında tuttuğu ülkelerde işbirlikçi sermayenin faşist diktası önünde yeşil ışık yakar. Türkiye'de de bu böyledir. Nitekim Washington çevrelerinin Türkiye'de «kuvvetli bir hükümet» istediğini Amerikan basını yazmaya başladı. İşbirlikçiler de son günlerde «bize bir diktatör lazım» propogandasını yoğun bir biçimde yayıyorlar. Bunları rastlantı sanmak safdillik olur. Bu koşullarda bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'yi özleyen tüm yurtseverlere düşen bir görev var: Faşizme karşı birleşmek!

Öğrenci Şahın Aydın proleter devrimcisi idi. İşçi Hüseyin Örek Ecevit'e umut bağlamış bir CHP sempatizanı idi. Her ikisi de aynı faşist terör örgütünün hedefi oldular. Bu durum tek başına faşizme karşı demokratik cephenin sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğini göstermeye yeter. Tüm gerçek demokratların davasıdır faşizme karşı mücadele. Ancak tüm demokratik güçleri kapsayan faşizme karşı yurtsever cephe ABD emperyalizminin ve yerli ortaklarının faşist komplosunu yenilgiye uğratabilir.

Gerçek bu iken CHP yönetimi, İnönü zamanını aratmayacak biçimde demokratik güçbirliğini baltalar duruma düşmektedir. CHP ileri gelenlerinin (Ecevit dahil) kendi sollarında gocundukları kişi ve çevrelere sövmeleri başka biçimde yorumlanamaz. Bunu yaparken CHP tabanına ters düştükleri de açıktır. Besbelli ki, CHP yönetimi bunu belli amaçlarla yapmaktadır: Bilinçlenen ve bilinçlendikçe sola kayan CHP tabanını «hizaya getirmek» gibi, kendi saflarında hâlâ barındırdıkları «göbekçi» kalıntılarını hoş tutmak gibi, sağındaki çevrelerin anti-komünizm silâhından yararlanarak, kendilerine karşı saldırılara girişilmesini önlemek gibi... Bu taktiğin dayandığı hesap yanlıştır. Halkımızın bu yanlış hesabı çarşıdan geri çevireceği kesindir. Biz, kendi hesabımıza, CHP yönetiminin hatasına düşmeyeceğiz ve faşizme karşı güçbirliğine ters düşecek, sekter tutum ve davranışlardan titizlikle kaçınacağız.

CHP yönetimi için bu böyle. Sosyalistlere gelince: Saflarımızdaki bölünme sürüyor. Ve biz, herşeyden önce kendi saflarımıza çeki düzen vermekle, birliği gerçekleştirmekle yükümlüyüz. **Gerekli siyasi örgütlenmeye gitmeden bu sağlanamaz.** Oysa işçi sınıfının, öncü müfrezesi niteliğinde gerçek bir sosyalist parti kurma görevi henüz önümüzdedir. Ancak, son siyasî cinayetler, acil bir görevi karşımıza dikmiştir: İstisnasız tüm sosyalist çevrelerin gerçek temsilcilerinin bir araya gelerek, faşizme karşı halk yığınlarını seferber etme yollarını saptaması, bu yolda, tüm demokratik güçlere açık, bir güçbirliğini gerçekleştirmesi. Bu, içinde yaşadığımız tarihi anın acil görevlerinden biridir; ve bu görev

sosyalist hareket içinde sağlam ne varsa onu gerçek sosyalist partinin disiplini altında birleştireceğimiz çalışmalar sürerken yerine getirilmelidir.

Besbelli ki işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde **bir sosyalist parti olmadan,** siyasal **demokrasinin bu birinci koşulu** yerine getirilmeden, demokratik güçlerin faşizme karşı güçbirliği de gerektiği gibi kurulamaz. Öte yandan faşizme karşı güçbirliği gerçekleşmeden ve **demokrasi uğruna mücadelede, tüm olanaklar seferber edilerek, verilmedende,** emekçi halk içinde derin kökleri olan bir sosyalist partiyi yaratmak da güçtür. «Faşizme karşı güçbirliğini gerçekleştirmek, şu anda, partiyi kurma görevi kadar acildir,» demek, **«partiyi kurma işini erteleyelim»** demek değildir. Tam tersine **iki görev iç içedir.** Faşizme karşı güçbirliğini kurarken en geniş tabana dayanan bir partiyi kurma doğrultusunda ileri adımlar atılmış olacaktır.

Halkı faşizme karşı seferber etmek diyoruz, burada sorunu dar açıdan yöresel olarak koyamayız. Faşistler iyi örgütlenmişlerdir. Uzun yıllar **demokratik güçler ezilirken, onların sırtı sıvazlandı.** Emperyalizm ve işbirlikçileri büyük olanaklarıyla onları destekliyor. Baskı kuvvetleri onlarla işbirliği durumunda, onları koruyor. Ama gene de herkes bilir ki, devrimciler, azıcık bir toparlanma ile saldırgan faşistleri çil yavrusu gibi dağıtırlar, onları etkisiz hale getirirler. Çünkü faşistler halka düşmandırlar, halktan kopukdurlar ve tarihin çarkını geriye döndürmek istiyorlar. Çünkü **devrimciler emekçi halkın gerçek temsilcileridirler. Halktan güç alıyorlar ve tarih çarkı devrim doğrultusunda dönüyor.** Ama yöresel olarak faşistleri bozguna uğratmak yetmez. Devrimciler tüm sorunları olduğu gibi bu sorunu da halkın tüm ülke düzeyini kapsayan uzun vadeli demokrasi ve bağımsızlık davası açısından koymalıdırlar. Her davranışımızda **birinci hedef sosyalist akımın emekçi halk ile bağlarını güçlendirmek olmalıdır.** Faşist cephe devrimci akımı tecrit edemezse, faşizmi de tezgahlayamaz. Bu durumda faşist saldırılara karşı, devrimci tutum, demokratik özgürlükleri en etkin biçimde savunmaktır. Emekçi ve aydın çevrelerinde meslekî ve siyasî örgütlerde demokratik mekanizmanın işleyişini zorbalıkla engelleyemeyecekleri, devrimci düşünceyi faşist yöntemlerle önleyemeyecekleri, zorbalara anlayacakları dille anlatılmalıdır. Bunu sağlamak için karşı saldırılara geçmenin gereği yoktur. Yapılan saldırı değil, **meşru savunmadır.** Hem şahıslarımızın, hem fikirlerimizin, hem Türkiye demokrasisinin savunması. Bunu da **elimiz halkımızın nabzında olarak yapmalıyız. Ne pasif ne de sekter tutumlara düşmeden, faşist cephenin ekmeğine yağ sürecek tutum ve davranışlardan kaçınmayı bilerek, emekçi halkımız ile iç içe, tüm sosyalistler, tüm gerçek demokratlar omuz omuza!**

ECEVİT'E CEVAP

Son CHP Kurultayında bu partinin yönetici organlarında değişiklikler oldu. Bu değişikliklerin bir sağa kayış niteliğinde olduğu görülüyor. CHP yönetiminin bu sağa kayışı, bu partinin dayandığı tabanın eğilimlerinin bir yansıması olarak değerlendirilemez. CHP tabanı Türkiye halkının bir parçasıdır. Tüm Türkiye halkı gibi bu taban da hızlı bir bilinçlenme süreci içindedir. Besbelli ki dayandığı küçük burjuva emekçi kitlelerin özlemlerine ters düşmektedir parti yöneticisi organlarındaki son değişiklikler. Bu da CHP içinde parti içi demokrasinin gerektiği gibi işlemediğinin kanıtıdır. Nitekim Kurultay'a hazırlık niteliğinde olan il ve ilçe kongrelerinde «demokratik sol» diye adlandırılan ilerici grubun birçok yerde yenilgiye uğratılması için Genel Merkezin doğrudan doğruya müdahalelerde bulunduğu ve demokratik olmayan bazı yöntemlere başvurulduğu görüldü.

Burada bir noktaya değinmeden geçmeyelim: Özellikle CHP, iktidara geçtikten sonra Bab-ı âli basınında CHP'ye karşı «soldan» eleştiriler yöneltildiğine tanık olduk. Bu eleştirilerin CHP'de yer alan iç mü-

cadelenin niteliğini hesaba katmayan eleştiriler olduğu görüşündeyiz.

Özellikle 12 Mart darbesi günlerinde CHP'de çetin bir iç mücadele olmuştur. Yüzeyde, bu mücadele, 12 Mart darbesine karşı tutumla ilgilidir. Faşist darbeyi desteklemek mi, desteklememek mi? İşbirlikçi sermayenin diktasına evet mi- hayır mı? sorun bu noktada düğümleniyordu. Bu, özünde, işbirlikçe sermayenin adamlarıyla, küçük—burjuva emekçi yığınlara kendilerini daha yakın hisseden Ecevit önderliğindeki hizip arasında bir çatışmaydı. İlkten İnönü, Erim, Satır hizbi ağır bastı ve faşist darbenin desteklenmesine karşı çıkan ilerici hizıp geri plana itildi. Böylece İnönü'nün başında bulunduğu gerici hizip faşizme tırmanışın basamağı görevini yerine getirme durumuna düşmüş oldu. CHP'-nin halk tabanı da bunu böyle değerlendirdi. 12 Martçı hizbin, faşizme karşı direniş halinde olan bu halk tabanı ile bağları iyice koptu. Ecevit ve arkadaşları 12 Mart'ta iyi sınav verdiler ve faşizmin ateşi altında hızlı bir bilinçlenme süreci içine giren parti tabanı ile kaynaşmayı başardılar. Böylece, «göbekçiler» denen sağcı hizbin elebaşılarının parti yönetiminden uzaklaştırılması kaçınılmaz oldu. Elenen elendi, elenmiyenler kendilerini yeni koşullara uydurdular. Ve CHP'nin o eski yamalı bohça niteliği, herşeye rağmen sürdü.

CHP içindeki 12 Mart'çı hizip türdeş bir grup değildi. İçlerinde bağnaz faşistinden, körün değneğini bellemesi gibi, ne yaparsa yapsın İnönü'yü izleyenine, (Onbirler gibi) 12 Mart'ı 27 Mayıs'ın bir tekrarı sanan ve Tağmaçlar, Türünlerle «devrim kanununun» uygulanabileceğine inanan safdillere kadar uzanıyordu bu gurup. Ama türdeş olmamakla birlikte bu 12 Mart'çı grup, hiç değilse ilk günlerde, Ecevit ve arkadaşlarının temsil ettikleri parti tabanına karşı geldiler.

12 Mart darbesinin faşist niteliğini göremiyen «iyi niyetli» destekleyiciler arasında «devrimci» beyanlarda bulunanlar, halktan yana köklü reformlardan yana olduklarını söyliyenler eksik değildi. İçlerinde samimi olanlar da olabilir. Ama bunlar 12 Martçıların aleti durumuna düşmekle siyasi hayatlarının büyük hatasını işlemişlerdir. Bunlar bugün, şu ya da bu konuda ilerici nitelikte önerilerde bulunuyorlar diye onlara arka çıkmak, bir bakıma 12 Mart döneminde halkımızın faşizme karşı direnişine karşı çıkmak olur.

Sözünü ettiğimiz CHP'ye yöneltilen eleştirilerin büyük bir kısmı bu «iyi niyetli» 12 Martçıların mağdurluğundan yakınma niteliğindedir. Biz bu eleştirilere **katılamayız.** CHP'nin işbirlikçi sermayenin etkisinden arınarak tutarlı bir dönüşümcü küçük—burjuva parti kimliğine kavuşması, Türkiye'de siyasi demokrasinin bir koşuludur. Biz, bu partinin yönetimini ancak 12 Mart döneminin karanlık günlerinde Ecevit liderliğindeki CHP'yi tek umut ışığı olarak gören CHP'nin halk tabanına ters düştüğü için eleştiririz. CHP'den kendi sınıf niteliğini aşan bir devrimci tutum beklemiyoruz. Bu, besbelli, gerçekçi bir davranış olmaz. Burada, «iyi niyetli» 12 Martçılarla, CHP'de bugünkü ilerici muhalefet arasında (bu muhalefet türdeş olmasa da ve çizgisi henüz açık seçiklik

kazanmamış olsa da) bir paralellik kurmadığımızı belirtmeden geçmiyelim.

Son günlerde Türkiye'de iki siyasi cinayet işlendi. Biri Adana'da, biri İstanbul'da. Adana'da öldürülen CHP'li bir işçiydi. İstanbul'da öldürülen proleter devrimcisi bir öğrenci. Katiller tek bir merkezden yönetildikleri kesin olan faşist militanlardı. Bu iki siyasî cinayet bütün ülke düzeyinde girişilen sistemli faşist saldırıların bir parçasıydı. Amaç da faşist darbenin koşullarını hazırlamak. Faşist darbe ABD emperyalizminde destek bulan işbirlikçi sermayenin en saldırgan kesiminin ve onun kumanda ettiği faşist cephenin çıkarlarına uygun düşmektedir. Bu kesim CHP'yi iktidara getirebilecek olan bir erken seçime engel olmak için bütün çarelere başvurmakla kalmıyor, seçim sistemini ve tüm demokratik kurumları olduğu gibi ortadan kaldırmak için darbe hazırlıklarına da girişiyor. Ve siyasi cinayetler düzenlerken CHP'lisi ile proleter devrimcisi arasında ayırım yapmıyor.

Bu durumda tüm devrimcilere, siyasî inançları ne olursa olsun, tüm gerçek demokratlara düşen görev nedir? Elbette ki faşizme karşı birleşmek; faşizme karşı güçbirliğini engelleyecek her türlü tutum ve davranışlardan titizlikle kaçınmak. Ama CHP Genel Başkanının zaman zaman bu göreve tam ters tutumlara düştüğüne tanık oluyoruz. CHP'li işçi Hüseyin Örek'in öldürülmesinden bir kaç gün önce Bülent Ecevit Eskişehir'de ve Bursa'da bir konuşma yaptı. Bu konuşmada CHP lideri «ne sağcıyız ne solcu» tekerlemesine uygun olarak sağa çatarken sola saldırmaktan geri kalmadı. Ecevit'in sol hakkında söylediği sözlerin dürüst siyasî polemik sınırları içinde kaldığı söylenemez. O, solundaki çevrelere bazı nitelikler yakıştırıyor ve bu yakıştırmaları doğru kabul ederek saldırıyor. Bu eski taktik ile bilinçsiz yığınlar belki bir süre aldatılabilir. Ama Ecevit'i dinleyenleri bilinçsiz yığın olarak nitelendîremeyiz. Konuşmanın bazı pasajlarını buraya aktarmanın gereği var:

CHP lideri «solun halktan kopmuş bazı örgütleri»nin kendisi iktidarın başı iken «örgütlenebilmek ve seslerini yükseltebilmek için elverişli ortam bulamadıklarını» iftiharla söylüyor (Cumhuriyet 2 Aralık 1974).

«Halktan kopmuş sol» yakıştırması üzerinde biraz duralım: Burada kastedilen bilimsel sosyalizmi eylem kılavuzu bilen devrimci akımdır, ve özel olarak da 1960'larda «tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye» temel sloganı altında eylemde bulunan devrimci harekettir. Bu hareket için «halktan kopuktu» demek, «güçsüzdü» demektir. Bir siyasî akımın gücü, halk yığınları ile bağlarının sağlamlığı ile orantılıdır. Mart 1971 öncesi dönemde Türkiye'de devrim tarihini yazan akım marksizmi eylem kılavuzu edinen devrimci hareketti, ortanın solu falan değil. Ve bunu yapabildi ise, bu hareketin halk yığınları içinde kökleri olduğu için yapabildi. Şehitleri hep proleter devrimci hareketin vermesi bundan ötürüdür. Bundan ötürüdür ki 1971 faşist darbesi Ortanın soluna birkaç fiske atmakla yetinirken balyoz hareketini proleter devrimcilerine yöneltiyordu.

Ecevit, yurt gezilerinde, vakit ayırıp halk ozanlarını, Anadolu'nun en ücra köylerinde söylenen Denizlere, Mahirlere, Sinanlara yakılmış ağıtları dinlesin. Köy emekçilerinin bu ağıtlarla nasıl en derinden duygulandıklarını görsün. Bu ağıtlar faşist terörün en yoğun olduğu günlerde yakılmıştır. Bunlar halkımızın faşizme karşı direnişinin bir tezahürü idi. Ekim 1973 seçimlerinde bu direniş CHP'ye verilen oylar biçimine büründü. Çünkü Ecevit halka demokrasi vaadediyordu. Ve halk bu vaade inandı. Marksizmi eylem kılavuzu bilen solu kastederek benim zamanımda sol örgütler «örgütlenebilmek ve seslerini yükseltebilmek için elverişli ortam bulamıyorlardı» demekle Ecevit halka verdiği bu sözden dönüyor. Bir toplumda siyasî demokrasi varsa solun her çeşidi (Ecevit'in hoşuna gideni de gitmiyeni de) sesini yükseltebilir ve örgütlenebilir. «Ben iktidarda iken bunun ortamı yoktu» demek, özünde, «ben iktidarda iken Türkiye'de demokrasî yoktu» demektir.

Ecevit'in konuşmasını aktarmaya devam edelim: «Sola en büyük ihanet, onu halktan koparmaktır. Halkı tedirgin edici eylemlere sokmaktır. Halkın anlayamayacağı dil ile konuşmaktır» diyor. Doğru. Ama solu halktan koparmak ya da koparmamaktan neyi anlıyoruz? Bir ülkede, belirli bir tarihî anda kuvvetler dengesi, birçok nedenlerle sömürücü sınıfların lehine olabilir ve bunlar, emperyalizmin de desteği ile, demokrasiyi boğazlayabilirler, özgür düşünceyi, demokratik özgürlükleri yasaklayabilirler. Burada faşist diktanın amacı (bizde 12 Mart döneminde olduğu gibi) sol örgütlerin emekçi halk ile bağlarını koparmaktır. Bu durumda faşizmin darbelerini en tehlikeli saydığı sol akım üzerinde yoğunlaştıracağı doğaldır. Kimi durumlarda egemen güçler faşizme tırmanışı sonuna kadar vardırmayı gerekli görmeyebilirler ve fazla tehlikeli saymadıkları ılımlı demokratik örgütlerin varlığına gözyumabilirler. Ve bu örgütler kendi halk tabanları ile bağlarını faşizm altında da sürdürebilir ve halka faşist dikta karşısında tek alternatif olarak görünebilir. Daha demokratik bir ortama kavuşulduğunda, faşist yönetim tarafından hoşgörüyle karşılanmış böyle ılımlı sol bir örgütün liderî faşizmin en ağır darbelerine hedef olmuş, sapına kadar devrimci çevreleri, sömürü düzeni için asıl tehlikeyi oluşturan solu halktan kopuklukla suçlamaya ve onlara halka bağlılık dersi vermeye kalkarsa çizmeyi aşmış olmaz mı?

Elbette ki Türkiye proleter devrimci solunun, halk ile bağları her zaman ve her yerde gerektiği gibi kurulamadığı ve kurulan bağların da gerektiği gibi geliştirilemediği durumlar olmuştur. Bunları biz kendimiz ele alır ve eleştiririz. Ama bu konuda marksistlere ders vermek marksist akımın varlığına bile tahammül edemeyen CHP liderine düşmez.

Halkın anlayamıyacağı dil ile konuşmaya gelince, Ecevit bununla neyi kastettiğini açıklıyor: «Halkın anlayamayacağı dil derken halkın anlayış düzeyinin ötesinde sözler demek istemiyorum. Türk halkının anlayış düzeyinin ötesinde bir düşünce veya söz yoktur. Çağın 50 yıl,

yüz yıl gerisinde kalmış düşünceleri, sözleri, sloganları kastediyorum» diyor.

«Çağın 50 yıl, 100 yıl gerisinde kalmış düşünceler, sözler»! Lenin öleli tam elli yıl oldu. Marx'ın Kapital'inin birinci cildinin yayınlanmasından bu yana 100 yıl geçti. Besbelli ki CHP liderinin «Çağın gerisinde kalmış» diye nitelendirdiği düşünceler, sözler bilimsel sosyalizmin bu iki büyük ustasının düşünceleri, sözleridir. Ecevit'in, «zaman aşımına uğramış teorisyenler» derken de Türkiye'deki marksist yazarları kastettiği açıktır. Kısaca CHP lideri marksizmi çağ dışı sayıyor. Bu tutumu sıradan sağcı politikacılarınkinden pek farklı değildir.

CHP liderinin anlayışına göre bir düşüncenin çağdaş olabilmesi için ilk kez elli ya da yüz yıl önce değil, bugün söylenmiş olması gerekir. Ona göre çağdaşlık ölçüsü zamandır, düşüncenin doğruluğu, tarih tarafından doğrulanmış olması değil. Besbelli ki böyle bir iddia gülünçtür. Galile dünyanın yuvarlak olduğu ve döndüğü fikrini bundan dört yüz yıl kadar önce ileri sürdü. Ama o fikir bugün de çağdaştır, çünkü fikir doğrudur. Dünya gerçekten yuvarlaktır ve dönüyor. Marx, kapitalist toplumun gelişme kanunlarını buldu ve bu toplumdan devrim yoluyla sosyalist topluma kaçınılmaz olarak geçileceğini bilimsel biçimde ispatladı. Marx'ın düşüncesi tarih tarafından doğrulanmıştır. Marx'dan sonra bu düşünceye katkılar oldu. Tarih bu katkıları da doğruladı. Onun için Marksizm çağımızın devrimci ideolojisidir. Onun için içinde yaşadığımız bu çağda marksist olmayan kimse sonuna kadar tutarlı devrimci olamaz.

Benimsediğine ve savunduğuna göre Ecevit «özgürlükçü demokrasi» dediği şeyi her halde çağdaş sayıyor. Bu, burjuva demokrasisinin bir başka adıdır. Ama burjuva demokrasisinin kökenleri bundan sekiz yüz yıl öncelere, Magna Charta'ya gidip dayanmaz mı? Ve burjuva demokrasisi tarihin ölüme mahkum ettiği yıllanmış kapitalist sömürü düzeninin siyasal üst yapısı değil midir, Batı'nın gelişmiş kapitalist ülkelerinde sosyal adalet, refah devleti denen şeyler hep emperyalist sömürü yoluyla sağlanan olanaklardan yararlanılarak metropollerdeki kapitalist düzenin budaklarının budanması ve emekçiler için daha tahammül edilebilir hale getirilmesi yolunda çabalar değil midir.

Ama biz, kökenleri eskilere gidiyor diye 1961 Anayasasında yer alan burjuva demokratik kurumlar konusunda olumsuz bir tutum benimsemeyiz. Çünkü, içinde yaşadığımız tarih aşamasında, Türkiye toplumunda, bu kurumların yerine getirmeleri gereken bir işlev vardır. Ve biz, sosyalistler olarak, bu işlevin sömürücü sınıflar tarafından engellenmeden yerine getirilmesi için, yani demokrasi için mücadele ederiz.

Marksist düşünce «Türk halkının anlayış düzeyinin ötesinde bir düşünce» değildir. Sosyalistlerin kendisine ulaşma olanakları egemen güçler tarafından baltalandığı halde, Türkiye halkı, marksizmin toplumumuza uygulanmasıyla saptanmış olan Millî Demokratik Devrim stra-

tejisini ve «Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye» temel sloganını anlamış ve benimsemiştir.

Marksist düşünce Türkiye halkının anlayış düzeyinin üstünde çağdışı bir şey olsaydı, bunca devrimci genç aydın bu düşünce uğruna ölümün üstüne yürümezdi. Halkından kopuk aydın olsa olsa kitap kumkuması olur. Ölümün üstüne üstüne öylesine yürüyebilmek için halka dayanmak, halktan güç almak gerekir.

CHP liderinin 12 Mart Faşist darbesine varan olayları tahlili de ilginçtir. Ona göre **bu dönemde** Türkiye'de olanlar, emperyalizm, işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibenin sömürdüğü ABD emperyalizminin vesayeti altında yabancı üslerle donatılmış bir ülkede halkın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi değildir. Devrimci gençliğin eylemlere girişmesi, yurdumuzun emperyalist sistem içinde sömürülen yarı bağımlı ülke durumu karşısında duyulan öfke de değildir. Ona göre olan şey, «bir takım bencil maceracılar ya da kışkırtıcı ajanlar»ın gençleri «halktan koparıcı ve rejimi tehlikeye düşürücü eylemlere sürüklemesi» dir. Yani bu maceracılar ya da ajanlar olmasaydı, devrimci gençlik, kitlesiyle, Ecevit'in küçük - burjuva dönüşümcü fikirlerini benimseyecekti ve seçimden seçime İnönü'nün CHP'sinin kampanyasını desteklemekle devrimci görevini yerine getirdiğine inanacaktı. Yani halkımızın sosyalizme yönelik bağımsız ve demokrasi mücadelesini sürdürenler, bu davaya başını koyanlar, can verenler, işkencelere uğrayanlar, zindanlara atılanlar hep bir takım maceracıların ya da ajanların kandırdığı ve kışkırttığı safdillerdi. Ecevit hapisteki gençlere arka çıkmıyor değil, siyasî af konusundaki tartışmalarda görüldüğü gibi onlara arka çıkıyor, ama onları aldatılmış zavallılar durumuna sokarak. Oysa gerçek bir «özgürlükçü demokrat»dan beklenen şey, devrimci gençlerin inançlarına katılmasa da bunlara saygı duymak ve fikir suçu diye bir şeyi reddettiği için siyasî aftan yana olmaktır.

Ecevit, «olaylar beni doğruladı, diyor, ölüme mahkûm edilen veya ömür boyu hapse mahkûm olan gençlerden nicesinin ardında kışkırtıcı ajanlar bulunduğu anlaşıldı, ispatlandı.»

Sıkı yönetim mahkemelerinin dosyaları ortadadır. İspatlanan bir şey varsa o da çağımızın devrimci düşüncesini benimseyen bir sömürülen ülke gençliğinin bağımsızlık ve demokrasi uğruna bazı gösterilerde bulunması, Demirel iktidarının, polisin ve MİT'in desteklediği faşist grupların saldırısına uğraması ve savunma durumuna itilmesidir.

Budur işin esası. Ve Ecevit de bunu biliyor, zaman zaman da söylüyor. Ama elbette ki Türkiye gibi bir polis devletinde sol hareket içinde de ajanlar vardır. Hareket içinde bunların fazla zarar veremiyecekleri koşulları yaratmak da devrimci uyanıklığın gereğidir. Ama, bunların harekete yön verdiğini iddia etmek iftira olur.

Bülent Ecevit, Türkiye'nin en büyük partisinin lideri, bakanlık, başbakanlık yapmış bir kimsedir. Bu bakımdan haber alma olanakları olağan üstü geniş olmalıdır. Ecevit ajanlık sıfatını solundakilere çamur at-

mak için kullanmaktan vazgeçmeli ve Türkiye'de ABD emperyalizminin ve yerli işbirlikçilerin hakiki ajanları arasında bildiklerini açıklamalıdır. Bu ajanların gizli faaliyetleri hakkında elde ettiği bilgiyi halka da vermelidir. İnönü bile, 1964 Kıbrıs bunalımı sırasında «Yabancı uzmanların marifetleri» konusunda aydınlatıcı bir konuşma yapmıştı. Ecevit ondan geri kalmamalıdır. Hakiki ajanlar konusunda CHP liderini açıklama yapmaya davet ediyoruz.

Filipin demokrasiciliği şartlarında devrimci harekete yön verecek, ve onu da disiplini altına alacak işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde bir sosyalist paritinin yokluğu gibi bir etken ve başka etkenler yüzünden hatalar işlendiği de bir gerçektır. Ama Türkiye'yi bir uçtan bir uca sarsan olayların bir iki ajanın kışkırtması sonucu meydana gelmiş şeyler olduğunu iddia etmek, son tahlilde bilimsel sosyalizmi eylem kılavuzu bilen devrimci hareketin varlığını inkâr etmektir. Gerçeklere tam ters düşen bu tekelci ve anti - demokratik tutum, eninde sonunda bir çeşit faşizme varır.

CHP lideri, herhalde, Madanoğlu davasında tanık olarak dinlenen bir MİT ajanının ifadesine, ya da THKP—C davasında gördüğü işkenceler sonucu çıldırdığı söylenen eski DEV—GENÇ'li bir sanığın mahkeme önünde pişmanlık beyanı niteliğindeki sözlerine dayandırmaktadır iddiasını. Söz konusu MİT ajanı bir tek devrimci genci bile kandırabilmiş değildir. DEV—GENÇ yönetimi daha birinci günden kendisine şüpheli şahıs gözüyle bakmış, ona göre davranmıştır.

«Bu böyle idi de niçin radikaller uyarılmadı.» diye sorulabilir. Radikaller çok karışık bir topluluktu. İçlerinde samimi devrimciler olduğu gibi (ki bunlar çoğunluktaydı) 12 Mart'tan sonra kendi arkadaşları kontr-gerillada işkence görürken silâhıl kuvvetlerin başında yerlerini muhafaza edebilenler, giderek Atıf Erçıkan gibileri bile vardı. İçlerinde istihbarat subaylığından gelme kimseler, giderek iktidarda iken MİT'in başında bulunmuş kimseler de vardı. İstihbaratı bizimkinden çok daha geniş olması gereken bu çevreyi kendilerinden biri hakkında bizim uyarmamız yersizdi.

«Bu ajana niçin Demokratik Devrim Derneği (DDD)nde yer verildi.» diye sorulabilir. Uzun baskı yıllarından sonra Türkiye Komünist Partisi (TKP) davasında yargılananlar, mahkûm olanlar, Filipin demokrasiciliğinin pek sınırlı özgürlüğünden yararlanarak, ilk defa gün ışığına çıkıyorlardı. Hem kurulacak olan bir parti değil, sadece dernekti. Marksist olanı da olmayanı da çatısı altında barındırması gereken, kapısı tutarlı bir demokrasiden yana tüm yurtseverlere açık bir dernek. DDD'nin kurulmasında önayak olanlar, herhalde, derneğin ilk gününden kapatılmasını önlemek amacıyla kimin üyeliğe kabul edilebileceği konusunda aşırı ölçüde titiz davranılmaması gerektiği görüşüne varmışlardı. Ve bu görüş doğruydu.

Sıkıyönetim mahkemesi önünde pişmanlığını ifade eden ve bu arada proleter devrimcilerine çamur atma kampanyasına katılan eski

Dev-Genç'liye gelince: her tevkifatta fire verilir. Böyleleri firedir. Ecevit fireye bakmasın, sağlam mala baksın. Deniz'in, Yusuf'un, Hüseyin'in darağacı altında söyledikleri sözleri hatırlasın. Mahirlerin, Sinanların ve daha nicelerinin ölümü nasıl karşıladıklarını hatırlasın. Hatırlasın ve Türkiye'nin geleceğini temsil eden sosyalist harekete karşı gerçek demokrata yaraşan saygılı tutuma geçmeyi bilsin.

Ecevit Eskişehir ve Bursa konuşmasında sağa da saldırmıştır. İşbirlikçi sermayenin çıkarlarının temsilcisi olan partilerin faşist saldırıların arkasında olduğu gerçeğine işaret etmiştir. Bu konuda söylediklerinin çoğu doğrudur. Ve konuşmacıyı dinleyen halk doğru sözleri coşkunlukla alkışlamaktan geri kalmamıştır. Ama aynı halk Ecevit sola saldırıya geçince alkışı kesmiş ve anlamlı bir sessizlik içine girmiştir. Halktan kopmamakla, halktan geri kalmamakla öğünen CHP liderinin bu anlamlı sessizliği gerektiği gibi değerlendireceğini, Adana konuşmasına ve bayram mesajına bakarak umalım.

CHP liderinin bize yönelik bu ağır saldırıları karşısında bizim, sosyalistler olarak tutumumuz, papaza kızıp oruç bozan adamın tutumu olmamalıdır. Ecevit'e gereken cevap verilir. Ama bu yüzden, bizim CHP'nin temsil ettiği küçük-burjuva dönüşümcü akıma karşı tutumumuz değişmez. CHP'nin temsil etme durumunda olduğu toplumsal taban, şehir ve köy küçük-burjuva kitleler, Türkiye halkının bir parçasıdır, dedik. Bu kitlelerin yeri yurdumuzun ulusal ve demokratik güçleri safındadır. CHP yönetiminin tarihî sorumluluğu bu tabanın nabzını elinde tutmak, onun özlemlerine tercüman olmaktır. Bu tabana layık olduğu ölçüde CHP, ulusal ve gerçekten demokratik bir siyasî çizgi izler ve faşizme karşı, demokrasi uğruna mücadelede kendi solundaki güçlerle cephe dayanışmasına yaklaşır. Bu halk tabanından koptuğu ve işbirlikçi sermayenin etkisinde kaldığı süre CHP, solundaki güçlere karşı olumsuz tutuma girer ve faşizme karşı güçbirliğini baltalayan durumlara düşer.

Halkımız bir faşist komplo karşısındadır. Ecevit'in deyimiyle «halkımızın on yıl gerisinde kalmış» sağcı partiler (Biz bu sayıya bir sıfır ekliyor ve faşist cephe partilerinin halkımızın yüzyıl gerisinde kaldığını söylüyoruz) faşist komplonun içindedirler. Faşist saldırılar, siyasî cinayetler bu komplonun dışa vuran yanıdır. Dışa vurmayan yanı taa Vaşington'a CİA bürolarına kadar uzanır. Bu durumda, siyasi inançları ne olursa olsun, tüm yurtseverlere düşen görev en geniş bir demokratik cephede birleşmek ve faşist komployu başarısızlığa uğratmaktır. Bu cephede proleter devrimci hareketin de yeri vardır küçük—burjuva dönüşümcü hareketin de. Ve CHP böyle bir demokrasi cephesinin kurulmasına ters düşen tutum ve davranışlardan kaçınabildiği ölçüde temsil etme durumunda olduğu kitleler ile bağlarını güçlendirecek, bu kitlelere lâyık olacaktır.

ARALIK 1974

DEVRİM ŞEHİTLERİ OCAĞI: YILDIZ TEKNİK

Türkiyede orta öğretim kurumlarını; sınıfsal açıdan, yani öğrenci ailesinin maddi olanakları bakımından yukardan aşağıya doğru sıralarsak şöyle bir sonuç çıkar ortaya:

1) En zenginler için yabancı okullar;

2) Zenginler için yabancı dil ile öğretim yapan yerli kolejler, liseler;

3) Orta halliler için devlet liseleri;

4) Orta halli ya da yoksul aile çocukları için lise dereceli meslek okulları ve sanat enstitüleri (sanat liseleri);

Ortaokulu bitirme imkânı elde edebilen toplumun aşağı ve orta katlarında yer alan aile çocukları için, hem okuması hem de kısa sürede üretime katılması için en kestirme yol, bir meslek okuluna ya da sanat enstitüsüne girmektir.

Meslek okullarında (maliye, tapu kadastro, öğretmen, ziraat, imam - hatip vb. okullarında) okuyupta mezun olanlar genellikle memur ya da teknisyen görevleriyle bürokrasinin saflarını doldururlar. Bu okul-

lar devletin eğitilmiş kadro deposudur. Bunların genellikle, yüksek öğrenim yapma olanakları çok sınırlıdır.

Sanat Enstitülerinde okuyup da (demirci, tornacı, kalıpçı, tesviyeci bobinajcı, marangoz vb.) olarak mezun olan öğrenciler fabrikaları doldururlar. Bu okullar sanayicilerin eğitilmiş işçi deposudur. Bunların el-becerileri yeterlidir, ancak, genel kültür bakımından genellikle lise mezunlarına göre geri durumdadırlar. Fabrikalarda kalifiye işgücü sahibi oldukları için diğer işçilerden daha yüksek ücret alırlar. Çoğu halde işçilere sendikal ve siyasi mücadelelerinde önderlik ederler. Ama öte yandan patron yanlısı sarı sendikaların kadrolarını, işçi sınıfının kaymak tabakalarını da genellikle bunlar oluşturur. Diğer işçilere göre daha kültürlü olmaları, azıcık mürekkep yalamış bulunmaları, okuma yazma bilmeleri bu üstünlüklerini sağlar.

Sanat Enstitülerini bitiren, bu kalifiye işçilerin yüksek öğrenim yapma olanakları sınırlıdır. Yakın zamana kadar bu imkanı sadece Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademileri (DMMA) ayırdığı en az 2/3'-lük bir kontejanla tanıyordu. Yıldız DMMA'nın ilgili yönetmeliğine göre, «lise kökenli olanlar alınacak toplam öğrenci sayısının 1/3'ünü geçmez». Sanat enstitüsüne giren bir öğrencinin bütün rüyası «Yıldız Teknik» e girmektedir. Bu imkânı her yıl sanat enstitülerinden mezun olanlardan çok azı, (en yetenekli̇leri) elde edebilir. Yıldız'a giremeyenler de fabrikalara dönerler. Gelecek yıl girerim umuduyla, tezgâh başındayken giriş sınıvlarına çalışmaya devam ederler. En az iki yıllık bir fabrika pratiği olmadan okula girenler çok azdır. Öyle bir tutkudur ki bu, on yıl çalıştıktan sonra gelip okula başlayanlar vardır... Gece bölümüne girenler ise bir yandan da fabrikadaki işini sürdürür. İşçilikten gelme bu öğrenciler, gençlik saflarında yaygın olan devrimci düşünceyi benimseyerek, büyük çoğunlukla devrimci mücadeleye katılıyorlar. Bunların artık fabrikalardaki arkadaşlarına götürebilecekleri bir «sınıf bilinci» var. Bunların bulunduğu yerde devrimci düşünceyi, «üniversitenin duvarları içine hapsetmek» çok daha zordur. Devrimci öğrencilerin akademi ile ilişkilerini kesmek de çözüm değildir. Çünkü bu takdirde gidecekleri yer, geldikleri yerdir; yani fabrikadır. Egemen sınıf için bu daha da tehlikelidir.

Geriye tek çözüm kalıyor: DMMA'da devrimci düşüncenin yayılmasını teröre başvurarak engellemek, devrimci eylemi şiddetle bastırmak. Proleteryaya bilinç götürme bakımından önemli olanakları bulunan, bu öğrencilerin devrimci düşünce ile donanmasının bu yolla önüne geçmek.

Ama Yıldız Teknikte mücadele hiçbir engele aldırmadan, gerilemeden sürüyor. Burada halkın nihai zaferi için, ölümlere, zulümlere işkencelere göğüs germek gerektiğini herkes biliyor. İşçi kökenlerinden ötürüdür ki Yıldız Teknik öğrencileri saflarında ne sekter ne de oportünist akımlar tutunamamıştır. Burada Proleter Devrimci düşünce yaygındır. Bölünme yok gibidir. Faşizmin ateşi altında Yıldız'lılar devrimci birlik ve

dayanışmanın önemini kavramışlardır. Yıldız'lılar halkımızın en iyi geleneklerinin, devrim şehitlerinin yolunu izliyor.

Yıldız DMMA'nın devrimci öğrencileri «TAM BAĞIMSIZLIK VE GERÇEK DEMOKRASİ UĞRUNA FAŞİZME KARŞI MÜCADELE»de, BATTAL, MEHMET ALİ'den sonra dördüncü şehidini de verdi. **Yüreği yurt sevgisi, emekçi halk sevgisi ile dolu genç Proleter Devrimcisi ŞAHİN AYDIN'ın kanı ile yeniden Yıldız tepeleri sulandı. Aynı toprağa BATTAL'ın, MEHMET'in kanı da karışmıştı. Ama bu ŞAHİN'lerin ortaya çıkışını önleyemedi. Toprağa düşen tohum gibi, ŞAHİN'in bilinci yeşerecek binlerce emekçinin bilinci olacaktır. Başka ŞAHİN'ler çıkacaktır. Bunu engelleyebilmenin de mümkünü yok.**

Biz burada dört SİYASİ CİNAYETİN kısa öyküsünü sunacağız.

MEHMET SEVİNÇ BÜYÜK; Merzifon 1946 doğumlu, Yıldız DMMA'de Makina bölümü 4. sınıf öğrencsi Ereğli Demir Çelik fabrikalarındaki işçi olarak üç yılık çalışması sırasında sınıf bilincini kazanmış bir devrimciydi. Yıldız'da, Barbaros durağında otobüs beklerken pusudaki «Mücadele Birliği» adlı gerici örgüt üyesi ve muhtemelen MİT ajanı bir faşist tarafından öldürüldü. Mehmet'le birlikte durakta bulunan ilerici öğrencilerden A. Kayıtmaz çenesinden, H. Zerek göğsünden kurşun yarası aldılar... Katil kaçtı... Tarih 9 aralık 1969' saat 23.00... Olay sırasında durakta bulunan öğrencilerden birisi; «eskiden henüz devrimci olmadan katili gerici bır örgütte üyeyken» tanıdığını söyledi. Katilin zamanın Van vali muavinin 35 yaşındaki oğlu Yavuz A. Argun olduğu anlaşıldı. Hastahanede 20 sivil polisin arasında, yaralı arkadaşlar katili teşhis ettiler. Sanık tevkif edildi. Sorgular, duruşmalar vs. devam etti. Daha sonra vali babasının Edirne Valiliğinde görevlendirilmesi üzerine Y. A. Argun da Edirne cezaevine nakledildi. Artık cezaevine akşamdan akşama uğrar oldu. İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden duruşmalara tutuklu olduğu halde serbest olarak gelip gitmeye başladı. Bütün deliller aleyhine idi. Durum açıktı. Duruşmaların sonuna doğru artık mahkumiyetine kesin gözüyle bakılıyordu. Nihayet bir siyasi cinayetin yakalanan katili cezalandırılabilecekti (!)... Artık dört yıldır devam eden dâva karar safhasına gelmişti. Kurtuluş yoktu katil için... Fakat son anda zamanın Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün, Argun'un imdadına yetişti. Onu cezadan kurtarmanın çaresi bulundu... 1969 yılında cereyan eden olay, dört yıl sonra, «sıkıyönetim makamlarını ilgilendirdiği» gerekçesiyle, dava Sıkıyönetim Mahkemelerine getirildi... Artık gerisi kolaydı. Emir ve kumanda zincirinin bir halkasında yer alan sıkıyönetim yargıçları, komutanların verdiği emre göre davranmak durumundaydılar. Nitekim Y. A. Argun ve diğer sanıklar tek celsede beraat ettirildiler. Bu SİYASİ CİNAYET de FAİLİ MEÇHUL CİNAYETLER listesine girdi. Bir hukukçu bu dava dosyasını incelerse çok ilginç şeyler bulacağı şüphesizdir.

BATTAL MEHETOĞLU; Malatya 1947 doğumlu, Yıldız DMMA Makina Bölümü öğrencisi. Bir bayram günü Mehmet'in ölümünden beş

gün sonra, Yıldız Camiinden çıkarak Akademideki devrimci öğrencilere saldıran 40, 50 kişilik gurup tarafından öldürüldü. Onların kalabalığına bile aldırmadan Battal tek başına gericilerin saldırısına karşı koymuştu. Göğsünden yaralandığı halde, «BAĞIMSIZLIK SAVAŞINDAN DÖNÜLMEZ» diyerek sürmekte olan çatışmada yeniden en ön safa koştu. Aldığı bir ikinci kurşun yarasıyla öldü... Tarih 14 aralık 1969, saat 6.30... Tutuklamalar, sorgular, duruşmalar vs. Bu da FAİLİ MEÇHUL·SİYASİ CİNAYETLER arasındadır.

ALİ KAYAHAN; Yıldız DMMA İnşaat bölümü öğrencisi. 1947 Balıkesir doğumlu. Faşistlere karşı direnirken yakalandığı için 1970 eylül 1972 ekim tarihleri arasındaki iki yılı hapishanelerde geçirdi. Çevresinde emekçi halkın davasını savunmasıyla tanınırdı. Bundan ötürü siyasi polis kendisiyle özellikle ilgileniyordu. Hapisten çıktığı tarih olan 1972 yılı ekiminden dört ay sonra 6 şubat 1973 günü saat 15.00 sıralarında, siyasî polisin Haseki durağında kurduğu tuzaktan kurtulamayarak yakalandı. Gayrettepe Birinci Şube hücrelerinde yüzleştirmeler, elektrik şokları, falakalar, kum torbalarıyla dövmeler, cellatların taleplerine boyun eğmeyiş ve ne kadar sürdüğü belli olmıyan çeşitli işkencelerden sonra; birdenbire seslerin kesilmesi, «doktor nerede» diye işkencecilerin telaşı... ve sonra «elimizden kaçtı» yalanının uydurulması. Daha sonra da cinayeti örtbas etmek için «ALİ KAYAHAN isimli bir kimsenin gözaltına alındığına dair bir bilgi kayıtlarımızda mevcut değildir» anlamında yazılarla emniyetçilerin inkar yoluna sapması... Ama bir yandan da polisin bir Akdemi öğretim üyesini gözaltına alıp ALİ'nin resmini göstererek, kim olduğunu sorması vb... İşte ALİ'nin yakalandıktan sonraki öyküsü... ALİ KAYAHAN'ı bir daha gören olmadı. İşkenceciler bu siyasî cinayeti örtbas etme yolunu seçtiğinden ALİ KAYAHAN'ın cesedini ailesine teslim etmediler. Cesedi hâlâ gizliyorlar... Tek verilmeyen cesed onunkidir. Bu yüzdendir ki ALİ KAYAHAN'ın öyküsü üzerinde özellikle durduk. (Bak. «İşkencede Ölen Ama Yenilmeyen», EMEKÇİ, sayı 2).

İşte faili meçhul cinayetlerden bir tanesi daha!

ŞAHİN AYDIN; Şahin beylerin geleneğinin sürdürücüsü Gaziantep'li, yirmi üç yaşında genç bir Proleter Devrimcisi. Muhtemelen ajan provakatörlerin de yardımıyla hazırlanan bir faşist komploya kurban gitti. ŞAHİN'in Proleter Devrimci Harekete bağlılığı, geniş öğrenci ve işçi çevrelerine yakınlığı, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesindeki önemli rolü biliniyordu. O, öğrenci hareketi ve halk içinde devrimci çalışmanın birlikte yürütülmesi gereğine inanıyor ve bunu pratikte uyguluyordu. Bundan ötürü karşı devrimin terör örgütlerince hedef olarak seçilmişti. ŞAHİN'in öldürülmesini de faili meçhul cinayetler listesine katmak için faşist cephenin çaba harcadığı kesindir. Demokratik güçlerin uyanıklığı ve etkin mücadelesi faşistlerin bu çabalarını başarısızlığa uğratabilir, uğratmalıdır.

RUSLARIN MİLLİ GURURU ÜZERİNE

Sol basında yazı yazan bazı kimseler, millî gurur ile proleter enternasyonalizmi kavramlarını birbiriyle çelişen şeyler sanıyorlar. Bu yanılgı ulus gerçeğini marksist açıdan koyamamaktan ileri geliyor. Uluslaşma, kapitalizmin gelişmesiyle halkların girdiği bir tarihî süreçtir. Bütün halklar bu süreçten geçmek, uluslaşmak zorundadırlar. Ancak tam bir ulusal serpilip gelişmeden sonradır ki, halklar, ulusal kültür sınırlarını aşacaklar ve insanlık içinde birleşeceklerdir.

Emperyalizm (ve ondan önce de sömürgecilik) sömürülen halkların ulusal gelişmelerini bile bile baltalamıştır. Ezilen halklar ulusal bilinçten yoksun tutulacaklardır ki, daha rahat sömürebilsinler. Ulusal değerlere sahip çıkmak emperyalizme karşı savaşın vazgeçilmez ko-

şuludur. Ulusal gururu yüreğinde duymadan bu savaş verilmez. Burada kastedilen gerçek ulusal gururdur; yoksa sömürülen ülkeyi emperyalizmin ve onun işbirlikçisi asalak sınıfların boyunduruğu altında tutmak çabasındaki gericilerin ulus, vatan vb. gibi kavramları propagandalarında demagojik sözcükler olarak kullanmaları değil.

Ulus, enternasyonalizmin unsurudur. Ulus gerçeğine gözünü yuman bir enternasyonalizm, proleter enternasyonalizmi olamaz. Bu kozmopolitliktir.

Ulusal gururu küçümseyen, kötüleyen, işi «ulusal gurur faşizme götürür» demeye kadar vardıran bir tutum, sömürdüğü ülkelerde ulusal değerleri, ulusal gururu baltalamak için bütün olanaklarını kullanmakta olan emperyalizmin ve işbirlikçilerinin ekmeğine yağ süren bir tutumdur.

Kapitülâsyonlar döneminde, Türkiye'de misyoner okullarında emperyalizmin öncüleri olan misyoner papazlar işe «Bütün ulusların üstünde insanlık var» sloganlarıyla başlarlardı. Ancak avlarının ulusal bilinci iyice törpülendikten sonra, onu (bazen dinini de değiştirerek) emperyalizmin ajanı durumuna sokacaklardı. Emperyalistler bugün ajanlarını eğitirken biraz değişik bir yol izliyorlar. Ama ulusal bilinci baltalamak için kozmopolitizm propagandası eskiden olduğu gibi bugün de sürüyor.

Sözünü ettiğimiz «sol» yazarlar millî gurura karşı çıkmakla, misyoner insaniyetçiliği yapıyorlar. Onları millî gururla bütünleşen proleter enternasyonalizmine davet ediyoruz.

Aşağıda V. İ. Lenin'in «Rusların Millî Gururu Üzerine» adlı yazısının tam metnini ve G. Dimitrov'un bir yazısını sunuyoruz. Bu yazı, ulusal değerlere sahip çıkması görevi ile karşı karşıya bulunan Türkiye devrimcileri için özel önem taşır.

EMEKÇİ

V.İ.U. LENİN

Milliyet ve vatan üzerine, bugünlerde, ne kadar da çok lâf ediliyor, ne iddialar ileri sürülüyor, bağırıp çağırılıyor! İngiltere'de liberal ve radikal bakanlar, Fransa'da (gerici meslektaşlarıyla tam görüş birliğine varmış bulunan «ileri görüşlü» gazeteci sürüsü) ve Rusya'da (nice Narodnikler ve «marksistler» dahil) resmi Kadet ve ilerici kalem güruhu, hepsi, kendi memleketlerinin özgürlük ve bağımsızlığını, ulusal ba-

ğımsızlık ilkesinin yüceliğini öve öve bitiremiyorlar. Burada, Nikola Romanof, kasabının ya da zencileri ve Hintlileri gaddarca ezenlerin övgüsünü yapan satılık dalkavuğun nerede bittiğini, ve basbayağı ahmaklıktan ya da yüreksizlikten ötürü akıntıya uyan dar kafalı küçükburjuvanın nerede başladığını insan kolay kolay kestiremiyor. Kökleri egemen ulusların büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerinin çıkarlarıyla iç içe olan yaygın ve pek derin bir ideolojik akım ile karşı karşıyayız. Bu sınıfların çıkarına olan görüşlerin propagandası için her yıl yüz milyonlar harcanıyor: bu değirmeni büyücek bir akıntı döndürüyor ve bunun suyu (inanç bakımından bir şoven olan Menşikov'dan, Plekhanof ve Maslov gibi, Rubanoviç ve Smirnov gibi, Kropotkin ve Burtsev gibi oportünizm ya da yüreksizliklerinden ötürü şoven kesilmiş olanlara kadar) bir çok kaynaklardan gelmektedir.

Bu ideolojik akım karşısında biz Rus şosyal - demokratlar da tutumumuzu belirlemeye çalışalım. Avrupa'nın uzak doğusunda bulunan ve Asya'nın önemli bir bölümünü kaplayan bir egemen ulusun temsilcileri olarak bizim, (hele haklı olarak «halkların hapisanesi» diye adlandırılmış bir ülkede, özellikle kapitalizmin Avrupa'nın uzak doğusunda ve Asya'da bir çok büyük ve küçük «yeni» ulusları canlandırdığı ve ulusal bilince ulaştırdığı bir zamanda; Çarlık yönetiminin bazı ulusal meselelerini, Birleşik Soylular Şûrası'nın ve Guşkovların, Krestovnikov ve Dolgorukov'ların, Kutler ve Rodiçev'lerin çıkarlarına uygun bir biçimde «çözümlemek» üzere, Rusları da Rus olmayanları da silâh altına çağırdığı bir anda) ulusal sorunun büyük önemini unutmamız çok yanlış olur.

Millî gurur duygusu bize, biz bilinçli Rus proleterlerine yabancı bir duygu mudur? Elbette ki değildir! Biz dilimizi ve yurdumuzu severiz, ve biz **yurdumuzun** emekçi yığınlarını (yani **yurdumuz** nüfusunun onda dokuzunu) demokratik ve sosyalist bilinç düzeyine yükseltmek için elimizden geleni yapıyoruz. Çar'ın kasapları, soylular ve kapitalistler elinde güzel yurdumuzun uğradığı hakaretleri, zulüm, ve aşağılamaları görmek ve duymak bizim için çok acıdır. Radişçev'i, Dekabristleri ve 1870'lerin devrimcilerini kendi içinden yaratmış olan biz Rusların bu zulüm ve aşağılamalara karşı göstermiş olduğumuz direnişten ötürü gurur duyuyoruz. Rus işçi sınıfının 1905'de yığınların güçlü devrimci partisini yaratmış olmasından ötürü; ve Rus köylülüğünün demokrasiyi benimsemeye başlamasından, papazların ve büyük toprak sahiplerinin boyunduruğunu kırma işine girişmesinden ötürü gurur duyuyoruz.

Hayatını devrim davasına adamış olan büyük Rus demokratı Çernişevski'nin bundan yarım yüzyıl önce: «Zavallı bir millet, tepeden tırnağa köleler milleti - hepsi köle» dediğini hatırlıyoruz. Açık ve gizli Rus köleleri (Çarlık boyunduruğunu taşımalarından ötürü Rus köleleri) bu sözü hatırlamaktan hoşlanmazlar. Oysa bu söz, bizce, gerçek yurt sevgisini, Rus halk yığınlarında bir devrimci ruhun olmayışından ötürü duyulan acıyı içeren bir sevgiyi ifade eder. Çernişevskinin zamanında

o ruh henüz yoktu. Şimdi de az var. Ama şimdiden o ruh mevcuttur. Rus ulusu da bir devrimci sınıf yarattığı için, bu ulus da insanlığa sadece katliamlar, sıra sıra idam sehpaları, zindanlar, büyük açlık ve papazlara, çarlara, büyük toprak sahiplerine ve kapitalistlere kölece bağlılık örnekleri değil, özgürlük ve sosyalizm uğruna mücadelede de örnekler verebildiği için yüreklerimiz millî gururla doludur.

Yüreklerimiz millî gurur duygusuyla doludur; işte bundan ötürüdür ki, (toprak sahibi soylular, Macaristan'ın, Polonya'nın, İran ve Çin'in özgürlüğünü boğmak için köylüleri savaşa sürdükleri), kölece **geçmişimizden özellikle** nefret ederiz, ve aynı toprak sahiplerinin, kapitalistlerin de desteğiyle Polonya ve Ukrayna'yı boğazlamak için, İran'da ve Çin'de demokratik hareketi ezmek için ve Rus millî gururumuzu, yüz karası olan Romanof'lar, Bobrinski ve Purişkeviç'ler çetesini güçlendirmek için bizi savaşa sürdükleri zaman bugünümüzden de nefret ederiz. Bir kimse köle doğdu diye suçlanamaz; ama özgürlük uğruna mücadeleden kaçmakla kalmayıp köleleğini haklı bulan ve onu öven bir köle, (örneğin Polonya ve Ukrayna vb. nin gırtlaklanmasına Rusların «vatan savunması» diyen bir kimse) haklı olarak öfke, tiksinti ve nefret duyguları uyandıran bir aşağılık parazit, bayağının bayağısı bir köledir.

Devrimci proleteryanın öğretmenleri, tutarlı 19. yüzyıl demokrasisinin en büyük temsilcileri Marx ve Engels, «başka ulusları ezen bir ulus özgür olamaz» dediler. Ve biz Rus işçileri, yüreklerimiz millî gururla dolu olarak, ne pahasına olursa olsun, bağımsız, demokratik, cumhuriyetçi ve gururlu bir Rusya istiyoruz; komşuları ile ilişkilerini, bir büyük ulus için o kadar alçaltıcı olan feodal ayrıcalık ilkesine değil, insancı eşitlik ilkesine dayandıran bir Rusya istiyoruz. Ve işte bunu istediğimiz içindir ki biz, yirminci yüzyılda, Avrupa'da (hattâ Avrupa'nın uzak doğusunda bile) **kendi** vatanında krallığa karşı, büyük toprak sahiplerine ve kapitalistlere karşı, yani yurdumuzun en büyük düşmanlarına karşı savaşmak için bütün devrimci olanakları kullanmadan «vatan savunması»nın imkânsız olduğunu söylüyoruz. Hangi savaşta olursa olsun, Çarlığın yenilgisini istemeden, Rusların «vatanlarını savunamayacaklarını» ve bunun büyük Rusya'da yaşayanların onda dokuzu için şer'in ehveni olduğunu söylüyoruz.' Çünkü çarlık bu onda dokuzu iktisadî ve siyasî bakımdan ezmekle kalmıyor, başka ulusları ezmeyi ve bu utanç verici hali iki yüzlü ve sözde yurtseverce sözlerle maskelemeyi öğreterek bu onda dokuzu soysuzlaştırıyor, manen düşürüyor, şerefsizliğe, ahlaksızlığa sürüklüyor.

Bize karşı, çarlıktan başka, ve onun koltuğu altında bir yeni tarihi gücün Rus kapitalizminin ortaya çıktığı ve güçlendiği ve bu gücün geniş bölgeleri iktisadi bakımdan bir merkeze bağlıyarak ve birbiriyle kaynaştırarak ilerici nitelikte bir işi başardığı görüşü ileri sürülebilir. Ama itiraz (Marx'ın Lassalle'cıları Prusya kraliyet sosyalistleri diye adlandırdığı gibi Çarcı Pruşkeviç sosyalistleri diye nitelendirmemiz gere-

ken sosyalist şovenleri haklı kılmaz, tersine onları daha da suçlu duruma düşürür. Tarihin hükmünü egemen Rus ulusu kapitalizminin lehine ve küçük ulusların aleyhine vereceğini varsaysak bile bu olanaksız değildir, çünkü sermayenin bütün tarihi şiddet ve talan, kan ve ahlâksızlık tarihidir. Biz her ne pahasına olursa olsun küçük ulusların muhafaza edilmesini savunmuyoruz; **öteki koşullar eşit olduğu takdirde**, kesinlikle merkezileşmeden yanayız ve federal ilişkileri yücelten küçük burjuva idealine karşıyız. Varsayımımız doğru olsaydı bile, ilk önce, Romanof — Bobinski — Prişkeviç'e Ukrayna vb.'nin boğazlanmasında yardım etmek bize, ya da (sosyalistlerden vazgeçtik) demokratlara düşmez. Bismark, kendine özgü junker tarzıyla, ilerici bir tarihî görevi yerine getirdi, ama bundan ötürü Bismark'ı sosyalistlerin desteklemesini haklı göstermeye kalkacak olan bir kimse gerçekten pek tuhaf bir «marksist» olurdu! Üstelik Bismark, başka uluslar tarafından ezilmekte olan parçalanmış Almanları birleştirerek iktısadî gelişmeyi sağlamıştır. Rusya'nın iktisadî refahı ve hızlı gelişmesi ise bu ülkede Rusların öteki ulusları ezmesine son verilmesini gerektirir. İşte bizim geleceğin Rus Bismarkları hayranlarının gözden kaçırdıkları fark burada.

İkincisi, eğer tarih hükmünü Rus egemen ulus kapitalizmi lehine verecekse, bundan çıkan sonuç, kaptalizmin doğurduğu komünıst devrimin başlıca itici gücü olarak Rus proleteryasının **sosyalist** rolünün daha büyük olacağıdır. Proleter devrim işçilerin tam bir ulusal eşitlik ve kardeşlik içinde uzun süre eğitilmelerini gerektirir. Onun için Rus proletaryasının çıkarları, Rusların ezdikleri bütün ulusların tam eşitliği ve kendi kaderlerini tayin hakkı uğruna yığınların (en kararlı, tutarlı, yürekli bir biçimde ve devrimci tarzda) mücadele etmek üzere sistemli olarak eğitilmesini gerekli kılar. (Kölece bir anlam verilmedikçe) Rus ulusal gururunun çıkarları da, hem Rus, hem öteki proleterlerin sosyalist çıkarlarıyla bağdaşır. Uzun yıllar İngiltere'de yaşadıktan ve kendisi yarı İngiliz olduktan sonra, İngiliz işçilerinin sosyalist hareketinin çıkarları gereği İrlanda için özgürlük ve ulusal bağımsızlık isteyen Marx, bize her zaman örnek olacaktır.

Ele aldığımız ikinci varsayımda, yerli sosyalist şovenlerimiz, Plehanov vb., sadece kendi ülkelerine (özgür ve demokratik Rusya'ya) değil, Rusya'daki bütün ulusların proleter kardeşliğine yani sosyalizm davasına ihanet etmektedirler.

12 Aralık 1914
Sotsiyal - demokrat sayı 35
Bütün Eserleri, cilt 21 sayfa 102 - 6
(İngilizce)

FAŞİZME KARŞI İDEOLOJİK KAVGA

Partilerimizin yürüttükleri anti-faşist kavganın en zayıf unsurlarından biri, **faşizm demogojisine karşı çok yetersiz ve yavaş tepki göstermeleridir.** Bu arada faşist ideoloji ile savaşma sorunları da önemsenmemiştir. Birçok sosyalist, burjuva ideolojisinin en gerici türlerinden olan faşist ideolojinin, kendi aptallığı yüzünden yenilme derecesine bile varan bu ideolojinin kitleleri etkileyebileceğini düşünmemişti. Büyük bir hata idi bu. Kapitalizmin yozlaşması kendi kültürüne ve ideolojisine de bulaşır. Bu arada büyük halk kitlelerinin bazı kesimleri, o korkunç durumları nedeniyle, bu yozlaşmanın ideolojik süprüntüsünün etkisi altında kalabilir.

Faşizmin ideolojik aşılama gücünü asla küçümsememeliyiz. Tam aksine, açık, halkın anlıyacağı görüşlere dayanan ve halk kitlelerinin ulusal psikolojisine uygun, konulara iyice düşünülmüş yollardan yaklaşan yaygın bir ideolojik kavgayı geliştirmeliyiz.

Faşistler - geçmişte yüceltilen, yiğitce ne varsa tümünün mirasçıları ve sürdürenleri olduklarını göstermek için - her ulusun bütün tarihini didik didik etmektedirler. Bu arada halkın ulusal duygularını zedeleyecek ne varsa faşizm düşmanlarına karşı silah olarak kullanılmaktadır. Almanya'da yüzlerce kitap yayınlanmaktadır ve amaç birdir: Alman halkının tarihini sahteleştirmek ve ona faşist bir görünüş vermek. Yeni yeni türeyen nasyonal - sosyalist tarihçilerin çizdikleri resme bakalım: İki bin yıldır bilinmeyen bir tarih yasası sayesinde, kırmızı bir iplik gibi gelişen çizgı giderek tarih sahnesinde bir ulusal «kurtarıcı» nın ortaya çıkmasına ulaşmıştır. Alman halkının «Mesih»idir o; Avusturya kökenli bir «onbaşı» (*). Bu kitaplarda Alman halkının en ünlü kişileri faşist olarak, büyük köylü hareketleri ise faşist hareketin habercisi olarak tanıtılırlar.

Mussolini, Garibaldi'nin o yiğit yaşantısından kendisine pay çıkarmak için elinden geleni yapmaktadır. Fransız faşistleri Jean Darc'ı kendi kahramanları imiş gibi öne sürerler. Amerikalı faşıstler, Amerikan bağımsızlık savaşının, Washington ve Lincoln'un geleneklerine yönelirler. Bulgar faşistleri yetmişierdeki ulusal kurtuluş hareketlerinden ve halkın sevgilisi durumuna gelmiş Vassil Levskı (**) lerden, Stefan Karaca (***) lardan yararlanmak isterler.

Sosyalistler, bunlarla emekçilerin davası arasında ilinti yok diyorlarsa kitleleri geçmişleri hakkında aydınlatmıyorlarsa, tarih açısından doğru, gerçek bir marksist-leninist şekilde uyarmıyorlarsa, halkın devrimci geleneğini ve geçmişini bugünkü kavgası ile birleştirmiyorlarsa, o zaman ulusun büyük geçmişinde değerli ne varsa faşist sahtekârların eline verilmiş, onlara kitlelerle alay etme imkânı tanınmış olur.

Hayır arkadaşlar, halklarımızın bugünü ve yarınını ilgilendiren meseleleriyle olduğu kadar, dünü ilgilendiren sorunlarıyla da ilgilenmek durumundayız. Biz emekçilerin meslek çıkarlarına dayanan sınırlı bir politika gütmüyoruz. Biz dar görüşlü sendika yöneticileri ya da derebeylik döneminden kalma lonca önderleri değiliz. Biz çağımız toplumunun en büyük, en önemlı sınıfının - işçi sınıfının - sınıf çıkarlarını temsil ediyoruz. Bu sınıfın gündeminde kapitalist sistemin bütün dertlerinden insanlığı kurtarmak var. Bu sınıf bugün dünyanın altıda birinde kapitalizmin boyunduruğunu atmış ve yönetici durumuna gelmiştir. Bütün sömürülen, ezilen tabakaların - yani bütün kapitalist ülkelerdeki ezici çoğunluğun - hayati çıkarlarını korumaktayız.

Bizler, her türlü burjuva ulusçuluğunun (burjuva milliyetçiliğinin) **uzlaşmaz düşmanlarıyız.** Bız **milliyeti yok saymada taraftar** olamayız, asla. Her sosyalist partinin en önemli görevlerinden biri işçileri ve bütün emekçileri, proleterya enternasyonalizminin ruhu ile eğitmektir. Ama kim bunun kendine, emekçi kitlelerin ulusal duyguları ile alay etme hakkını tanıdığını ya da buna zorladığını sanıyorsa o, gerçek bir sosyalist değildir. Ve o, Lenin'in bu konudaki sözlerini anlamamıştır.

Burjuva milliyetçiliği ile sürekli olarak ve şiddetle savaşan Lenin

1914'te yazdığı «Rusların milli gururu üzerine» adlı makalesinde milli duygular meselesine yönelmenin doğru yolunu bize göstermiştir. Lenin şöyle der:

«Millî gurur duygusu bize, biz bilinçli Rus proleterlerine yabancı bir duygumudur? Elbette ki değildir! Biz dilimizi ve yurdumuzu severiz, ve biz **yurdumuzun** emekçi yığınlarını (yani yurdumuz nüfusunun onda dokuzunu) demokratik ve sosyalist bilinç düzeyine yükseltmek için elımizden geleni yapıyoruz. Çar'ın kasapları, soylular ve kapitalistler elinde güzel yurdumuzun uğradığı hakaretleri, zulüm ve aşağılamaları görmek ve duymak bizim için çok acıdır. Radişçev'i, Dekabristler'i ve 1870'lerin devrimcilerini kendi içinde yaratmış olan biz Ruslar'ın bu zulüm ve aşağılamalara karşı göstermiş olduğumuz direnişten ötürü gurur duyuyoruz. Rus İşçi sınıfının, 1905'de, yığınların güçlü devrimci partisini yaratmış olmasından ötürü; ve Rus köylülüğünün demokrasiyi benimsemeye başlamasından, papazların ve büyük toprak sahiplerinin boyunduruğunu kırma işine girişmesinden ötürü gurur duyuyoruz.

«Rus ulusu da bir devrimci sınıf yarattığı için, bu ulus da insanlığa, sadece katliamlar, sıra sıra idam sehpaları, zindanlar, büyük açlık ve papazlara, Çar'lara, büyük toprak sahiplerine ve kapitalistlere kölece bağlılık örnekleri değil, özgürlük ve sosyalizm uğruna mücadele de örnekler verebildiği için yüreklerimiz milli gurur ile doludur.

«Yüreklerimiz millî gurur duygusu ile doludur, bundan ötürüdür ki, (toprak sahibi soylular, Macaristan'ın, Polonyanın, İran ve Çin'in özgürülğünü boğmak için köylüleri savaşa sürükledikleri) kölece geçmişimizden özellikle nefret ederiz, ve aynı toprak sahiplerinin, kapitalistlerin de desteği ile Polonya ve Ukrayna'yı boğazlamak için, İran'da ve Çin'de demokratik hareketi ezmek için ve Rus milli gururumuzun yüzkarası olan Ramonof'ların, Bobrinski ve Purişkeviç'ler çetesini güçlendirmek için bizi savaşa sürükledikleri zaman bu günümüzden de nefret ederiz.»

Lenin milli gurur hakkında işte bunları söylemıştir.

Leipzig duruşmasında faşistler Bulgar'lara iftira ederek barbar bir halk olduklarını söyledikleri zaman faşist zorbalara - gerçek barbarlara ve vahşilere - karşı yiğitçe çarpışan Bulgar halkının ve emekçi kitlelerinin milli onurunu müdafa etmekle, hataya düşmediğim inancındayım. Bulgar olmaktan utanç duymadığımı belirtmekle; yiğit Bulgar emekçi sınıfının bir eri olmaktan kıvanç duyduğumu belirtmekle doğruyu söyledim.

Topraklarda derinlere kök salabilmek için, proleter enternasyonalizmi kendini her ülkeye «alıştırmalıdır». Proleter sınıf kavgasının milli biçimleri ile ayrı ayrı her ülkedeki işçi hareketleriyle, proleter enternasyonalizmi arasında çelişki söz konusu değildir. Aksine, proleteryanın uluslararası çıkarları ancak bu şekilde başarıyla korunabilir.

Ayrıca faşist burjuvazinin, genel milli çıkarları korumak adı altında, kendi halkına karşı susturma ve sömürme politikası gütmekte oldu-

ğunu, başka milletleri de talan edip köleleştirdiğini, kitleler önünde teşhir etmek ve her yerde her fırsatta ispatlamak zorunlu bir eylemdir. Köleliğin ve milli baskının her çeşidine karşı olan proleteryanın aynı zamanda ulusal özgürlük ve bağımsızlık uğruna mücadelenin tek gerçek savaşçısı olduğunu göstermeliyiz.

Proleteryanın kendi ülkesindeki sömürücülere ve zorbalara karşı verdiği sınıf kavgasının çıkarları, ulusun özgür ve mutlu yarınlara yönelik kavgasının çıkarları ile çelişmez. Tersine, sosyalist devrim ulusun kurtuluşunu ve daha yüksek düzeylere ulaşmasını sağlar. Bugün kendi sınıf örgütlerini kurmakla ve bunların durumunu pekiştirmekle, faşizme karşı demokratik hak ve özgürlükleri savunmakla kapitalizmi devirmek için savaşmakla emekçi sınıflar, ulusun geleceği için savaşıyorlar.

Devrimci proleterya halkın kültürünü kurtarmak için, halkı çürüyen tekelci kapitalizmin engellerine ve barbar faşizme karşı korumak için savaşmaktadır. Bu kültürü yok olmaktan koruyacak ve onu en yüksek gerçek milli kültür durumuna getirecek olan unsur, ancak proleterya devrimi olabilir. Biçimde ulusal ve kapsamda sosyalist...

Proleter enternasyonalizmi, ülkede emekçi halkın ulusal, toplumsal ve kültürel özgürlüğünü sağlamak için verdiği kavgayla çelişmez. Ayrıca uluslararası proleterya dayanışması ve kavga birliği, bu savaş için zorunlu desteği de sağlar. Kapitalist ülkelerin emekçi sınıfları, ancak sosyalist ülkeler proleteryasıyla sıkı bir işbirliğine gittiği takdirde başarıya ulaşabilir. Ancak emperyalist ülkelerdeki proleterya ile el ele savaştığı takdirde, sömürge durumundaki halklar ve baskı altındaki milli azınlık özgürlüklerine kavuşabilirler. Emperyalist ülkelerde proleter devriminin zaferine giden tek yol, bu ülkelerdeki emekçi sınıfların sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki milli kurtuluş hareketleri ile devrimci işbirliği kurmaları yoludur. Çünkü, Marx'ın da bize öğrettiği gibi «başka ulusları ezen ulus asla özgür olamaz» (...)

x) Burada Adolf Hitler'den söz edilmektedir.

(**) **Levski, Vasil,** (1837 - 1873) Demokrat Bulgar devrimcisi, Osmanlı yönetimine karşı verilen milli mücadelenin lideri ve ideologu. «İç Devrim Örgütünün kurucusu». 6 şubat 1873'te asıldı.

(***) **Karaca, Stefan,** (1844 - 1868) Bulgar Milli Devrimcisi. 1868'deki bir başkaldırma lideri.

NOT :

Georgi Dimitrov bu yazıyı 2 Ağustos 1935'te yazdı. Faşizme Karşı Birleşik Cephe adlı kitapta, Üçüncü Enternasyonalin Ödevleri adlı makalenin bir bölümüdür. (s. 127 - 133)

1975 YILI BÜTÇESİ ÜZERİNE

BURJUVAZİYİ KALKINDIRMA PLANI ve 1975 BÜTÇESİ

Sadi Irmak Hükümeti 1975 yılı program ve bütçesini meclise sevketti. Hükümet güven oyu almadığına göre, programı da reddedilmiş sayılmalıdır. Ancak, 1975 yılı bütçesi, sağcı partilerin politikalarına tam uygun düştüğünden bütçenin, hiç değilse bu partiler tarafından kabul edilmesi beklenmelidir. Bu bütçe III. Beş Yıllık Kalkınma Plânının 3'üncü yıllık program dilimidir. Bütçe beş yıllık plân çerçevesi içinde incelenirse, özel

sektörden yana, yani işbirlikçi sermayeden yana ve emekçi halka karşı niteliği daha açık seçik ortaya çıkar. Onun için biz bu sayımızda bütçe eleştirisi ile birlikte ayrı bir yazıda III. Beş Yıllık Kalkınma Plânının bir eleştirisini sunmayı da gerekli gördük.

III. Beş Yıllık Plân 12 Mart döneminin yani Filipin Demokrasiciliği denen anti- demokratik düzene son verildiği açık faşizm döneminin ürünüdür. Bu bakımdan, bu plân, 27 Mayıs'ın sağladığı sola açık ortam şartlarında hazırlanmış olan I. ve II. beş yıllık kalkınma plânlarından farklı özellikler taşır. İlk iki beş yıllık plândan farklı olarak III. beş yıllık plân, açık faşizm şartlarına uygun olarak, geniş ölçüde devlet kapitalizmine yöneliktir. Bilindiği gibi devlet kapitalizmi, bizde olduğu gibi, bütün dünyada özel sektörü beslemenin, yani Emperyalizmin işbirlikçisi sermayeyi güçlendirmenin en etkili yoludur. Hiç şüphe yok ki, 1. ci ve 2. ci 5 yıllık plânlar da aynı amaca yönelikti. 27 Mayıstan sonra da halka pek ilerici bir şeymiş gibi sunulan plâncılık sömürü düzeninin sınırları içinde kalarak iktisadi kalkınmayı amaçlayan bir plâncılık, OECD plâncılığı idi. Ancak III. beş yıllık plân bu doğrultuda çok daha ilerilere gitmiştir.

1972'de yayınlanan rakamlara göre, III. cü beş yıllık plânda öngörülen toplam beş yıllık sabit sermaye yatırımlarının (ki bu yaklaşık 281.000.000.000 TL.'dir) % 56.3'ü kamu sektörüne, geri kalan % 43.7'si özel sektöre ayrılmıştır. Bundan da görüldüğü gibi kamu sektörü sabit sermaye yatırımları içinde en büyük paya sahip bulunmaktadır. Özel sektör ise olgunlaşma aralığı uzun olan, yani kısa vadede kâr sağlamayan yatırımlara yanaşmamakta, buna karşılık imalât, turizm, konut vb. gibi olgunlaşma aralığı kısa, spekülâtif ve tekeller kurmaya elverişli alanları tercih etmektedir. III. beş yıllık kalkınma plânı olgunlaşma aralığı uzun alanları devlet sektörüne ayırarak ve kısa vadede kâr bırakan alanları genellikle özel sektöre bırakmakla egemen sermaye çevrelerinin çıkarlarını korumakta, onları güçlendirmektedir.

Oysa, Devlet gelir kaynaklarının en büyük bölümü ücret ve maaşlardan, yani emekçi halkın, dar ve sabit gelirlilerin sırtından sağlanmaktadır. Örneğin toplam vergi geirleri içinde % 41,5'i vasıtasız vergilerden, yani gelir vergisinden sağlanmaktadır. Ve bunun % 70'e yakın bir kısmı ücret ve maaşlardan alınır. Gene toplam vergi gelirlerinin % 55.5'i vasıtalı vergilerden

oluşmaktadır ki, bu da yoksul ile zengini bir tutan dolayısıyla yoksulu ezen en adaletsiz vergilendirme yoludur.

Devlet gelir kaynaklarının ancak % 3'ü servet ve diğer vergilerden sağlanır. Bu durumda devlet gelirinin en büyük kısmı sabit ve dar gelirli vatandaşların sırtından sağlandığı hâlde, bu para yatırımlar yoluyla özel sektöre kaynak sağlanarak işbirlikçi kapitalistlere aktarılmaktadır.

Yukarıda sunduğumuz rakamların 1972'deki yani III. beş yıllık kalkınma plânının 1. ci yılındaki durumu yansıttığını belirttik. Bu plân uygulandığı sürece 1977 yılına kadar, yani 5 yıllık pâlnın sona ermesine kadar kayda değer bir değişiklik olmamıştır ve olmayacaktır.

EMEKÇİ

1975 YILI BÜTÇESİ ÜZERİNE

1963 - 1971 yılları arasında, yani ilk iki 5 yıllık kalkınma plânı uygulaması süresince kamu gelirleri sürekli olarak plânlanan hedefi aşamamış, çok kez bu hedefin gerilerinde kalmış, cari ve transfer harcamaları ise yani geniş ölçüde kamu personelinin ücret ve maaşları ile milli savunma harcamalarından oluşan bu harcamalar plânlanan hedefin üstünde gerçekleşmiştir.

KAMU GELİR VE HARCAMALARININ GERÇEKLEŞMESİ

(Milyon TL.) 1963 - 1971

	Plân Hedefi	Gerçekleşme	G. %	Plân Hedefi	Gerçekleşme	G. %
Kamu Geliri	102.105	92.222	90.3	156.421	145.453	93.0
Vergi Geliri	64.107	55.999	87.4	96.199	90.372	93.9
Öteki Gelirler	37.998	26.223		70.222	55.181	
Kamu Harcaması	102.105	93.904	92.0	156.421	154.844	99.0
Cari ve Transfer	60.190	60.784	101.0	94.156	100.280	106.5
Yatırımlar	41.915	33.120	79.0	62.265	54.564	87.6
Denge		1.682			9.391	

Kaynak : III. beş yıllık kalkınma plânı, sayfa 40, tablo 33'den düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi I. ci 5 yıllık kalkınma plânında toplam gelir ile harcamalar arasında 1.682.000.000 TL.'lık bir açık doğmuştur. Bu açığın

büyük bir bölüğü vergi gelirlerinin ek finansman kaynaklarının yüksek tahmin edilmesinden doğmuştur. Öte yandan gelir gerçekleşmelerinin düşüklüğü karşısında câri harcamalarda kesinti yapılması gerekirken, böyle bir kısıtlamaya baş vurulmamış ve kaynak daralmaları yatırımların geciktirilmesine ve sınırlandırılmasına neden olmuştur. Nitekim I. ci plânda plânlanan 41.000.000.000 TL.'lık toplam kamu yatırımlarının ancak 33.120.000.000 TL.'sı gerçekleştirilebilmiştir. Yani ancak %79'u.

Benzer durum II. plân döneminde de görülmektedir. Kamu gelir ve harcamaları arasında gerçekleşme yönünde bu dönemdeki açık 9.000.000.000 TL'ye çıkmıştır. Bunun yanında câri harcamalar plânlanan hedefinden 6.000.000.000 TL.'den fazla gerçekleşmiş, gelir hedefi ise 6.000.000.000. eksik oluşmuştur. Bütün bunların sonucu yatırım harcamaları sınırlandırılmış ve yatırımlar hedeflenen düzeyden 7.700.000.000 TL. eksik gerçekleşmiştir.

III. beş yıllık kalkınma plânının 3 yıllık uygulaması da bu özelliği sürdürmektedir. Nitekim, harcama - gelir dengeleri bu durumu açıklamaktadır:

	1973 Milyon TL.	1974 Milyon TL.	1975 Milyon TL.
Cari Harcama ve Transferler	51.996	65.112	82.000
Yatırımlar	26.705	39.385	25.000
Toplam Harcama	78.701	104.497	107.000
Vergi Gelirleri	54.723	68.103	87.500
Vergi Dışı Gelirler ve Diğerleri	19.654	28.394	11.500
Toplam Gelirler	74.377	96.479	99.000
Fark	4.324	8.000	8.000
İç İstikraz	2.887	4.000	8.000
Açık	1.437	4.000	—

Görüldüğü gibi III. plânın ilk uygulama yolunda 1,5 Milyar'a yakın bir açık ortaya çıkmıştır. II. yılda bu açığın 4.000.000.000.'ı aşacağı beklenmektedir. 1975 yılı için iç istikrazın 8.000.000.000 dolaylarında gerçekleşeceğini beklemek sadece hayaldir. Böylece görüntüde ortaya çıkan bu dengesizlik daha önceki plân dönemlerinden daha da büyük bir ağırlık taşımaktadır.

Bu durumu kanıtlayan bir başka gösterge de, bütçe kesin hesaplarıdır. Aşağıdaki tablo 1965'ten bu yana bütçe harcamaları içinde yatırım harcamalarının göreli payının giderek azaldığını, buna karşılık transfer ve cari harcama paylarının giderek arttığını yansıtmaktadır:

BÜTÇE HARCAMALARININ DAĞILIMI
(% olarak)

Yıllar	Cari Harcamalar	Yatırım Harcamaları	Transfer Harcamaları
1965	48.1	12.3	39.6
1966	45.7	13.3	41.0
1967	43.7	16.5	39.8
1968	47.0	12.7	40.3
1969	43.0	11.4	45.6
1970	41.1	9.7	49.2
1971	43.4	7.7	48.9
1972	49.0	5.9	45.1

Kaynak : Cumhuriyet Gazetesi 12 Aralık 1974

En büyük kısmı kamu personeli ücret ve maaşları ile millî savunma harcamalarından oluşan cari harcamalar, enflâsyonist bir politikanın izlenmesi nedeniyle zorunlu olarak artmaktadır. Söz konusu durum III. plân döneminde de kendini ağırlıklıkla duyurmaktadır. Bu sorun III. plânın yıllık proğramlarının hemen hemen üçünde de ortaya çıkmış, ve bütçe ile programlar arasında sürekli olarak ayrılıklar yaratmıştır. Başka bir anlatımla, kaynak eksikliği nedeniyle, plânlar sürekli olarak hükümetleri yeni gelir kaynaklarına yöneltmiş ve cari harcamaların kısılmasını öngörmüştür. Fakat hükümetler yeni vergi kaynaklarını zorlamaktan çekindikleri gibi harcama kalemlerinde yapılacak kesintileri genellikle yatırımları kesmekle karşılamayı seçmişlerdir. Son yılarda cari harcamalardaki göreli artışın başlıca nedeni budur. Ekonomi bir yandan kaynak açığı verirken hükümetlerin, enflâsyon sonucu, geniş ölçüde maaş ve ücret giderleri olan cari harcamalarında kısıntı yapmama eğilimi sürmektedir. Buna son günlerdeki askerî harcamalar da eklenince, 1975 yılı bütçesinin yarısından çoğu cari harcamalara ayrılmak zorunda kalınmıştır.

Cari harcamalar gibi bütçenin büyük bir payını alan bır kalem de transfer harcamalarıdır. Bu kalem içinde, özellikle, yatırımlar için istimlâkler, sermaye transfer harcamaları ile borç ödemeleri ve kamu ekonomik girişimleri için devletten kamu iktisadi teşebbüslerine sermaye aktarmaları yer almaktadır. Her yıl bütçeden kamu iktisadî devlet teşebbüslerine bu aktarmaların yapılması zorunluğu vardır. Özellikle devletin bu girişimlere uyguladığı fiat politikası ve bu kuruluşların irrasyonel çalışmaları sonucu işletme açıkları vermeleri, sermaye transferlerini kaçınılmaz hale getirmektedır. Ancak, açıklar, bütçe sınırlılıkları nedeniyle (cari harcamaların gelişmesi, borç ödemeleri ve konsolide bütçe yatırımları vb) bütçe kaynakları yerine öteki finansman kaynakları ile karşılanmaktadır çoğunlukla. Örneğin Merkez Bankası olanakları zorlanarak. Böylece kamu iktisadi teşebbüsleri reel kaynaklarla besleneceği yerde borçlandırılmakta ve bunların yatırımları parasal tedbirlerle finanse edilmektedir.

Bu yolla borçlandırılan kamu iktisadî teşebbüslerinin bu açıkları her yıl artan bir oranda genişlemektedir. Nitekim 1975 yılı bütçesinde kamu girişimlerinin 6 Milyar'ı işletme açığı, ve 25.535.000.000 TL.'si de yeni devam etmekte olan yatırımların finansmanından olmak üzere 31.535.000.000 açık verdiği anlaşılmaktadır. Bütün bunlara karşılık kamu iktisadi teşebbüslerinin net tasarrufları 5 Milyar dolaylarındadır. Oysa bütçeden ayrılan transfer ödemelerinden 9 Milyar'ı ancak kamu teşebbüslerine transfer edileilecektir. Böylece, kamu iktisadî teşebbüslerinin 22 milyar ek finansman ihtiyacı bulunmaktadır. Irmak Hükümeti bu kaynağı reel bir biçimde elde etmek üzere önerilen zamları reddetmiştir. Böylece, özel sektöre girdi sağlamak politikası gene egemen olmuş ve kamu iktisadi teşebbüslerinin dengesi dış görünüşte sağlanarak bu yılki sorun, geçmiş yıllarla biriktirilmiş bir biçimde bir sonraki yıla aktarılmış olmaktadır. Ama bu giderlerden yararlanan özel sektör, ürünlerine zam yapmaktan kaçınmamaktadır. Nitekim, hemen hemen aynı günlerde Murat otomobiline 5000 TL. zam yapılmaktaydı. (gazetelerden).

Oysa, toplam kamu yatırımlarının % 50'sini oluşturan kamu iktisadî teşebbüslerinin bu yatırımları en üretken yatırımlardır. Bütçede toplam yatırımların diğer % 50'si genel ve katma bütçeli kamu kuruluşlarının yatırımlarıdır. Bunların % 90'a yakın kesimi ekonomik ve sosyal alt yapı yatırımlarıdır. enerji, sulama, enerji nakilleri, yol elektrifikasyon, eğitim, sağlık vb.

YAPISAL DENGESİZLİKLER

Yukarıda yalnızca görüntüde verilmeye çalışılan bütçe dengesizliğin yapısal bozukluklarına gelince, sorun daha da önem taşımaktadır. Bir kere cari harcama ve yatırımlar arasındaki dengesizlik yanında yatırımların proje incelenmesi, ya da sektörlere göre dağılmı incelendiğinde bütçede yer alan yatırımların büyük bir çoğunluğunun üretken olmadığı ortaya çıkar. Devlet yatırımlarının geniş ölçüde ekonomik ve sosyal alt yapı yatırımları olduğuna yukarıda değinilmişti. Nitekim 1973 yılında toplam kamu sabit sermaye yatırımlarının (iktisadi devlet teşebbüsleri dahil) % 24'ü imalât sanayiine, % 27'si ulaştırmaya, % 11'i eğitim sağlık ve konuta ayrılmaktadır. Hizmet ve tarıma yapılan yatırımlar hesaba katılmazsa, kamu yatırımlarının genel niteliğinin alt yapı yatırımları olduğu ortaya çıkar.

Oysa özel kesim sabit sermaye yatırımlarında durum değişiktir. % 33'ünü konut (ki bu spekülatif kazanç alanıdır), devletin alt yapısı üstünde faaliyet göstererek % 13'ü ile ulaştırma ve % 35'i ile imalât sanayiinde yer almaktadır, Özel Sektör Sabit Sermaye Yatırımları. Benzer durum 1974 ve 1975 yıllarında da görülmektedir. Devletin özel sektörü besleme niteliği büsbütün önem kazanırken, özel sektör de bu te-

mele dayanarak kısa vadeli kârlı alanlara yatırımlar yapmakta devam etmektedir.

İkincisi kamu kesimi, özel sektörü besleme politikası sonucu artan yüklerini karşılamak üzere özel sektörden gerekli vergiyi almak yoluna gitmemektedir. Özellikle 1970 yılından bu yana vergi gelirindeki reel artışlar çok sınırlı olmuştur. Plân ve programlarda her nedense cari fiatlarla gösterilen vergi gelirlerinin artışının o yılki fiat artışlarıyla karşılaştırılması, vergilerde gerçek artışlar sağlanamadığını ortaya koyar.

VERGİ GELİRLERİ
(MİLYAR T.L.)

	1973 Gerçekleşme Tahmini	1974 Gerçekleşme Tahmini	1974 Artış Oranı	1975 Bütçe Tahmin	1975 Artış Oranı
Vergi gelirleri toplamı	51.50	68.90	33.7	88.60	34.4
Gelirden alınan vergiler	21.50	28.90	34.4	39.10	35.2
Gelir vergisi	16.20	22.00	35.8	30.00	36.3
Kurumlar vergisi	3.00	4.00	33.3	5.30	31.2
G. Menkul kıymet, artış vergisi	0.30	0.30	—	0.35	16.6
Malî denge vergisi	2.00	2.60	30.0	3.50	34.6
Servetten alınan vergiler	0.60	0.80	35.0	1.13	41.2
Emlâk vergisi	0.30	0.35	16.0	0.45	28.5
Kara taşıt vergisi	0.10	0.20	100.0	0.35	75.0
Veraset vergisi	0.20	0.25	25.0	0.33	32.0
Diğer vergiler	29.40	39.20	33.3	48.37	23.3

Kaynak : Cumhuriyet Gazetesi 12 Aralık 1974

Görüldüğü gibi 1973 yılına göre 1974 % 33 dolaylarında bir artış gösteren toplam vergi gelirleri 1975 yılında % 34,4 dolaylarında hemen hemen bir önceki yıla benzer bir gelişme göstermektedir. Oysa 12 Marttan sonra geliştirilen enflâsyonist politika sonucu ortaya çıkan fiat artışları da bu düzeylerdedir. 1973 yılında % 29 dolaylarındaki fiat artışının 1974 yılında % 30'a ulaşacağı tahmin edilmektedir. Böylece reel olarak vergi gelirlerinin % 4 - 5 dolaylarında arttığını ileri sürmek yanıltıcı olmaz.

Bunun yanı sıra gayri sâfi milli hasılanın 1973 yılında 392 Milyar TL.'sından 1975 yılında 475 Milyar TL.'sına çıkması beklenmektedir, (1974 fiatlarıyla). Oysa aynı dönemde toplam tasarruf kaynaklarının 54 milyardan 1975 yılında 96 milyara ulaşacağı umulmaktadır. Bu durumun ortaya koyduğu bir önemli bulgu da, toplumumuzun yatırıma yönlendirdiği toplam yurt için kaynaklarının (Gayri Safi Milli Hasılanın artmasına karşılık) ancak 1/4'ünden azını tasarruf edebildiğidir. Başka

bir anlatımla ekonomi bir kaynak açığını bünyesinde taşımaktadır. Oysa bu yapısal sorun bütçelerde finansman açığı olarak gösterilmeğe çalışılmaktadır.

SONUÇ :

1970 yılından bu yana bütçeler yukarıda belirlenen yapısal dengesizlikleri içermektedir. 1975 bütçesinde uç noktasına ulaşan bu sorunu nitelendirmek gerekirse şu sonuçlara varılabilir:

1. Bütçeler görüntüde bile açık vermektedir.
2. Gelir varsayımları incelendiğinde bu açıklar reel olarak 10-30 milyar lira arasında değişmektedir.
3. Büyük ölçüde ekonomik ve sosyal alt yapı yatırımları olan Kamu Yatırımlarının bütçelerdeki oransal ağırlığı azalmaktadır. Buna karşılık cari ve transfer harcamalarının oransal ağırlığı artmaktadır.
4. Kamu üretken yatırımları özellikle reel kaynaklar yerine finansman kaynaklarıyla yürütülmek zorunluluğunda bırakılmaktadır. Bu ise kamu ekonomik girişimlerini yürüten kurumların işletme açıkları vermelerine neden olmakta ve böylece geniş ölçüde kamu ekonomik girişkenliği sınırlandırılmaktadır.
5. Üretken olmayan yatırımlar, büyük cari harcamaları kapsasayan bütçeler, mevcut enflâsyonu hızlandırmaktadır.

Gerçekte yoksul dar gelirli gruplardan, yoksullaşan köylülerden büyük ölçüde kaynak transferi sağlamaya yönelik enflasyon politikasını uygulama eğiliminde olan siyasal iktidarlardan enflâsyonist olmayan bütçe hazırlıklarını istemek yani reel gelir kaynaklarını yaratmasını beklemek olanaksızdır. Bugüne değin bu kaynak transferini açıkça istemeyen fakat uygulanmakta olan enflâsyonist politikayı uygulayan siyasi iktidarları açıktan destekleyen işbirlikçi sermaye hayatından memnun görünmekteydi. Ancak bıçak kemiğe dayanınca bu memnuniyet bir ölçüde kötümserliğe dönüşmüştür. Enflâsyonist baskının en ağır yükünü çeken ücretli, maaşlı ve kent kesiminin gecekondu sakinleri ile köylülerin, ekonomik baskı sonucu bile olsa, işbirlikçi sermayenin siyasal alanda baş temsilcisi durumunda olan partiyi (AP'yi) seçimde yenilgiye uğratması ve hiç değilse programında (her zaman tutarlı olmasa da) emekçi halkın yararına dönüşümler vadeden bir partiyi (CHP'-yi) iktidara sahip çıkabilecek duruma getirmesi egemen güçleri tedirgin etmiştir. Kaldı ki, ekonomik iktidarın siyasal iktidarla birlikte devir alınamaması konusunda ortaya çıkan hükümet bunalımları ve istikrarsızlık da egemen güçleri rahatsız etmektedir. Enflâsyon - devalüasyon - darbe ya da sol eğilime açık iktidar değişmeleri, kaynak transferlerini sürekli kılmamaktadır. Bu nedenle egemen güçler bugüne değin destekledikleri siyasal partilere sırt çevirmekte ve açıktan açığa kendi

gelişmeleri için gerekli kaynak transferini sağlayacak yeni bir siyasi parti mevzilenmesi aramaktadırlar. Son günlerde CHP'ye karşı egemen güçlerin tutumundaki değişikliğin bundan ileri geldiği söylenebilir. Ne var ki, tarım kesiminden egemen güçlere aktarılacak kaynak transferini gerçekleştirecek bir vergi sistemini oluşturabilecek bir parti değildir CHP. Bu parti, dayandığı sosyal güçler bakımından olsun, bu sosyal dayanağı gereği ayakta durabilmek için benimsemek zorunda bulunduğu ekonomik politika gereği olsun işbirlikçi sermaye çevrelerinin bu özlemine karşılık verecek durumda değildir. Öyle anlaşılıyor ki, bunun farkında olan egemen güçler, daha bir süre, Sadi Irmak'ınki gibi hükümetlerle, ya da yamalı bir CHP iktidarı ile ekonomiyi kendi güdümlerinde tutmak isteyeceklerdir.

BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI ÜZERİNE

1. Kalkınma Süreci

Batı iktisat kuramcılarının çoğunlukla kalkınma kavramını ekonomik gelişme ile eş anlamlı kullandıklarına tanık olmaktayız. Yalnızca mal ve hizmet üretimindeki artışlara dayandırılmış ekonomik gelişme modellerine, sıkı sıkıya bağlı yerli iktisat teknisyenlerimizin kraldan çok kralcı çabaları da eklenince Türkiye'de mal ve hizmet üretimindeki artışlar kalkınmanın göstergesi olarak topluma sunulmaktadır. Her yıl GSMH'-daki artış olan %7 ya da %8 kalkınma hızı aslında iktisadi gelişme hızıdır ve kalkınmayı açıklamaktan yoksun bir gösterge ve kavramdır. Oysa, **kalkınma mal ve hizmet üretimindeki artışlarla birlikte toplumu daha yüksek bir yaşam düzeyine ulaştırmadır.** Başka bir anlatımla toplumun beslenme, barınma, eğitim, sağlık v.b. maddi tüketim düzeyini bir yandan arttırırken öte yandan **toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal güvencesinin arttırılması** ve bireylere karar almada her tür katılma ve katılmada **fırsat eşitliği olanakları sağlamak olgusudur, kalkınma.** Bu tanımı toplumdaki bireylerin toplumsal verimliliğinin arttırılması kavramı ile daha da iyi açıklamak olanağı vardır.

Bu nedenle kalkınma tümleşik bir süreçtir. Çeşitli ve farklı değişkenler arasındaki içsel ve dışsal bağıntıları dikkate almaksızın bu süreci yalnızca sektörlere göre, eğitim, sağlık v.b. sektörlerdeki iyileşmelerle

tanımlayamayız ve plânlayamayız. Kalkınma süreci, neden-sonuç ilişkilerini yeterli bir mekanik bağ içinde tanımlayamadığımız, içsel ilışkiler ve alt sistemleri içeren karmaşık bir süreçtir. Her zaman ekonomik büyüme ve bireylerin sosyal yaşam düzeyleri birbirine eş güdümlü ve eş anlı yürümeyebilir. Bu nedenle ekonomik kökenli ve sosyal orijinal kalkınma süreçleri arasında potansiyel bir karışma ya da çelişme bulunmaktadır. Ama şu bir gerçektir ki, ekonmik büyüme ve yalnızca ona dayandırılmış, bir kalkınma, sosyal, siyasal, kültürel sistemlerden soyutlandırılmış toplumun öz isteklerine cevap vermeyecek nitelikte bir yaklaşım olmaya mahkûm edilmiş olacaktır.

Bu açıdan bakıldığında da kalkınma kavramının toplum sistemi ile geliştirilmesi ve kalkınma plânlarının toplumdan ve onun öz çıkar ve isteklerinden soyutlanmaması gerekir.

2. 1961 Anayasası Sosyal Planlamayı Emreder.

1960 yılından bu yana Türkiye'nin giriştiği plânlama çabalarının kavramsal niteliği, 30'lu yıllardaki plân kavramından kuşkusuz daha ileri bir düzeydedir. Çünkü 1961 Anayasası bireyin ekonomik, sosyal, kültürel özgürlüğünü engelleyen her tür sınırlamanın kaldırılmasını öngörmekte (Anayasa Md. 10) ve bu amaçla Devlet'e görev vererek bunun plânla yerine getirilmesini istemektedir. (Anayasa Md. 42-53) Oysa ikisi uygulanmış ve üçüncüsü uygulanmakta olan bu plânlar toplumun ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel amaçlarına ulaşmasında yapısal sınırlamaları ortadan kaldıracak bir yaklaşımı seçememişlerdir. **Her üç plânda da yapısal sınırlamalar çerçevesinde bir optimizasyon aranmıştır.** Böylece Anayasının 10'uncu maddesinde belirlenen yapısal engellemelerin ortadan kaldırılması belirsiz bir zamana ertelenmiştir. Bu arada, dolaylı daha doğrusu dolambaçlı yollar izlenerek toplumun gerçek özlemleri niteliğindeki kalkınma amaçlarına düşen saptırıcı amaçlar seçilmiş bulunmaktadır. Oysa kalkınma çabalarının dayanması gerekli temel felsefe bireylerin doğa ve çevresi ile ilişki düzeylerinin niteliğini geliştirecek başka bir anlatımla, **toplumun doğa ve çevresi üzerindeki kontrolünün niteliğini değiştirecek ve giderek iyileştirecek bir sistemin yaratılmasıdır.**

Her üç Plânın da böyle bir temel anlayıştan yoksun olması aslında, Kalkınma Plânlarının gerek kavramsal düzeyde, gerek sistemleri kavramada Anayasa'nın tanımladığı Plân kavramı ve niteliğinin yorum eksikliklerine dayanmaktadır. Oysa bu niteliği çizen 1961 Anayasasının objektif ve kısmen zorlanarak yorumu Türkiye'de salt ekonomik büyüme modelleri yerine Kalkınma Siyaseti Plânlaması yorumu yapmaya olanak vermektedir. Plânların bu eksikliğinin en çok sosyal plânlama alanında yansıması doğal bir sonuçtur. Çünkü kalkınma, toplumu oluşturan bireylerin ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanlardaki üretim, mekân ve zaman türünden kollektif çabalarının bütünsel bir özümlenmesi ve buradan türeyecek ürünlerin aynı düzey ve ölçekte paylaşılmasıdır. Bu kollektif katılma ve paylaşma aşamalarında katkıları nitel

ve nicel olarak değiştirecek ve geliştirecek ve aynı anda paylaşmanın dengesini ve adaletini sağlayacak unsurların başında kalkınmanın sosyo-ekonomik boyutları, yani **sosyal plânlama** gelmektedir.

Burada Üçüncü Plân'ın ve sosyal içeriğinin Plân'ın tümü İçerisindeki yerini ana çizgileriyle belirtmek yararlı olacaktır. Ancak bu arada şunu da unutmamak gerekir ki, Üçüncü Plân, özellikle birlikte düşünüldüğünden ve sunulduğundan, beş yıllık bir dönemin çerçevesini yönlendirme iddiasını da taşımakta ve bu özlemin çekirdeğini teşkil etmektedir. Bu nedenle, Plân'ın tutarlılığı veya tutarsızlığı, hedeflerin doğruluğu veya yanlışlığı, sorunlar karşısında getirilen politika ve tedbirlerin geçerliliği veya geçersizliği gibi hususlar üzerinde zaman etmeninin «çoğaltan» etkisi yapacağını da gözden kaçırmamak gerekir.

a. **Üçüncü Plân «İktisadî» bir Plândır.**

Üçüncü Beş Yıllık Plân bütün olarak bir «iktisadî» plândır. Başka bir deyişle, Plânın hazırlanışından yapısal bir sanayileşme ana hedef olarak ele alınmış, diğer konular bu hedefin ağırlığı ile göreli olarak düşünülmüştür. Hattâ «üretime dönük» iktisadî plân, «dağılma ve transfere dönük» sosyal plân üzerinde mutlak bir egemenlik kurmuştur. Bu bir açıdan doğru yada yanlış, belki de belirli bir konjonktür ve zamanın çerçevelediği toplumsal dengede «yapılabilirlerin» içinde, Üçüncü plânın en «tutarlı» seçeneği olarak görülmekte, öte yandan da sosyal ve sosyo-ekonomik konuların bile bir iktisatçı gözlüğünden **incelendiği veya** süzgeçinden geçtiği açıkça belli olmaktadır.

b. **Sosyal konular, Plânın bütünlüğü dışında bırakılmıştır.**

Ancak, anayasa Devlete «iktisadî ve sosyal kalkınma plânları» hazırlamak görevini yüklediğinden, sosyal konular da oldukça ayrıntılı ve sayfa adedi itibariyle ayrılan yer açısından önemli olarak Plânda yer almıştır. Böyle bir zorunluluk karşısında Plânda yer alabilen **ve suni bir ağırlık kazanan sosyal konular,** eleştirici bir gözle incelendiğinde **gösterişli eklentiler gibi** görünmektedir. Başka bir anlatımla, sosyal konuların, Plânın değil bir görünümü ya da bir kesiti olduğunu ileri sürmek, herhangi **bir bütünün parçası olduğunu söylemek bile olanaksızdır.** Sanayileşme ile doğrudan ilişkili mesleki ve teknik eğitim ile bir zorunluluğun gerektirdiği sağlık plânlaması belirli ölçüde bu değerlendirmeye bir istisna teşkil etmektedir.

c. **Sosyal konuların kendi aralarında da bütünlükleri yoktur.**

Buraya kadar yaptığımız eleştiri ve vardığımız yargıları doğrulayan bir başka konuda, sosyal konuların kendi aralarındaki tutarlılık ve bütünleşme düzeyleridir. Bu alanda da hemen hemen bütünüyle sektörel bir bakış egemen kılınmıştır. Bu sektörel bakışın sakıncalarını giderebilecek bir müşterek payda, yani Türk Toplumunun yapısı, Plânın tümü için olduğu gibi burada da bütünsel bir ana değişken olarak göz önünde bulundurulmamıştır. Bu nedenle sosyal konular birbirlerinden bağımsız olarak ele alınmıştır. Durum tesbiti düzeyinde sektörel açıdan tutarlı analiz, yorum ve değerlendirmelere rastlanılmakta ise de hedefler

ve politika ve tedbirler düzeyinde, sosyal ve sosyo - ekonomik konular arasında ilişki kurulmamış, tutarlık gözetilmemiştir.

Sonuç olarak, belirli bir toplum yapısına ulaşmada ancak bir ana araç olabilecek uzun dönemli yapısal sanayileşmeyi bir ana hedef olarak vermekle zaten en önemli kavramsal hatasını yapmış olan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı, Türkiyenin gerçek sorunlarını ortadan kaldıracak ve çözümü engelleyen sınırlamaları bertaraf edecek bir politikalar, tedbirler ve öncelikler belgesi olmaktan uzak kalmıştır. Bu genel çerçeve dışında, Plânın kendi öz çerçevesi içerisinde yapılacak değerlendirmeler ve sosyal nitelikteki sorunların görünüş ve çözümleme biçimlerinin karşılaştırılması bizi gene ister istemez yukarıda açıklamaya çalıştığımız «Üçüncü Plân Çıkmazı»'na, ya da bunun kesitsel yansımalarına götürmektedir.

3. Üçüncü Plânda kentleşme ve büyük kent sorunlarının yeri:

Kavramsal açıdan kentleşmenin geçerli bir sektörel değerlendirmesini yapabilmek için Üçüncü Plânın plânlı kalkınma sürecindeki yerini ve sosyal ve sosyo-ekonomik konuların Üçüncü Plân içerisindeki ağırlığını böylece belirttikten sonra kentleşmenin Üçüncü Plâna yansıma biçimini anlamak kolaylaşmış olmaktadır.

Herşeyden önce kentleşme ve büyük kent olgusunun ve buradan doğan sorunların sektörel bir kapsamı olmadığı, başka bir anlatımla, bu konunun bir sektörde kapsanamıyacağı ve konunun esasen bir sektör konusu olmadığı belirtilmelidir. Çok yönlü ve çok anlamlı kentleşme ve büyük kent olgusunu plânlamak ve buradan doğan sorunlara çözüm yolları önerebilmek için en azından bu olgunun toplumun öteki eylem alanları ile çok boyutlu ilişkisinin kurulması gerekirdi. «İşlevsel ve kademeli bir kent dokusu» gibi neye göre ve hangı toplumsal ve kuramsal amaca dönük olarak işlevsel ve kademeli olduğu bile niteliksel açıdan belirlenemiyen tanımlayıcı özellikteki öneriler ve kentleşmenin mekânda düzenli dağılımında etkili olacağı sanılan ve demode bir «zoning» anlayışının klâsik göstergesi olan Organize Sanayi Bölgelerinin kurulması veya yaygınlaştırılması gibi şehircilik teknikleri ile «kırsal bir toplumun kentsel bir topluma dönüşmesi ve kentsel mekânın ve toplumsal pratiğin değişme ve evrimleşmesi» olarak tanımladığımız kentleşme sürecinden ve bu sürecin saydamlaşarak somutlaşma mekânı olan büyük kent olgusundan doğan sorunlara çözüm beklemek elbette olanaksızdır. Kurumsal ölçekte geçerli bugünkü kalkınma kavramının ve Üçüncü Plânın ana niteliklerinin sınırlayıcılığı ve Türk plânlarının mekân boyutundan yoksunluğu çerçevesinde bile kentleşme plâncısı, tutarsız ve uygulanma şansı olmayan ilke ve tedbirler yerine, kentsel topluma dönüşüm özellikleri ile bu özelliklerin büyük kentte somutlaşmasının analitik nedenlerini ve yeni bir felsefe ve yaşam biçimi getiren kentsel dönem için toplumsal pratiğin değişmesi ve evrimleşmesi üzerinde kentsel plâncının demokratik bir müdahalesini gerektiren yaklaşım modelini ortaya koyabilmiş olsa idi, bugün plâncıya tanınan sınırları

aşmış olmakla birlikte uzun dönemde Türk toplumuna muhakkak çok yararlı nitelikte bir işlevi yerine getirmiş olacaktı.

Üçüncü Plân ve Yeni Strateji'nın kavramsal düzeydeki bu bilinçli ya da bilinçsiz boşluklar, tutarsızlıklar ve hatta yanlışlıklar birer veri olarak kabul edildiğinde, teknik düzeydeki inceleme, kapsandığı kadarıyla bile kentleşmeden ve büyük kent olgusundan doğan sorunların getirilen ilke ve tedbirlerle çözümlenemiyeceğini göstermektedir.

Üçüncü plân ülkemizin yakın ya da uzak geleceğini en çok etkileyecek bir hesabı, büyük bir soğukkanlılıkla ve tek cümle ile ifade etmekte, fakat ondan sonra bunun sebepleri, sonuçları ve sorunları, başka yönlerle ilişkileri ve ortaya çıkan sorunların çözümleri üzerinde hiç durmamaktadır. Plâna göre yirmi yıl sonra Türkiye'de nüfusun yüzde 75'i (50 milyon insan) şehirlerde yaşayacaktır. Bugün bu oran yüzde 40'dır. On yıl önce ise sadece yüzde 20 idi. Böyle bir oranın iki kata çıkması, bu kadar insanın niçin kente göçeceğini, hangi özellikteki kentlere göçeceğini, dolayısıyle çeşitli kentler arasındaki ilişki ve etkileşimlerin ne olacağı Türkiye için **somuta indirgenmeden** Plânda sadece **olay olarak** saptanması çok yetersizdir.

Az gelişmiş, şimdi bağımlı bir sanayileşmeye girişmiş toplumlarda düzen, değişmenin hızı ve dalgalanmaları ile tam **alt üst olmuş** haldedir. Örneğin, Türkiye için yirmi yılda köydeki nüfusun yüzde 40'ı topraktan kopacak ve yerleşme yerini değiştirecekse bu kadar önemli bir toplumsal değişmeyi doğru analiz etmek ve bazı alternatifler getirmek zorunluğu vardır.

Üçüncü Plân bize en azından topraktan kopan nüfusun hangi yerleşme noktalarına yöneleceğini öngörebilmeliydi. Ayrıca metropoliten merkezlerde idare ve koordinasyon örgütlerinin tanım ve fonksiyonlarını, gelişen sanayinin nerede yerleşeceğini ve hangi yörelerde, ne kadar ve ne türde istihdam yaratacağını da Plân'da görmek mümkün değildir. Basit göç eğilimi projeksiyonları niteliğindeki ifadeler pek büyük bir anlam taşımaktan uzak bulunmaktadır.

Bu nüfus yeni gelip yerleştiği yörelerde ne iş yapacaktır? Marijinal, prodüktivitesi düşük, geliri ve güvenliği az işlerde çalışmaya devam edecek midir? Mekân boyutundan yoksun Üçüncü Plân bu sorulara doğrudan cevap verememektedir; çünkü **ekonomik ve sosyal yatırım kararları ile yerleşme politikaları arasında gereken bağlar kurulamamıştır.** Oysa, hem ikinci hem de üçüncü plânda tarımsal değişme, sanayileşme ve şehirleşmenin dolayısıyle gelişmenin birbirine bağlı olduğu tekrar edilmiştir. Fakat, bu üçünün birbirini nasıl etkilediği, geri kalmışlık özellikleri ile bunun ne şekle girdiği, bundan kurtulmak için hangi alternatiflerin saptandığı ve hangisinin seçildiği konusunda hiç bir şey söylenememiştir.

4. **İstihdam ve işsizlik :**

Birinci ve İkinci Plânlar gibi Üçüncü Plân da, gelir dağılımı ile çok yakından ilişkili olan istihdam sorununa gerçekçi bir açıdan yaklaşama-

maktadır. Bu alanda dikkate alınması gereken iki noktadan biri Türkiye'de fiilî istihdam rakamlarına bakıldığında işsizliğin görülmemesi ya da yok denecek kadar az olması, diğeri ise istihdam ve işsizlik tahminlerinin fiilî istatistik verilere dayanmadığı sürece gerçeklerden uzaklaştırıcı bir nitelik taşımasıdır. Bu iki önemli hususu ihmal ederek istihdam düzeyini ve işsizliği saptamaya çalışan Üçüncü Plân üretim ya da katma değer elastikiyetlerine dayanan tahminler yapmakta ve tarım kesiminde 800.000, tarım dışı kesimlerde de 800.000 kadar bir işgücü fazlası bulunduğunu ileri sürmektedir, saptanan bu işgücü fazlası rakamı Üçüncü Plânın da belirttiği gibi işsizleri değil, bir çeşit gizli işsizler grubunu ifade etmektedir. Ancak, Plân geçerli olarak nitelenebilecek bu saptamadan sonra, bu tür işsizliğin süreceğini varsaymakta ve hızlı sanayileşme ile yaratmak istediği istihdam olanaklarını titizlikle sınırlı tutmaktadır. Böylece yeni Stratej'nin kapsadığı dönem sonu olan 1995'lere gelindiğinde gizli işsizliğin hizmetler kesiminde toplanmasını sağlayarak işsizlik sorununa çözüm getirdiğini sanmakta, ya da çözüm getirdiği izlenimini vermek istemektedir. Sözü edilen yılarda toplam istihdamın yüzde 25'ini tarım, yüzde 53'ünün hizmetler ve sadece yüzde 22'sinin sanayi sektöründe oluşacağı öngörülmüştür. Bu yıllarda toplam istihdamdan yüzde 22 oranında bir pay alarak oldukça ileri bir teknolojik yapıya oturtulmak istenen sanayi karşısında, yüzde 53 gibi çok yüksek bir istihdam oranının, uygulanması engellenemeyecek ve Plân'ın eldeki işgücü fazlasının hizmetlerde toplanacağı konusundaki ümidi gerçekleşmiyecektir. Böylece 1995'lerde Türkiye, gerçek ve o zamana kadar muhtemelen hiç görülmemiş nitelik ve ölçekte bir işsizlik sorunu ile karşı karşıya kalacaktır.

Ayrıca, bugünkü işgücü fazlasını emen geleneksel sınai ve ticari sektörler, ortak pazar rekabeti ve ileri teknoloji kullanan modern nitelikte bir sanayileşme süreci karşısında hayatiyetlerini kaybederek işsizler ordusunu genişletecekler, veya bu geleneksel ikili yapının aynı ölçekte süregelmesiyle Türkiye temel hedeflerine ulaşamayacaktır. Plân böyle bir tercihi yapmadığına göre, işgücü fazlasının umulduğu gibi hizmetlerde yoğunlaşmıyacağı ve işsizlik sorununun çok daha ciddi bir nitelik alacağı sonucuna varmak kolaylaşmaktadır. Buna ilâve olarak, yapılan gözlemlerin, Türkiyede sektörel teknolojik düzeylerin Plânda öngörülenin aksi yönde oluştuğunu ve sermaye yoğun teknolojilerin bazı hizmet sektörlerinde bile daha hızlı geliştiğini saptamış olduğunu söylemek isteriz.

Plân'ın böyle bir çıkmaza girmesi, bugünkü istihdam dokusunun niteliği ve bunu oluşturan ikili yapı ile perspektif dönem sonunda varmak istediği yapıyı iyi teşhis edememesinden ileri gelmektedir. Plân-modern anlamda bütünleşmış bır sınaî toplumu mu önermekte, yoksa kısmen sanayileşmiş olmakla birlikte ikili yapısını sürdüren bır toplumu mu amaçlamaktadır? Plânın temel hedefleri, perspektif istihdam tahminleri ile birlikte incelendiğinde bu soruya, bilimsel olarak, doyurucu bir cevap bulmak olanağı yoktur.

J. STALİN

LENİN'İN ÖLÜMÜ ÜZERİNE

21 Ocak 1924'te dünya proletaryasının büyük önderi ve öğretmeni, ilk sosyalist ülke SSCB'nin kurucusu Vladimir İlyiç Ulyanov (Lenin) öldü. Lenin'in ölümünün bu 51. yıldönümünde, Leninizmin baş savaşçısı Jozef Stalin'in II. Bütün Sovyetler Kongresi'ndeki (26 Ocak 1924) söylevini aşağıda yayınlıyoruz:

Arkadaşlar, biz sosyalistler özel bir kalıptan geçmiş insanlarız. Biz özel bir kumaştan yapılmışızdır. Biz büyük proleter stratejisinin ordusunu, Lenin yoldaşın ordusunu teşkil edenleriz. Bu ordunun bir ferdi olmaktan daha yüksek bir şey olamaz. Kurucu ve önderi Lenin yoldaşın olduğu Partinin üyesi ünvanından yüksek bir şey olamaz. Böyle bir partinin üyesi olmak herkesin kârı değildir. Böyle bir partinin üyeliği ile birlikte giden baskılara ve tırtınalara göğüs germek herkesin kârı değildir. Böyle bir partinin herkesten önce üyesi olması gerekenler işçi sınıfının çocukları, yoksulluğun ve mücadelenin çocukları, inanılmaz mahrumiyetlerin çocukları olmalıdırlar. İşte bunun için Leninistlerin Partisine, işçi sınıfının partisi de denir.

Bizden ayrılırken Lenin yoldaş parti üyeliği yüce ünvanının saflığını yüksek tutmamızı ve korumamızı bize görev olarak yükledi. Emrini başarıyla yerine getireceğimize önünde and içiyoruz Lenin yoldaş!

25 yıl boyunca Lenin yoldaş partimize şekil verdi ve sonunda bu partiyi bütün dünyadaki en güçlü ve en çelikleşmiş İşçi Partisi olmak üzere eğitti. Çarlığın ve onun hizmetindeki politikacıların darbeleri, burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin öfkesi, Kolçak ve Denikin'in silâhlı saldırıları, İngiltere ve Fransa'nın silâhlı müdahalesi, yüz ağızlı burjuva basınının yalanları ve iftiraları bütün bu akrepler çeyrek yüzyıl boyunca partimizi durmadan kırbaçladılar. Ama Partimiz, düşmanın sayısız darbelerini defederek ve işçi sınıfını zafere doğru götürerek kaya gibi dimdik durmasını bildi. Partimiz saflarındaki birliği ve dayanışmayı çetin savaş şartlarında gerçekleştirmiştir. Ve işçi sınıfının düşmanlarını yenilgiye uğratması da bu birlik ve dayanışma sayesinde olmuştur.

Bizden ayrılırken Lenin yoldaş, Partimizin birliğini gözümüzün bebeği gibi koruma görevini bize yükledi. Emrini başarıyla yerine getireceğimize önünde and içiyoruz Lenin yoldaş!

İşçi sınıfının kaderi ağır ve dayanılmaz bir kader olmuştur. Çalışan insanların çektikleri acılar büyüktür. Köleler ve efendileri, serfler ve derebeyleri, köylüler ve büyük toprak sahipleri, işçiler ve kapitalistler, ezilenler ve ezenler-işte dünya, başı bilinmeyecek kadar eski zamanlardan beri böyle kuruludur ve bugün de ülkelerin çoğunluğunda böyle kurulu olarak kalmaktadır. Yüzyıllar boyunca emekçiler birçok defalar, hayır yüzlerce defalar, ezenlerin boyunduruğunu atmak ve kendi kaderlerinin hakimi olmak için savaştılar. Ama her seferinde yenilgiye uğrayarak, yüreklerinde açlık ve utanç, öfke ve umutsuzluk gerilemek zorunda kaldılar ve gözlerini, kurtuluşu bulmayı umdukları sırrı çözülmez göklere kaldırdılar. Kölelik zincirleri olduğu gibi kaldı, ya da eski zincirlerin yerini aynı ölçüde ağır ve aşağılatıcı yeni zincirler aldı. Bizim ülkemiz, ezilen ve sömürülen emekçi yığınların, büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin egemenliklerini devirebildikleri ve yerine işçi—köylü yönetimini kurdukları biricik ülkedir. Biliyorsunuz ki yoldaşlar ve bütün dünya şimdi artık teslim ediyor ki, bu dev mücadeleyi Lenin yoldaş ve onun Partisi yönetmiştir. Lenin'in büyüklüğü herşeyden önce şundandır ki, o, Sovyetler Cumhuriyetini kurmakla, bütün dünyanın ezilen yığınlarına kurtuluş umudunun yitirilmediğinin, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin tahakkümünün günleri sayılı olduğunu, emeğin krallığının emekçilerin kendilerinin çabalarıyla gerçekleştirilebileceğinin ve emeğin krallığının öteki dünyada değil, bu dünyada kurulmasının gerektiğinin pratik örneğini vermiştir. O, böylece, bütün dünyanın işçi ve köylülerinin yüreklerini kurtuluş umuduyla alevlendirmiştir. Lenin adının çalışan ve sömürülen yığınların en çok sevdiği ad olmasının açıklaması buradadır.

Bizden ayrılırken Lenin yoldaş proleterya iktidarını koruma ve güçlendirme görevini bize yükledi. Emrini başarıyla yerine getirmek için hiçbir gayreti esirgemeyeceğimize önünde ant içiyoruz Lenin yoldaş!

Bizim yurdumuzda proleteryanın iktidarı, işçilerle köylüler arasındaki ittifak temeli üzerinde kurulmuştu. Sovyetler Cumhuriyetinin temel taşı budur. Böyle bir ittifak olmasaydı, işçiler ve köylüler kapitalistleri ve büyük toprak sahiplerini yenemezlerdi. Köylülerin desteği olmadan, işçiler kapitalistlerin üstesinden gelemezlerdi. İşçilerin öncülüğü olmadan, köylüler büyük toprak sahiplerini altedemezlerdi. Yurdumuzda iç savaşın bütün tarihi bunu doğrular. Ama Sovyet Cumhuriyetini güçlendirme uğruna mücadele sona ermiş olmaktan çok uzaktır —bu mücadele sadece yeni bir biçime bürünmüştür. İlkten işçilerin ve köylülerın ittifakı bir askeri ittifak biçimindeydi, çünkü, Kolçak'a ve Denikin'e karşı yönelmişti. Şimdi, işçilerle köylüler arasındakı ittifak şehirle köy arasındaki, işçilerle köylüler arasındaki iktisadi işbirliği biçimine bürünmelidir, çünkü bu ittifak tüccarlara ve kulaklara karşı yönelmiştir ve amacı köylülerle işçilerin karşılıklı olarak muhtaç oldukları şeyleri birbirlerine sağlamalıdır. Biliyorsunuz ki, hiç kimse Lenin yoldaş kadar bunu gerçekleştirmek için çalışmamıştır.

Bizden ayrılırken Lenin yoldaş, işçi köylü ittifakını olanca gücümüzle kuvvetlendirme görevini bize yükledi. Bu emrini de başarıyla yerine getireceğimize önünde ant içiyoruz Lenin Yoldaş!

Sovyetler Cumhuriyetinin bir ikinci temeli de ülkemizin emekçi milliyetleri arasındaki ittifaktır. Ruslar ve Ukrayna'lılar, Başkırlar ve Beyaz Rusyalılar, Gürcüler ve Azeriler, Ermeniler ve Dağıstanlılar, Tatarlar ve Kırgızlar, Özbekler ve Türkmenler, proleter iktidarını güçlendirmede hepsinin aynı ölçüde çıkarları vardır. Proleterya iktidarı bu ulusları zincirlerden ve zulümden kurtarmakla kalmıyor, aynı zamanda bu uluslar da Sovyet Cumhuriyetine derin bağlılıklarıyla onun uğruna fedakarlıklarda bulunmaya hazır olmalarıyla, Sovyet Cumhuriyetimizi düşmanların entrikalarından ve saldırılarından korumaktadırlar. Onun için Lenin yoldaş ülkemizin ulusları arasındaki gönüllü birliği kurmamızın gereğini bu uluslar arasında Sovyet Cumhuriyetleri çerçevesi içinde kardeşçe işbirliğinin gereğini yorulmadan savundu.

Bizden ayrılırken Lenin yoldaş, Cumhuriyetler Birliğini güçlendirmeyi ve genişletmeyi bize görev olarak yükledi. Bu emrini de başarıyla yerine getireceğimize önünde ant içiyoruz Lenin yoldaş!

Proleterya iktidarının üçüncü temeli kızıl ordumuz ve kızıl deniz kuvvetlerimiz. Lenin birçok defalar kapitalist devletlerden elde ettiğimiz nefes alma molasının kısa süreli olabileceği üzerine dikkatimizi çekmiştir. Lenin birçok defalar Kızıl Ordunun güçlendirilmesinin ve şartlarının ıslahının Partimizin en önemli görevi olduğuna işaret etmiştir. Curzon ültümatomuyla ilgili olaylar ve Almanya'daki bunalım, Lenin'in, her zaman olduğu gib bu defa da haklı olduğunu doğrulamıştır. O halde arkadaşlar, Kızıl Ordumuzu ve Kızıl Deniz Kuvvetlerimizi güçlendirme yolunda hiçbir çabayı esirgemiyeceğimize söz verelim.

Yurdumuz bir burjuva devletler okyanusu içinde koca bir kaya gibi dikilmektedir. Sular içinde boğmak isteyen ve parçalamak isteyen

dalgalar birbirinin ardından bu kayayı dövmektedir. Ama kaya sapasağlam ve dimdik duruyor. Sağlamlığı nereden gelmektedir? Sadece yurdumuzun işçi, köylü ıttifakına dayanmasından, özgür ulusların ittifakını temsil etmesinden, Kızıl Ordunun ve Kızıl Deniz Kuvvetlerinin güçlü kolu tarafından savunulmasından değil. Yurdumuzun gücü, sağlamlığı ve dayanıklılığı, bütün dünya işçilerinin ve köylülerinin kalplerinde bulduğu derin sevgi ve güvenilir destekten ileri gelmektedir. Bütün dünyanın işçileri ve köylüleri, Sovyetler Cumhuriyetinin, Lenin yoldaşın şaşmaz eliyle düşman kampına atılmış bir ok olarak, zulüm ve sömürüden kurtuluş umutlarının bir dayanağı olarak, kurtuluş yolunu gösteren bir mesale olarak muhafaza edilmesini istiyorlar. Onlar ülkemizin korunmasını istiyorlar ve büyük toprak sahipleriyle kapitalistlerin bu ülkeyi yıkmalraına izin vermeyecekler. İşte gücümüz buradadır. Bütün ülkelerin emekçilerinin gücü buradadır. Ve bütün dünyadaki burjuvazinin zaafı da buradadır.

Lenin Sovyetler Cumhuriyetine hiç bir zaman kendi başına bir amaç olarak bakmadı. Sovyetler Cumhuriyeti onun için her zaman Batı ülkelerindeki devrimci hareketle Doğudaki hareketler arasındaki zinciri kuvvetlendirmek için gerekli bir halkaydı, bütün dünya emekçilerinin kapitalizme karşı zaferini kolaylaştırmak için gerekli bir halka. Lenin bunun, hem uluslararası bakımdan ve hem de Sovyet Cumhuriyetinin kendisini muhafaza etme bakımından biricik doğru anlayış olduğunu biliyordu. Lenin, ancak bunun dünya emekçilerini kurtuluşları uğruna kesin savaşlarda döğüşmeye şevklendireceğini biliyordu. Onun için bu proleterya liderlerinin en büyüğü, proleter iktidarının kuruluşunun ertesi günü bir işçi enternasyonalinin temelini attı. Onun için o yorulma bilmeden bütün dünya emekçilerinin birliğini, Üçüncü Enternasyonali güçlendirmek ve genişletmek için çalıştı.

Son birkaç gün içinde Lenin yoldaşın naaşını yüzbinlerce emekçinin ziyaret ettiğini gördünüz. Pek yakında milyonlarca emekçinin temsilcilerinin Lenin yoldaşın mezarını ziyaret edişlerine tanık olacaksınız. Hiç şüpheniz olmasın ki, milyonlarca temsilcilerini dünyanın her köşesinden gelerek Lenin'in sadece Rus proleteryasının değil, sadece Avrupa işçilerinin değil, sadece sömürülen Doğunun değil, bütün yer yuvarlağının emekçilerinin lideri olduğuna tanıklık etmeğe gelen yüzmilyonların temsilcileri izleyecektir.

Bizden ayrılırken Lenin yoldaş, Üçüncü Enternasyonalin ilkelerine sadık kalma görevini bize yükledi. Bütün dünya emekçilerinin birliğini, Üçüncü Enternasyonali güçlendirmek ve genişletme için hayatımızı feda etmekte kusur etmeyeceğimize önünde ant içiyoruz Lenin yoldaş!

STALİN
30 Ocak 1924
Pravda, sayı 23

ÖĞRETMEN ve TOPLUM

Aşağıda sunduğumuz yazıda öğretmenin toplumdaki yeri inceleniyor. Yüz seksen bine yaklaşan öğretmen kitlesi, Türkiye Toplumunun demokratik güçleri safında önemli bir yer işgal eder. Öğretmenler, mesleki örgütlenme hakkını elde eder etmez, bu ülkede toplumsal gelişmeyi ilerici yönde etkilemeyi başarmışlardır. 1960'larda TÖS, meslek örgütleri içinde belki de en ilericisi en etkilisi idi. 12 Mart'tan sonra açık faşizm döneminde, bütün kıyımlara rağmen, onbinlerce öğretmeni çatısı altında barındırabilen TÖB—DER, en çetin koşullarda halkımızın faşizme karşı direnişini bir ölçüde yansıtabilmiştir.

Türkiye'de öğretmen, genellikle yoksul köylü kökeninden gelir. Gelir ve bürokrasi merdiveninin ilk basamağına ayak basar. Onun bu merdiveni tırmanması ve yukarı basamaklara ulaşması şansı pek zayıftır. Geriye, yoksul köylü durumuna dönüş de genellikle olanaksız-

dır. Yoksul halk kökenine bağlılık mı, Yoksa basamakları tırmanma umuduyla sömürü düzenine kendini uydurmak mı? Devrimcilik mi? Yoksa tutuculuk mu? İşte öğretmenin ikilemi!.

Türkiye öğretmeni kitlesi ile bu soruya cevap vermiştir. Tutum ve davranışı ile devrimcilikten yana olduğunu ispatlamıştır. Sıkıyönetim Mahkemelerinin sanık listelerinde öğretmen sayısı bu gerçeği yansıtır. Öğretmen kıyımları bu gerçeği yansıtır.

Şu da bir gerçektir ki, öğretmenin genellikle köylü kökenden gelişi ve sanayi yaşamıyla, dolayısıyla işçi sınıfı ile bağlarının nispeten zayıf oluşu ,onun toplumsal bilincinde etkileri olmaktadır. Uzun süre, örneğin köy enstitülerinin idealize edilmesi şeklinde beliren popülist eğilimlerin öğretmen çevrelerinde yaygın oluşu kısmen bundan ötürüdür. İşçi sınıfının öncü birliği niteliğinde bir partinin siyasal yaşamımıza ağırlığını koyması, yani Türkiye'de siyasal demokrasinin gerçekten kurulması, öğretmen kitlesinin daha tutarlı bir devrimci çizgide birleşmesini sağlayacaktır.

Okurlarımız içinde EMEKÇİ gibi bir dergide toplumun temel sınıflarının sorunları henüz gerektiği gibi ayrıntılı bir biçimde incelemeden, öğretmen sorununun özellikle ele alınıp incelenmesini haklı olarak yadırgayanlar çıkabilir. Ancak belirtelim ki, durum, konuları önemlerine göre sıralandırma durumu değildir. Mesele. yapılan işbölümünde, öğretmen sorununu incelemeyi üzerine alan arkadaşın işini öteki arkadaşlardan daha çabuk bitirmiş olmasından ibarettir.

EMEKÇİ

V. MUĞLALIOĞLU

Konuyu şu şekilde bölümlere ayırmak mümkün:

a) Dünyada ve Türkiye'de, öğretmen örgütçülüğünün kısa tarihçesi
b) Dünyadaki memur, özellikle öğretmen örgütlerinin durumu;
c) Memur örgütleri ve politika ile ilişkileri;
d) Ülkemizdeki çalışanların, özellikle memur ve öğretmenlerin örgütlerinin geçmişteki durumu ve bugün;
e) Çağdaş örgüt anlayışı ve örgütlü çalışmanın önemi;
f) Merkezî yönetimli örgütler ve örgüt disiplini.

GENEL ANLAMDA ÖRGÜTLENMENİN DOĞUŞU

Toplumsal ilişkilerin doğması, toplumsal yaşamın başlaması ile birlikte, genel anlamda, örgütün varlığına tanık oluyoruz.

İlkel komünal toplumlarda, yani klan ve boylarda, toplumsal yaşamın ve toplumsal düzenin gereği olan. toplumsal kuralları ve bu kuralların öğrütlenişini görmekteyiz. Başka deyişle, her üretim biçimi, kendine özgü toplumsal örgütlenmeyi oluşturmuştur. Çünkü her toplumu belirleyen belli bir üretim biçimidir. Ele alacağımız konuları açıklığa kavuşturmak ve temellendirmek bakımından tarihsel meteryalizmin toplum tahlilini burada özetlemenin gereği var.

TEMEL KAVRAMLAR:
ÜRETİM BİÇİMİ,
ÜRETİCİ GÜCLER,
ÜRETİM İLİŞKİLERİ

Toplumların maddî hayatlarının koşulları, yani, insanların iradesinden bağımsız olarak var olan ve toplumların gelişmesi için gerekli olan koşullar pek çoktur. Ve aralarında karşılıklı etkilenme söz konusudur. O halde toplumun maddî hayatının koşulları içinde, toplumun fizyonomisini, toplumsal düzenin karakterini, toplumun bir düzenden ötekine doğru gelişmesini belirleyen en birinci, en başta gelen güç hangisidir?

Hemen belirtelim: Sosyal düzenin karakterini ve toplumun bir düzenden ötekine doğru gelişmesini belirleyen esas etmenler, tekbaşına, coğrafî ortam ve nüfus artışı olmayıp, toplumun maddî hayatının şartları arasında, varlığı insanların iradesinden bağımsız ve toplumsal gelişmenin en önemli ve belirleyici gücü olarak insanların geçim araçlarını, yaşam için zorunlu olan maddî servetleri elde ediş biçimleridir. Bu da, maddi servetlerin üretimi biçimidir. Özetle, üretim biçimi temelde yatar ve toplumsal düzenin, niteliğini, birincil olarak belirler. Ve, her yeni üretim biçimi, insanlık tarihinde daha yüksek bir aşamayı gösterir.

Demek oluyor ki, toplumların gelişme tarihleri, her şeyden önce üretimin gelişme tarihi, yüzyıllar boyunca birbirini izlemiş üretim biçimlerinin tarihi, üretici güçlerin ve insanlar arasındaki üretim ilişkilerinin gelişmesinin tarihidir. Ve örgütlenme de, bu yapı içinde yer alır. O halde üretim biçimi nedir?

ÜRETİM BİÇİMİ NEDİR?

Doğa ile insanların dışında hiçbir şey yoktur. Ve bu öğelerden tek başına biriyle, toplumların gelişimlerini açıklamak olanağı yoktur. Doğa ile insanlar arasındaki diyalektik birlik ise iştir, üretimdir. Çünkü, her canlı varlık gibi insan da, yaşamını sürdürebilmek için çevresine, ortamına uyum yapma zorundadır. İnsanın çevresine uyumu ise edilgin olmayıp etkindir. Başka bir deyişle, insan uyum için çevresini değiştirme durumundadır. İşte bu noktada, doğayı değiştirme gerçeği söz konusudur. Bu da ancak işle, üretimle ve teknikle olabilir.

O halde üretim biçimi, yaşamak için gerekli maddelerin, yani

yiyecek, giyecek, barınacak maddî gereksinmeler ile iş âletlerinin sağlanmasının tarihsel olarak belirleniş biçimidir. Toplumun, toplumdaki egemen düşüncelerin, siyasal görüşlerin ve toplumsal kurumların temeli, üretim biçimidir. Üretim biçiminin değişmesi ile bütün toplumsal sistem de değişir. Yeni ve daha yüksek düzeyde üretim biçimi, insanlığın gelişmesini, yeni ve daha yüksek bir aşamasını ifade eder. İnsanların toplumsal olarak yaşamaya başlaması ile üretim biçimine dayanan sistemler de ortaya çıkmıştır. Bunların başlıcaları ilkel komünal sistem, köleci sistem, feodalizm, kapitalizm ve sosyalizmdir.

ÜRETİM BİÇİMİNİN İKİ YÖNÜ: ÜRETİCİ GÜCLER ve ÜRETİM İLİŞKİLERİ

Üretim biçiminin birbirinden ayrılmaz iki yönü vardır:

Üretici güçler ve üretim ilişkileri.

Maddî servet ve değerlerin üretimi için toprak, alet, makina, hammadde gibi üretim araçlarına ihtiyaç vardır. Bilinir ki, üretim araçları kendi başlarına, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için maddî değerler yaratmazlar. Bunlardan maddî değerler yaratabilmek için üretim araçlarını kullanan insanlara ve insan emeğine ihtiyaç vardır. İnsan emeğinin maddî değer yaratabilmesi için ise, insanın belirli bir üretim tecrübesine, iş alışkanlık ve becerilerine sahip olması gerekir. İşte üretim araçları, insan emeği, üretim tecrübesi, iş alışkanlık ve becerilerinin tümüne birden ÜRETİCİ GÜÇLER diyoruz.

Üretici güçler sayesinde maddî değerler yaratılır. Ama, üretici güçler tarafından yaratılan maddî değerler, her zaman ve her biçimde, onu yaratan emek sahibinin malı olmamaktadır. Üretim araçlarının mülkiyet şekli, üretilen ürünün mal edinilme ve paylaşılma şeklini belirlemektedir.

Emek sahibi ile mülkiyet sahibi arasındaki ilişki, başka bir deyişle, mülkiyetin şekli, üretilen ürünün sadece kimler tarafından değil, aynı zamanda ne şekilde mal edinildiğini de belirlemektedir. İşte üretici güçler ile üretilen ürünün mal edinilmesini belirleyen mülkiyet şekline ÜRETİM İLİŞKİLERİ diyoruz.

Üretim ilişkileri, maddî değer yaratan emek sahipleri ile mülkiyet sahipleri arasındaki, yani, üretimde doğrudan doğruya yer alan insanlar arasındaki ilişkileri belirler.

Bir toplumda üretim ilişkilerinin tümü, bu üretim ilişkilerine tekabül eden siyasal ve hukukî üst yapıyı belirler. Başka bir söyleyişle, siyasal ve hukukî üst yapının temelini, toplumun ekonomik yapısı belirler. Üstyapı bir kez meydana geldikten sonra, bir ölçüde bağımsız hareket edebilen bir güç haline gelebilir. Ve temeli oluşturan iktisadî yapıyı koruyan bir zırh görevi görür. Üretim ilişkileri ve bu ilişkilere tekabül eden üstyapı, birlikte toplum biçimini meydana getirir.

DEVRİM VE KARŞI - DEVRİM

Doğada, her şey gibi, üretim ilişkileri de kalıcı değildir; üretim ilişkileri kendinden bir önceki üretim ilişkilerinin bağrından doğar, gelişir ve bağrında, yeni ve daha üstün üretim ilişkilerini yaratır. Üretim ilişkilerine tekabül eden üstyapının yerini de, aynı şekilde, yeni ve daha üstün olan iktisadî yapıya tekabül eden bir siyasî ve hukukî üstyapı alır.

Üretici güçler, başlangıçta, üretim ilişkilerinin içinde gelişme olanağı bulurlar. Ama üretim ilişkileri daha sonra giderek bu gelişen üretici güçlerin engelleri, ayak bağları durumuna gelirler. İşte bu zamanda üretici güçler ile, üretim ilişkileri arasında çatışma doğar. Ve artık devrim çağı başlamış demektir. İktisadî temeldeki gelişme, üstyapıyı altüst eder. Böylece üretim ilişkilerinin yerini, gelişen üretici güçlere tekabül eden üretim ilişkilerinin almasına, devrim, diyoruz ki bunu, devrimci sınıf veya devrimci sınıflar ve zümreler, siyasal iktidarı ele geçirerek gerçekleştirirler. Eski üretim ilişkilerinin yerini. gelişen üretici güçlere tekabül eden yeni ve daha üstün üretim ilişkilerinin alması ve buna tekabül eden üst yapıdaki alt - üst oluş, egemenliklerini yitiren, ama, henüz mevcut olan eski sınıfları, hemen ortadan kaldırmaz. Bazı karşı devrimci güçler veya başka deyişle, bu karşı devrimci toplumsal sınıf, zümre ve tabakalar, uzun süre direnirler. Sadece üst yapıda alt - üst oluş, yani sadece siyasal iktidarın devrimci sınıfların eline geçmesi halinde, eski mülkiyet ilişkilerinin ve şekillerinin ortadan kaldırılmadığı veya bu mülkiyet ilişkilerinin değiştirilmesi tamamlanmadığı sürece, karşı devrimci sınıflar, iktisadî temelden aldıkları güçle egemen hale gelmek için toparlanma olanağı bulurlar. Siyasal iktidarla birlikte, üretim ilişkileri değiştiği halde, eski egemen sınıfların henüz ellerinde bulunan para ve diğer maddî zenginlikler, toplum biçimlerinin yansıması olan ve maddî güç haline gelmiş bulunan tarikat, dernek, parti, odalar, gelenek ve görenekler, kültür, alışkanlık, ideoloji ve benzerî değerler sistemi gibi üstyapı unsurları, karşı devrimin başlıca unsurlarını oluştururlar. Devrim; siyasal ve hukukî üstyapının alt-üst olması ile ve üretim ilişkilerinin değişmesi ile gene de tamamlanmış sayılmaz. Devrim, eski toplum biçimlerinin yansıması olan üstyapı unsurlarını, yani ideoloji, kültür, alışkanlık, çeşitli eski değerler sistemini yıkacak olan kültür devrimi ile tamamlanır.

Devrim tamamlanmadığı sürece, canlılığını koruyan karşı - devrim belirli bir süreç içinde gelişir ve giderek siyasal ve itkisadî hayatta belirleyici, tâyin edici bir rol oynayacak kadar güçlenir. Siyasal iktidarı ele geçirerek, karşı - devrimi gerçekleştirir.

«Tarihin bir sınıflar kavgası» olduğu gerçeği, kaynağını ve dayanağını işte buradan almaktadır. Üretim ilişkileri ve üretici güçler arasındaki zorunlu uygunluk yasası, devrimci sınıf veya sınıfların karşı sınıf veya sınıfları alt et-

mesi ile gerçekleşir. Gerçi, karşı-devrimci güçler dayandıkları iktisadî temel var oldukça, karşı devrimi yaparak devrimci güçleri tasfiye yönüne giderler. Ama boşunadır, sonuç değişmez. Çünkü ırmakları tersine akıtmak olası değildir. Son çözümlemede devrimci sınıf, zümre ve tabakaların oluşturdukları ekonomik, siyasal, ideolojik ve örgütsel birlik, devrimi sonuçlandırır ve belirler.

Özetlersek, insanın yaşamını sürdürmesi, onun doğa ile mücadelesinde başarıya ulaşmasına bağlıdır. İnsanın, doğaya karşı mücadele vermesi demek, üretimde bulunması demektir. İnsanlar doğaya karşı mücadelelerini hiçbir zaman tek başlarına vermezler. İnsanlar doğaya karşı toplu halde mücadele ederler. Koşullar ne olursa olsun, üretim daima sosyal bir üretimdir. İnsanı insan yapan toplum olmuştur. İnsanı hayvandan ayırdeden belirleyici özellik toplumsal üretimdir.

İnsan üretim araçlarını ve üretim bilgi, tecrübe, alışkanlık ve becerilerini kullanarak üretim yapar. Eğer, üretim her zaman ve her yerde toplumsal bir karaktere sahipse, üretim nedeniyle ve üretim içinde, insanlar arasında bazı ilişkilerin kurulması, kaçınılmaz bir şeydir. İnsanların üretimle sıkı sıkıya ilgili ve üretimin belirlediği ilişkiler yalnız doğa ile ilgili değildir. Aynı zamanda üretim süreci içinde kendi aralarında da ilişkileri vardır. İnsanlar arasındaki bu ilişkilere üretim ilişkileri diyoruz.

İnsanlar arasındaki üretim ilişkileri:

a) Her türlü sömürüden uzak, özgürce bir araya gelerek karşılıklı dayanışma ve işbirliği ilişkileri,

b) İnsanların kendi benzerlerini, belli bazı koşullar altında, kendileri için üretmeye zorlamalarından doğan ilişkilerdir.

Bunlar, egemen olma ve bağımlı olma ilişkileridir, ki burada başkasının emeğinin şu ya da bu biçimde sömürülmesi söz konusudur. Köleci, feodal ve kapitalist sömürü gibi. İster köleci mülkiyet olsun ister feodal ve isterse kapitalist mülkiyet olsun, üretim ilişkileri özel mülkiyete dayandığı sürece, insanın insan tarafından, toplumun egemen sınıflar dışında kalan tüm emekçi sınıf, zümre ve tabakalarının sömürüsü yani sınıf sömürüsü söz konusudur. (Daha önceden belirttiğimiz gibi) İşte, tarihin bir sınıflar kavgası olduğu gerçeği, kaynağını ve dayanağını buradan almaktadır. Sınıfsal sömürü de sınıf mücadelesini kendiliğinden doğurur. Ancak bu noktada iki önemli yanlıştan önemle sakınmak gerek. Bütün toplumlar için ortak olan üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında, zorunlu uygunluk yasası bulunduğuna göre, insanların eylemlerinin yararsız olduğunu ve tarihte, toplumların iktisadî temellerinin değişmesinde, bir iş görmez olduğunu sanmak ne denli yanlışsa, salt kendi başına, sınıf mücadelesinin, her zaman ve her yerde, her şeyi yapabildiğini sanmak da o denli yanlıştır.

Kuşku yok ki, sömürülen sınıflar, sömürüyü ortadan kaldır-

mak isterler. Ama bu ancak üretici güçlerin gelişmesinin belli bir düzeye ulaşması ile mümkündür. Başta işçi sınıfı olmak üzere, köylülerin ve tüm emekçi sınıf ve zümrelerin iktidara gelmelerine kadar, yukarıda da belirtildiği gibi ezilen ve sömürülen sınıfların mücadelesi, hiç bir zaman özel mülkiyet düzeninin değişmesinden, bir sömürü biçiminin yerine bir başkasının gelmesinden başka bir sonuç vermemiştir.

Sınıf mücadelesi, burada, sömürülenlerle sömürenler arasındaki üretim ilişkilerinde var olan bir temel ilişkiyi yansıtmaktadır. Ama belirtildiği üzere, sınıf mücadelesinin sonuçları belli bir anda, bu ilişkilerle üretici güçler arasındaki zorunlu uygunluk yasasının izin verdiği oranı ve dereceyi aşamaz.

Bununla birlikte, sömürü, bu zorunlu uygunluk kanununun uygulama yöntemi olarak mevcut olduğunda sınıf mücadelesi büyük bir önem kazanır. Sadece bu anlamdadır ki, sınıf mücadelesi tarihin hareket ettirici faktörüdür.

c) Tarihin akışı içinde, bu iki üretim tarzlarından biri yok olmaya doğru giderken öteki güçlenmekte olan, iki üretim biçimin bir arada bulunduğu toplumlara rastlanır. Burada da bir biçimden ötekine geçiş ilişkileri vardır.

Bu belirttiğimiz her üç üretim ilişkisi de, üretici güçler ile üretici güçlerin yarattığı ürünlerin mal edinilmesini belirleyen üretim ilişkileridir. Ve kısaca her üçü de üretim ilişkileri olarak adlandırılır.

Üretici güçler, üretim ilişkileri ve üretim ilişkilerine tekabül eden üstyapı, birlikte toplum biçimini meydana getirdiğini ve başlıca toplum biçimlerinin de ilkel komünal toplumlar, köleci toplumlar, feodal toplumlar, kapitalist ve sosyalist toplumlar olduğunu belirtmiştik.

Gene belirtmiştik ki üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında zorunlu bir uygunluk yasası vardır. Eğer üretim ilişkilerinin üretici güçleri engellemesi söz konusu ise, üretici güçler içinde yer tutan devrimci sınıf veya sınıflar, üretim ilişkilerini değiştirerek üretim ilişkilerini üretici güçlerin düzeyine çıkarırlar ki, buna da «devrim» diyoruz. Görülüyor ki, bu noktada sosyal mücadele söz konusu. Toplumsal savaş ise, toplumsal güçlerle yani toplumsal sınıf, zümre ve tabakalarla olur. O halde, toplumsal sınıf, devrimci ve karşı-devrimci sınıf veya sınıflar, toplumsal zümre ve tabakalar nedir? Sınıfların ortaya çıkışları nasıl olmuştur? Çeşitli toplum biçimlerindeki başlıca sınıflar ve bu sınıfların mevzilenişi nasıldır?

Bu sorulara cevap aramak çok önemli. Çünkü bu sorunların cevaplarıdir ki, bizi örgüt sorununa götürecek ve sorunumuza açıklık getirecektir.

İlkel toplumlar olan klan ve boyların bütün toplumlar gibi bir iktisadî temelleri vardır. İlkel komünal toplum aşamasında olan klân ve boy toplumlarında, üretici güçler çok az gelişmişti. Bu nedenle insanın doğa güçlerine ve öbür toplumlara karşı, tek başına mücadele edebilecek durumda ol-

masına yetecek kadar güçlü değillerdi. Ve bu yüzden insanlar güçlerini birleştirerek ortaklaşa çalışmak zorundaydılar.

Eşyanın tabiatının bu durumu, üretim araçları mülkiyetinin ortaklaşa bütün toplumun mülkiyeti olması sonucunu doğurdu.

Böylece üretim araçlarının kollektif mülkiyeti, özünde üretici güçlerin karakterine uygun düşmekte ve ilkel komünal toplum denilen toplumsal oluşumun ekonomik temelini meydana getirmektedir. İktisadî temelin bu özelliği, sınıfsal ve sömürüsüz toplumu doğurur. Toplumun bütün üyeleri, kadın - erkek eşittir. Egemenlik ve iktidar yaygındır. Yani bütün toplumundur. O halde ilkel komünal topluma son veren sınıfları ve sınıf sömürüsünü ortaya çıkaran nedir?

Bu, yukarıda da genel açıklamasını yaptığımız gibi, üretici güçlerin gelişmesi ve ilerlemesidir. Üretici güçlerin bu ilerlemesi, o zaman için, doğaya karşı mücadeleyi son derece kolaylaştırarak ilkel komünal toplumun bağrında doğup gelişti. Ve bu gelişme şu aşamalardan geçerek oluştu:

Ok ve yay yardımı ile hayvanların evcilleştirilmesi ve çobanlarla ilkel avcılar arasında iş bölümü. Balta, saban gibi madenî âletler sayesinde tarıma geçiş. Ve daha sonra da zanaatların ve tarımın farklılaşması ve bu arada çömlekçiliğin üretim fazlası yedekleri saklama olanağı vermesi. Bunların doğal sonucu olarak da, işin sadece yakın amacını, yani doğal ihtiyaçları karşılamaktan ibaret kalmaması, bir üretim fazlası yaratması; bu fazla üretimin de değişimi zorunlu ve mümkün kılması ve değişimle birlikte de maddî servetlerin, zenginliklerin birikimi olanağının doğmasıdır. Bütün bunların sonucu olarak ise iş bölümü ortaya çıkmış, böylece de bireyler ve toplumlar arasında ürünlerin mübadelesine, değişimine, servetlerin birkaç kişinin elinde birikmesine yol açan olanaklar belirmiş oldu

Bundan böyle, insan emeği, asgari tüketimin üstünde bir fazlalık sağladığı için yeni insan gücünü bir araya toplamakta yarar vardır.

Daha önceki dönemde, iş, kendisini yapanın hayatını sürdürmesini ancak ve zar-zor sağladığı için savaş esirleri gereksiz ve yararsız görülerek boğazlandı. Esir almakta çıkar yoktu. Ama. rakip boyları av alanından çıkartmakta yarar vardı.

Ne var ki, şimdi, esirin çalışması bir fazlalık bırakabiliyordu. Artık, bundan böyle, esiri kullanmak, ondan yararlanmak doğal bir şeydi. Ve böylece savaş esirleri köle haline gelerek üretim aletlerine bir yenisi katılarak sınıfçı köleci toplum, ilkel komünal toplumun bağrından doğmuş oldu. Başka deyişle, birinci büyük toplumsal iş bölümünden sonra, toplumda iki sınıf: Efnediler ve köleler, sömürenler ve sömürülenler doğdu.

Başka deyişle üretici güçlerdeki bu değişme ve gelişme, üretim ilişkilerini değiştirdi, yani özel mülkiyete dayanan sınıflı toplumu doğurdu. Toplumun siya-

sal ve hukuki üst yapısında bir altüst oluş meydana geldi.

Ama, bu böyledir dıye, yani kollektif mülkiyete sahip ilkel toplumdan köleci özel mülkiyete ve sömürüye dayanan köleci topluma geçildi diye hayıflanmak bilim dışıdır. Çünkü bilim olması gerekeni değil, olana bakarak, toplum dinamiğini belirliyen toplumsal kanuniyeti ortaya çıkartmaya çalışır. Bunu yaparken ön yargılardan uzak durmak, ön koşuldur. Bu açıdan bakıldığında sınıfların ortaya çıkması kaçınılmazdı. Çünkü üretimin artmasını mümkün kılıyordu. Ne yapalım ki, gerçeğin bir yüzü budur, ama bu, bize gerçeğin öteki yüzünü de unutturmamalıdır.

İnsanın insan tarafından sömürüsünün, sömürüleni, kendi çalışmasının ürününü, istediği gibi kullanmaktan kaba bir şekilde yasaklamak gibi bir sonucu vardır. İnsan böylece kendi ürününden, kendi yapıtından ayrı düşmektedir. Onun emeği, onun işi, ona sahip çıkan, onu kendine mal eden sömürücünün eline geçerek emekçiye, bizzat emeğin kendisi yabancılaşmaktadır. Üretici eylem, yani emek, üretim aleti yapmak ve bu aleti üretim için kullanmak, insana özgü bir eylemdir. İnsanı insan yapan ve hayvandan ayırdeden onun bu özelliğidir. Kendi yapıtından, kendi ürününden ayrılmış olan insan, bizzat kendinden ayrılmış, kendine ayrı düşmüş ve kendine yabancılaşmış olur. Sömürülen ürettiği şeyden yoksun kalırken, sömüren de, üretim araçlarına sahip olması nedeniyle üretmediği şeye sahip çıkmaktadır. Sömürülenin bilinci de kendi kendinden ayrılmaktadır. Çünkü, bundan böyle kendi gayelerini serbest şekilde gerçekleştiremez.

Sömürenin bilinci de kendi kendinden ayrılmıştır. Çünkü serbest bir şekilde, kendi gayelerini, kendi kendine açıklayamaz, itiraf edemez. Böylece her bir bilinç, sömürü olayını kendine göre yansıtır. Bu, bilincin kendi kendine karşı bölünmesidir. Böylece sınıfların, sömürünün ortaya çıkışı, yani insanlığın birbirine karşı sınıflar, gruplar halinde temelden bölünüşü, kendiliğinden taban tabana birbirine karşıt eğilimler halinde parçalanan insan bilincinin bu derin ve köklü bölünüşünde yansır.

Görülüyor ki, toplumsal sınıfların ortaya çıkışı toplumsal üretimin gelişmesinin ancak belli bir döneminde ortaya çıkmışlardır. Toplumsal sınıfların ortaya çıkışı, toplumsal iş bölümünün gelişmesi ve özel mülkiyetin doğuşu ile birlikte olmuştur. O halde toplumsal sınıf nedir? .

Toplumsal sınıflar, toplumsal üretimin tarih bakımından belirlenmiş bir sistemi içinde, aldıkları yere, genellikle kanunlarla belirlenmiş ve ifade edilmiş olan üretim araçlarıyla aralarındaki ilişkiye, emeğin toplumsal örgütlenişinde oynadıkları role ve bunun sonucu olarak toplumsal zenginlikten pay alış biçimlerine ve bu payın miktarına göre, aralarında fark bulunan bundan böyle ortak özellikteki geniş insan topluluklarıdır. Sınıflar, belli bir ekonomi sistemi içinde işgal ettikleri

farklı yerlerden ötürü, herhangi birinin, bir başka toplumsal grubun emeğine el koyarak sanip olabildiği geniş insan topluluklarıdır. Sınıflı her toplumda asli sınıfların yanısıra (köleci toplumda, köleler ve köle sahipleri, feodalizmde toprak kölesi olan serfler ve feodaller, kapitalist toplumda kapitalistler ve proleterler), asli olmayan sınıflar da vardır. Asli olmayan bu sınıflar ya eski üretim biçiminin kalıntılarıdır. (Örneğin, kapitalist toplumda köylüler gibi,) ya da yeni üretim biçimini yaratacak olan devrimci güçlerdir. Söz gelimi, feodal toplumun bağrında doğup gelişen burjuvazi gibi.

Peki, genel olarak aydınlar, özel olarak öğretmenlerin, toplumsal sınıflar içindeki yeri nedir? Bu konu üzerinde ileride de duracağız. Şu kadarını belirtelim ki, genel olarak aydınlar ve özel olarak öğretmenler toplumsal üretim süreci içinde, bağımsız bir duruma sahip olmadıklarından, hiçbir zaman kendi başına bir sınıf olmamıştır ve olması da mümkün değildir. Öğretmenler toplumsal bir zümredir. Toplumsal bir zümre olan aydınlar özellikle öğretmenler, bundan dolayıdır ki siyasal ve ideolojik anlamda bağımsız değildirler. Hiç kuşku yok ki örgütsel olarak bağımsızdırlar ve mutlaka bağımsız olamaları da uygun olur. Aydınların faaliyeti, hizmetinde bulundukları sınıfların çıkarları ile belirlenir.

Buraya kadar genel kavramlarla sınıflaşma gerçeği üzerinde durduk. Ve bu sınıflaşmada öğretmenin yerini belirledik.

Kapitalist toplumun doğuşu üzerinde durmamız gerekmektedir. Çünkü çağdaş anlamda sosyal farklılaşmanın, başka bir deyişle çağdaş anlamda toplumsal sınıflaşma, tabakalaşma ve zümreleşmenin ve bu toplumsal gerçeklik üzerinde örgütleşmenin varlığına kapitalist toplumun doğuşunda ve gelişmesinde tanıklık etmekteyiz.

Belirtildiği üzere, özgül çelişkisinin, kölelerle köle sahipleri arasında olduğu köleci toplumun bağrında öteki sınıflar da doğup gelişir. Zanaatlar, tarımdan ayrıldığı zaman, zanaatçılar sınıfı da ortaya çıkar. Daha sonra meta değişimlerinin gelişmesi tacirler sınıfını doğurur. Köleci düzenin kendi özgül çelişkisi onu da yıkıma götürdü. İktisadî hayatı yeniden kalkındırmak için yeni üretim ilişkileri gerekiyordu. Çünkü köleci üretim ilişkileri gelişen yeni üretici güçlerin engelleri durumuna gelmişti. Üretici güçler ile köleci üretim ilişkileri arasındaki çelişki, uyuşmaz karşıtlık halini almıştı. Ve üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki zorunlu uygunluk yasası gereğince, yeni üretim ilişkileri, köleliğin yıkıntıları üzerinde geliştiler: Bu Feodal düzen oldu. Feodal düzen. özel mülkiyetin bir evrimini gösterir. Bu düzeninin iktisadi temeli, feodal senyörün üretim araçları üzerindeki mülkiyeti ve emekçi, yani serf üzerindeki sınırlı mülkiyetidir.

Feodal düzenin özgül çelişkisi, feodal beylerle serfler arasındaki çelişkidir. Bu özgül çelişkinin var

olduğu foedal toplum, bağrında taşıdığı zanaatçılar, tacirler gibi yeni sınıfların daha da gelişmesine, ve böylece loncalarla tüccarlar sınıfının oluşmasına yol açtı. İşte, bu şehir sakinleri burjuvalar ile feodallar arasındaki çıkar çelişkileri, giderek büyüyecektir. Başlangıçta, ikincil olan ve köleliğin bağrında, üretici güçlerin gelişmesinden doğan burjuvazi ile feodalite arasındaki çelişki, yavaş yavaş ön plana geçerek, temel ve baş çelişki haline geldi.

Artık, toplumun yükselen yeni sınıfı, burjuvazi, önce ticaret burjuvazisi, sonra bankacılar sınıfı ve daha sonra da bilimin ve tekniğin gelişmesi, yeni kıtaların keşfedilmesi, feodal bölünmelerin ortadan kaldırılarak monarşilerin kurulması ve bu arada manifaktürün ortaya çıkmasını görüyoruz. Böylece zanaattan ticarete, ticaretten manifaktüre geçilmiştir. Bu üretici güçlerin ileriye doğru bir adımıdır. Daha önce araç olarak yapılan ticaret kendisi için yeni araçlar yaratan bir amaç halini almıştır. Böylece, sanayi burjuvazisi, manifaktür burjuvazisi, feodal toplumun bağrında ortaya çıkıyor ve onunla birlikte proletaryanın ilk embriyonları da meydana geliyor.

Yeni üretim ilişkileri, kârı arttırarak, yeni üretici güçlerin gelişmesini kolaylaştırdı. Manifaktürden makineli sanayiye geçilerek buharın makineye, makinelerin, modern büyük makine sanayiye ulaşması gibi. Bunun bir adı da, sanayi devrimidir.

Görülen şudur: Burjuvazinin üzerinde düzenini kurduğu üretim ve değişim araçları, feodal toplumun içinde yaratılmıştır. Bu üretimle değişim araçlarının gelişmesinin belirli bir noktasında feodal toplumun üretim ve değişim şartları, tarımın ve imalâtın feodal örgütlenmesi, bir sözcükle feodal üretim ilişkileri, tam gelişme halinde olan üretici güçlere uygun olmaktan çıktı ve üretimi ilerleteceğine, onu engeller hale geldi. Bu engellerin yıkılması gerekti; yıkıldılar.

Eski üretim ilişkileriyle, artık katlanmaz hale gelen yeni üretici güçler arasındaki çelişki, yükselen yeni sınıf, burjuvazi tarafından burjuva demokratik devrimi ile çözüldü. Yükselen yeni sınıf, artık yeni üretici güçleri geliştirme yeteneğinde olan sınıftır.

Böylece, daha sonra feodal üretim ilişkileri yerine kendisine uygun bir sosyal ve politik yapı ve burjuva sınıfının ekonomik ve politik egemenliği ile birlikte serbest rekabet kendini ortaya koydu. Ama giderek kapitalist özel mülkiyetin gereği burjuvazi bu kez tutucu bir nitelik kazandı. Kapitalist toplumun temel çelişkisi ise, artık burjuvazi ile proleterya arasındaki çelişkidir. Bu da proleteryanın öncülüğünde burjuvazi tarafından sömürülen bütün sınıf ve zümrelerin devrimci mücadelesi ile çözümlenecektir

Burjuva demokratik devriminin tipik örneği 1789 Fransız devrimidir. Burada görülen loncalardan manifaktür sanayiine geçiş, tacirlerin tüccar sınıfına, bankacı sınıfına geçişiyle birlikte, burjuva-

zinin ekonomik iktidarın sahibi olduğu, soylular içinde kendilerine belli bir yer verilmeyince gelişen üretici güçlerle, eski üretim ilişkileri arasındaki çatışmanın zorunlu uygunluk yasası gereğince, siyasal iktidarın da sahibi olmasıdır. Böylece, siyasal hukukî üstyapıda da, tam bir alt-üst olma durumu görünür. Feodal devletten monarşiye ve daha sonra da burjuva demokratik devrimin ürünü olan Cumhuriyet yönetimine geçilmiştir artık.

Feodal toplumun yerini kapitalist toplum almıştır. Kapitalistleşme sürecinin tarihi bir bakıma uluslaşma sürecinin tarihidir de. Artık ulus dediğimiz yeni bir toplumsal örgütlenış tipiyle karşı karşıyayız. Görülüyor kı ulus dediğimiz topluluk sonsuzluktan gelip sonsuzluğa doğru gitmiyor. Tarihin belli bir anında doğup gelişen bir topluluk tipi ulus. Uluslaşma çağımızın bir gerçeği Ama uluslaşmayı başlatan burjuvazi bugün en tehlikeli güç olarak gene uluslaşmayı ve ulus bilincini görüyor. Çünkü kapıtalizm emperyalist aşamaya geçerek, uluslararası bir nitelik kazanarak, halkları bağımlı kılıp sömürme uygulamasına girmiştir.

İşte çağdaş anlamda örgütleşmeyi, kapitalist sanayi toplumlarında, ücretli kölelerin, proleteryanın daha iyi yaşama amacıyla ekonomik mücadele aracı olarak kurdukları sendikalarda görüyoruz. Bunların ilk örneği İngiltere'de trade-union'lar oldukları için bu konudaki gelişmeleri, İngiltereden örnekler vererek izliyelim:

Ancak önçe şunu belirtelim; 200 yıla yakın bir süredir hayranlık duyduğumuz, kendisine ulaşmak için onurumuzdan, özgürlüğümüzden, en önemlisi bağımsızlığımızdan çok fedakarlıklar ettiğimiz, giderek yarı-sömürgesi durumuna düştüğümüz Batı uygarlığı, işte bu kapitalist batı toplumudur. Batı kapitalist toplum biçimine öyle dümdüz bir yoldan gelinmiş değildir. Ve gelinen kapitalist toplum da, insanlığa daha az acılı günler çektirmiş değildir. Bir kez, kapitalizme, uzun süren köy savaşlarından, din savaşlarından, yeni kıtalar keşfinden, özgür düşünceyi elde etmek için verilen bilimsel, düşüncel mücadelelerden geçilerek gelindiği gibi; gelinen nokta da, insanlık için acısız, sızısız, çilesiz bir nokta değildir. Çünkü mülkiyetin özü değişmiş değildir. feodal özel mülkiyet yerini kapitalist özel mülkiyete terk etmiştir. Kapitalist özel mülkiyet ise sömürünün sürüp gittiği bir düzeni ifade eder. Değişen ise, sadece, toprak köleliğinin yerini ücretli köleliğin almasıdır. Batı kapitalist toplumun hızla gelişmesini, kalkınmasını sağlayan etmenlerden bazıları da şunlardır:

Özellikle 1810'lardan sonra, sanayide makineleşmenin başlamasıyle endüstri devriminin gelişmesi başta olmak üzere, bu sanayi devriminin Batı Avrupayı, İngiltereyi sarması, Amerikayı kapsaması ile yaygınlaşması, ücretli köleler durumunda olan işçilerle, ucuz emek deposunun işsizler ordusu olarak yaratılması ve yedek işgücünün böylece oluşturulması, iş gününün 18 saate kadar uzatılması, 7-8 yaşındaki çocuklarla ka-

dınları işe sokması ve giderek dünya'nın 3/2sini sömürgeleştirmesi gibi, insanlık dışı uygulamalar.

Kapitalist toplum, yükselen yeni sınıfın karşıtı proleteryayı yaratmadan edemezdi. Gerçekten de böyle oldu ve burjuvazi ile birlikte, feodal üretim biçiminin bağrından işçi sınıfı da yeşerdi. Böylece kapitalist düzenin özgül çelişkisi kendi temel sınıflarını da doğurmuş oldu: Burjuvazi ve proleterya.

Üretimin, patronun mülkiyetinde olan üretim araçları, özellikle makineyle ve işçilerin kollektif emeği ile ve ortak bir çaba sonucunda oluşması, sanayi devriminin yeraldığı ülkelerde benzer ve hatta aynı sonuçları doğurdu.

Bütün bunları yapan sanayi devrimi, yani makinanın sanayiye sokulması, şu çok önemli sonucu doğurdu: Bir avuç insanın elinde toplanmış olan makineleri, daha genel olarak üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulunduranların karşısında, geçimleri için emeklerinden başka satacak bir şeyleri olmayan işçilerin kollektif bilince varmaları ve ortaklaşa davranışa geçmek üzere birleşmeleri, bir çatı altında örgütlenmeleri.

Bu insanlık dışı çalışma koşullarına karşı uyanan ortak bilincin sonucunda, işçilerin direnmeye geçmeleri de olağandı. Gerçekten de öyle oldu ve sanayiye erken geçen İngiltere'de, ilkkez 1780 yılında çeşitli iş yerlerinde çalışan 7 bin kadar terzi, ücretlerini artırmak ve çalışma saatlerini günde bir saat kısaltmak amacıyle yeni bir birlik kurdular; (Trade-Union) İstekleri ve kuruluş nedenleriyle ilgili bir dilekçeyi de parlamentoya verdiler. İşlerinden atılır, tutuklanır veya kovuşturmaya uğrarlarsa, bunun için kullanılmak üzere aralarında para da topladılaı.

Görülüyor ki Trade-Unionlar yani sendikalar 18. yüzyıl sonlarında işçilerin çıkarlarını korumak üzere kurdukları derneklerdir.

Ancak hemen belirtelim ki, ilk emekçi örgütlenmesi olarak değerlendirilen bu olay, meslek sahiplerinin, işçilerin, esnafın birleşmesinin ilk örneği değildir. Daha önce 11 ve 12. yüzyıllara kadar uzanan ve «Guild, korparasyon» gibi birlikler, loncalar, bizim ahi birlikleri de, birer işçi ve esnaf örgütlenmeleridir. (Feodal toplumun, meslek kuruluşlarıdır.) Ne var ki bunlar, çağdaş anlamda bir sınıf örgütü değildirler. Birer esnaf birlikleri olan loncalar, ahi örgütleri, kendi araç ve gereçleriyle çalışan, aralarında işçi-patron ilişkisi değil de, usta-kalfa-çırak ilişkisi olan birliklerdir.

Fakat İngiltere'de, Londradaki emekçi terzilerin kurduğu örgüt bu nitelikten çok farklı şöyleki: bunlar araç ve gereçleriyle çalışan kimseler değil, üretim aracına sahip olmamaları dolayısıyle patronların araç ve gereçlerinde çalışan ve yaşamak için emeğinden başka satacak birşeyi olmayan ücretli emekçilerdir. Kaldı ki, terzilerin bu örgütleri de, daha tam anlamıyla bugünkü sendikal örgüt özelliğinde değildir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, kapitalist toplumun temel çe-

lişkisi, emek-sermaye çelişkisidir. Belirleyici etken bu temel çelişkidir. Artık üretim için gerekli olan üretim araçları ve onların sahipleri bir yanda; onların karşısında da, ürteim araçlarına sahip olmayan, ama, üretim araçlarını kullanarak topluma değer yaratacak olan ücretli emek, bir yandadır. İşte emeğini bir ücret **karşılığında** satarak geçimlerini sağlayan işçilerin, aynı özelliiği gösterenlerin çıkarlarını korumak için kurdukları birlik, sendika olarak karşımıza çıkıyor. O nedenledir ki ahi örgütleri lonca birlikleri çağdaş anlamda, çalışanların örgütleri olarak değerlendirilemez. 194 yıl önce gördüğümüz çalışanların bu ilk örgütlenme tipi işçiler arasındaki örgütlenmeyi hızlandırmıştır. Ama, bunu engelleyen baskıcı yasaların çıkması için çok geçmemiştir. Gerçketen de özellikle bu yıllarda yeryüzüne hızla yayılan Fransız devriminin doğurduğu korkunun etkisiyle 1799-1800 yılında çıkartılan Koalisyon yasaları, yasal baskıyı arttırarak örgütlenmeyi boğazladı. Artık sadece yardım dernekleri olarak belli bir işçi örgütü yaşayabilmektedir. Trade-Unionların serbestçe yeniden kurulabilmeleri 1824'de koalisyon yasalarının kaldırılması ile olmuştur. 1829 da İplikçiler Birliği, 1831'de de Sendika Federasyonları kurulmaya çalışıldı, ama başarısızlıkla sonuçlandı. Robert Owen'ın benzer denemesi de 1833 de başarısız oldu.

1845-1848 ekonomik bunalımı ve işçi devrimi hareketleri Trade-Union'ların gelişimini durdu. Ancak 1868'den itibaren Trade-Union'ların ilk kongreleri yapılabilir hale geldi. 1874'de maden işçisi Burt ve Mc Donand seçilen ilk işçi milletvekilleri oldular.

İngiltere'de memur sendikalarının ortaya çıkması için 1890'lara gelmek gerekti.

Ve nihayet İngiltere'de Işçi Partisi 1945-1951 yıllarında iktidarda iken, bütün sınırlayıcı ve kısıtlayıcı engellerin kaldırıldığına tanık oluyoruz. Bugün İngiltere'de sendikalar, İşçi Partisi ile ortaklaşa çalışan, (Sömürgelerden elde edilen paylarla nisbî bir doyuma kavuşmuş olmaları dolayısıyla) reformist bir siyasal çizgi izleyen, mesleki ve siyasal mücadele örgütleri olma durumundadırlar.

Ancak bu arada çok önemli bir iki değinme ve hatırlatma yapmakta yarar var: 19. yüzyılda kapitalist üretim aşamasına geçen batı toplumlarında iktisadi alt yapıdaki değişmelerle birlikte siyasal, hukuki, ideolojik ve kültürel üstyapıda da önemli değişmeler oldu. İdealist felsefeye ve metafizik yönteme karşı işçi sınıfının ideolojisi olan, materyalist diyalektik felsefe ile diyalektik yöntem doğup gelişti. Ütopik sosyalizmin yanlışlıkları ortaya kondu. Kısaca, sosyalizmin bilimi kuruldu. Bunu, Marx ve arkadaşı Engels başardılar. Bu zamana kadar, sadece ekonomik boyutlu olan mücadele, hatta ekonomizmin bataklığına saplanan işçi örgütleri ve hareketleri, böylece ve giderek işçi sınıfının mücadelesine ideolojik ve siyasal boyutlar kazandırdı. Böylece asıl mücadelenin siyasal mücadele olduğu, ekonomik mücadelenin çok önem-

li olmakla birlikte, yeterli ve nihai amaç olmadığı ortaya kondu. İşçi sınıfının politik bir güç olduğu belirlendi ve bu doğrultuda eyleme yöneltildi. Bunun sonucu olarak ilk kez, 1917 de, sosyalist devrim gerçekleşti.

BİZDEKİ DURUM:

Kapitalist üretim biçiminin, ilkönce sömürgeci, 19. yüzyılın sonlarında emperyalist aşamaya ulaşmasıyle, dünyanın üçte ikisini sömürü alanına aldığını görüyoruz. Osmanlı İmparatorluğu resmen 1838 İngiliz ticaret sözleşmesiyle başlayarak, bu sömürü alanına girmiştir.

Bunun doğal sonucu olarak da, el zanaatlarının manifaktür sanayiin çöktüğünü, çalışanların, işçilerin, köylülerin ve aydınların, bir sözcükle halkın daha da yoksullaştığını, işsizliğin kol gezdiğini, hergün artan bir şiddetle, emperyalizmin, onun işbirlikçilerinin, feodal beylerin, yabancıya aracılık eden ihracat ve ithalatçıların, ağır ekonomik, siyasal ve ideolojik baskısı altına alındığını görüyoruz. Artık halkımız, çifte sömürünün, bir yandan iç, öte yandan da, dış sömürünün konusudur. Topraklarını yitirenler, tezgâhlarını bırakmak zorunda kalanlar, ithalat merkezi haline gelen kıyı ve liman kentlerine akarak, oralarda toplanmaya başlamışlardı. Böylece, gemi ve harp sanayi kesimlerinde (tersane, baruthane ve saraçhane), tarım işçisini gerektiren pamuk üretiminin girdiği Adana'da, Alman ve İngiliz emperyalizminin yaptığı demiryolları kesimlerinde, Konya ovasını sulamak üzere Almanlar tarafından yapılan Beyşehir kanal çalışmaları kesimlerinde yoğunlaşan işçilerimiz arasında, sömürücü egemen güçler olan emperyalizmin ve onların müttefiki işbirlikçi sermaye ile feodal beyler için tehlikeli, ama işçilerimiz için olumlu gelişmeler vardır. Nitekim Osmanlı ülkesinde daha 1845 yılında çıkartılan polis nizamnamesinde «Amele cemiyetlerinin def'i izalesi ile ihtilâl vukuunun önlenmesi ve ayrıca iş bırakma garezinde olan amelenin cezalandırılması»nı öngören hükümleri görüyoruz. (Ama hemen belirtelim ki Türkiye'de çalışanların örgütlenme ve eylemleri üzerine ciddî bir çalışmanın olmadığı acı bir gerçektir.)

Türkiye'de Lonca niteliğinde olmayan ilk işçi örgütünün 1881 yılında kurulan «Amele Perver Cemiyeti» olduğu bilinmektedir. Ve ilk grevin, «Amele Perver Cemiyeti»nin kuruluşundan 1 yıl sonra, Kasımpaşa tersane işçileri tarafından, ücretlerinin ödenmeyişi nedeniyle başladığı da bilinmektedir. Çünkü yerli sanayini kuramamış olan Osmanlı İmparatorluğunda yabancı sermaye, acımasız bir sömürü uygulaması içindeydi.

İşçilerin sendika adı altında örgütlenmesi 1906 da olmuştur.

1908 de İkinci Meşrutiyette çıkartılan Cemiyetler Kanunu işçileri rahatlattı. Belirtelim ki bu kanun iş ve işçi hukuku açısından, bugünkü dernekler kanunundan çok çok ileri hükümleri içermektedir. Ne varki, bu çok uzun sürmedi. Bir kaç ay sonra 1908 de grev hakkı «tatili

eşgal» kanunu ile geçici, 1909 da da kesin olarak yasaklandı.

İşçi örgütlerinin bir daha 1919 yılına kadar varlıklarını ve etkinliklerini göremiyoruz. 1919 yılında «Türkiye İşçi Derneği» ile 1922 de «Beynelmilel İşçiler Örgütünü» görüyoruz. Nitekim çoğunluğunu tüccar ve toprak ağaları, esnaf teşkil etmekle birlikte, 4 Mart 1923 İzmir İktisat Kongresinde bir grup işçinin görüşlerini, isteklerini bildirdiklerini bilmekteyiz.

4 Mart 1925'de «Takriri Sükûn Kanunu» her türlü örgütlenmeyi yasakladı. Türk Ceza Kanununun 72. maddesi de grevi yasaklamaktaydı. «Amele Tealî Cemiyeti»de 1928'de kapatıldı. Bundan tam 10 yıl sonra yani 1938 yılında da Cemiyetler Kanunu yayımlandı ve 9. maddesinde bırakın sınıf esasına dayalı olmayı, sınıf adına dayalı dernek kurmayı dahi kesin olarak yasakladı. Çünkü, aslında düşünceyi yasaklayan ve 1930 Faşist İtalyasında, İtalyan Ceza Kanununa konulan, Türk Ceza Kanununda 141 ve 142 numaraları ile anılan maddeleri, 1936 yılında bize de geçmişti. Ancak, 1946 yılında sınıf temeline dayalı dernek kurma yasağı kaldırılınca, işçi sendika ve partileri kurulmaya başlandı. 20 Şubat 1947'de de, ilk kez Sendikalar Yasası çıktı. 1951 yılında işkolu esasına göre Türkiye'deki otel, lokanta ve eğlence yerleri işçileri, ilk işçi sendikaları federasyonunu kurdular. 31 Temmuz 1952'de de, Türk-İş Konfederasyonu kuruldu. Yalnız unutmayalım: Bütün bu sendikal kuruluşların grev ve toplu sözleşme hakları yoktur.

Grev ve toplu sözleşme hakkı için 27 Mayıs 1960 devriminin yapılması ve 9 Temmuz 1961 tarihli yeni Anayasanın 46 ve 47. maddeleri gereğince bütün çalışanlara tanınmasını beklemek gerekmiştir. Ama Anayasa buyruğu ancak 15 Temmuz 1963'te 274-275 sayılı yasalarla yerine getirilebilmiştir. Bu yasalarla tanınan grev hakkının çok sınırlı bir hak olduğu bilinir.

Bundan sonrasını ise hep biliyoruz. Özellikle Ikinci Dünya Savaşından sonra ikili anlaşmalarla Amerika'ya siyasal ve ekonomik açıdan açılan ülkemizde, sendikaların da Amerikan uzmanların yönetiminde ABD emperyalizminin dişine göre kurulduklarını görüyoruz. Politikaya ilgisiz kalması olanaksız olan sendikalara, partilerüstü politika adı altında, dolaylı olarak egemen güçlerin çıkarlarının temsilcisi partileri destekler oldular. Bu işçiler arasında huzursuzluklara yol açtı. Türk-İş'ten ilk DİSK, bu politikaya başkaldırdı. Buna Türk-İş içindeki 12 sendikanın «Sosyal Demokrat Hareket» adı altında karşı koyması da eklenince, artık partilerüstü politikanın geçersizliği iyice anlaşıldı. Yeni Türk - İş Genel Başkanını'nın bu konuya ilişkin çağrısı, bunun en son ve somut bir örneğidir.

ÖĞRETMEN ÖRGÜTLERİ

Şimdiye kadar belirttik ki, çağdaş anlamda mesleki örgütlenmenin olabilmesi için, bir yanda, bir avuç üretim araçlarına sahip kapitalist özel mülkiyet temsilcilerinin, karşı tarafta da geçimi için emeğinden başka satacak bir şeyi olmayan işçilerin, çalışanların ol-

ması ve bunların üretimin kollektif niteliği sonucu, kollektif bilinçle örgütlenmeleri gerekmiştir. Bunun tam anlamıyla gerçekleşmesi de, «sanayı devrimı»nin gerçekleşmesiyle olmuştur. İşçilerin örgütlenmeleri gibi, memurların, özellikle öğretmenlerin örgütlenmeleri de, dayanaklarını bu gerçekte bulmaktadır. Çünkü örgütlenme gereği, işi, eğitim ve öğretim hizmeti üretimi olan öğretmenlere de en yoğun ve şiddetli biçimde, bu «sanayi devrimi» çağında kendisini duyurmuştur. Gerçekten de, toplumu karakterize eden üretim biçiminin bir yönünü oluşturan üretici güçlerin bütünü içinde, üretici güçlerin durumunu tanımlayan belirleyici öğe üretim aletleridir. Üretim aletlerinin niteliği yapısı; belli bir iş için gerekli insan sayısını, zorunlu teknik bilgileri, aynı zamanda üreticinin, yani insanın, bu aletleri kullanarak kazandığı iş alışkanlıklarını, becerilerini, tecrübelerini belirler. İşin, gerek kol gücü yönü, ve gerekse kafa (entellektüel) yönü olsun, üretim aletlerinin niteliklerine, yapısına bağlıdır. Çünkü, üretim aletlerindeki gelişme ve ilerlemeler, üretimle ilişkin insanlardan bağımsız değildir. Bunun sonucu olarak da, üretim aletlerinde görülen değişme ve gelişmeler üretim güçlerinin en önemli ögesi olan insandaki değişme ve gelişmelere, onlar üretim tecrübelerinde, iş hünerlerin de ve üretim aletlerini kullanma yeteneklerinde görülen değişme ve gelişmelerle bir arada ve karşılıklı etkileşim içerisinde gitmektedir.

Peki, kapitalist üretim biçiminin belirlediği kapitalist toplumla, eğitim arasındaki bağıntı nedir, diye sorulabilir. Kapitalist toplumla, eğitim ve öğretim arasında, öbür toplumlardakinden daha sıkı olan bir ilişki ve bağıntı vardır. Şundan: Kapitalist toplumdaki yeni üretici güçler, üretimde çalışanların, ümmi, cahil ve alıklaştırılmış serflerden daha bilgili ve daha kavrayışlı olmalarını, makineleri anlayıp onları kullanabilecek yeti ve güçte olmalarını ister. Bu yüzdendir ki, kapitalistler, serflerin bağlarından kurtulmuş ve makineyi doğru dürüst kullanabilecek eğitim görmüş, ücretli emekçilerle iş görmeyi yeğ tutarlar.

Özetle, modern büyük sanayiin ihtiyacı olduğu içindir ki, burjuvazi, emekçilere okuma yazma ve sayı saymayı öğretmeye razı olmak zorunda kalmış, parasız ve zorunlu ilköğretim ile bazı meslek okullarını düzenleme zorunluluğu duymuştur. İşte bu gereksinmedir ki, öğretmenliğin, eğitim ve öğretim hizmeti üreten meslek olarak doğmasına yol açmıştır.

Hiç kuşku yok ki, eski Çin, Hint, Mısır, Mezopotamya, Sümer, Eski Yunan ve Roma'da ve ortaçağda, özellikle din kesiminde, öğretmenler var ama, öğretmenlik, meslek olarak, üretici güçlerin bir unsuru olarak çağdaş anlamda doğması, ancak, kapitalist toplumun doğması ile ortaya çıkmıştır.

İşte bu nedenledir ki, memurların ve özellikle öğretmenlerin örgütlenmesi Batıda 19. Yüzyılın son çeyreği içinde başlamıştır. Öğretmen örgütleri, özlük hakları ile

meslek güvencelerini ve toplu sözleşme hakkını sağlamak için kurulan sendikalardır, herşeyden önce. Bu sendikalar, kendi kayıtlı üyelerini, benimsedikleri bir partiye toplu üye yazdırabilirler. Açıkça sınıf temeline dayalı bir emekçi siyasi örgütünü desteklerler. Kendi eğitim sistemlerini eleştirme, öneriler yapma, görüşlerini açıkça belirtme, işçi sendikaları ile dayanışma ve hele yabancı ülke meslektaşlarıyle dayanışma ve ortak eylemlerde bulunma özgürlükleri vardır. Kısacası, mesleki, ekonomik, eğitsel ve kültürel, politik her alanda özgürce etkinlik gösterebilirler.

Bu konuya ileride döneceğiz.

Ülkemiz Türkiye'de, ilk öğretmen örgütünün ne zaman kurulduğunu ve önemli ne gibi eylemlerde bulunduğunu üzülerek söyleyelim ki bilmiyoruz. Bizim bu konuda elde edebildiklerimiz şunlar:

Bizde İlköğretimin zorunlu ve parasız olduğunu bir fermanla ilk ilân eden, II. Mahmut olmuştur. Ancak, bu, fermandan ibaret kalmış ve gerçekleştirilmesi için gerekli önlemler alınmamıştır. Ama bu, İlköğrenim alanında hiçbir şey yapılmadığı anlamına da gelmez. Bundan sonra İlköğrenim zorunluluğu 1876 Anayasasında, «Osmanlı Efradının kaffesince, tahsili maarifin birinci mertebesi, mecburi olacak ve bunun derecat ve teferruatı nizam-ı mahsus ile tayin kılınacaktır,» şeklinde yer aldığını görüyoruz. 1924 Anayasasında da, yapılan iki değişiklikle 1961 anayasası olma özelliğinden çok şeyler yitiren bugünkü anayasamızın 50. maddesiyle yürürlükte olan hükmü, «İptidai tahsil, bütün Türkler için mecburi devlet mekteplerinde meccanidir,» ifadesi ile yer almış olmasına karşın, 1974 Şubatında, ülkemizdeki okuma yazma bilmeyenlerin hala %50 olduğunu bilmek, herşeyden önce, Türkiye öğretmenini, derinden düşündürse gerektir.

Devam edelim: İlköğretmen okulu hep bildiğimiz üzere bundan tam 126 yıl önce 16 Mart 1848 de, Darülmuallimin adıyla kuruldu. Böylece ilk kuşak öğretmen okulu çıkışlı öğretmenleri, Cevdet Paşanın önderliğinde, Medrese mezunları arasından seçilerek yetiştirilmeye başlandı. 1870'de de Bayan öğretmenler yetiştirmek üzere Darülmuallimat kuruldu.

Din ve dünya için gerekli olan din bilgilerini ve fen bilimlerini yaymak ve halk arasında cahilliği kaldırmak amacıyla, Abdülmecit, 1845 yılında bir «Maarif Meşveret Şûrası»nın kurulduğunu bildiriyordu.

Ama, 19. yüzyılın sonuna kadar, bir öğretmen örgütüne rastlamadığımızı belirtebiliriz. Ne var ki batılılaşma, başka deyişle yarı sömürgeleşmeye girmemizle birlikte öğrenim, eğitim, öğretim işlerine önem verildiğine başlandığını (ki bunun resmi belgesi «1838 İngiliz Ticaret Sözleşmesi»dir) rastlantı olmasa gerektir.

Çünkü, sömürgecilik düzeni, pazarlarında rahatça at oynatabilmek, daha fazla tüketim talebini yaratabilmek ve içe-kapalı feodal ekonomik yapıyı parçalayarak kendine bağımlı hale getirebilmek için, tüketim mallarına talep duyan, yeni tekniği kullanabilen, ti-

carete ilişkin dört işlemi bilen, ticaret sözleşmelerini yapabilecek insan unsuruna ihtiyaç duyuyordu. Üstelik, bu özellikleri taşıyan eğitim, din işlerinden çok, dünya işlerine önem vermeliydi. İşte İlköğrenim zorunluluğu ile Şeyhülislamlığa değil de maarif nazırlığına bağlı öğretmen okullarının açılması buradan ileri gelmektedir.

Bütün bu uygulamalar, Türk-İslam olmayan etnik grupların bir bir imparatorluktan kopmaya başlaması, sürekli yenilgiler, bize bir olumlu etki de yaptı. O da, bizde, yavaş yavaş ulus bilincinin uyanmaya başlamasıdır.

Ülkemiz Türkiye, Birinci Dünya Savaşı sırasında, emperyalist ülkelerce paylaşılınca, bu ulusal bilinç, doruk noktasına ulaştı. Daha önce de belirttiğimiz gibi, ulus denilen toplum sonsuzluktan gelip sonsuzluğa giden bir toplum değil, Batıda kapitalist üretim biçiminin oluşturup belirlediği bir toplum. Ancak, Türkiye, gerçek iç yapısındaki evrinmez nitelikler ve gerekse emperyalist uygulamalar sonucu, doğal, sosyo-ekonomik ve tarihsel merkezleşme sonucu oluşan ve ulus denilen toplum yapısına sahip değildir. Türkiye'nin ulus olarak doğması, bağımsızlık savaşının ateş çemberinden geçmesi ile olmuştur. Bugün de ulusal ağır sanayi kurulmadıkça feodal kalıntılar ayıklanmadıkça, tam bağımsız bir ülke olarak ulusal ekonomiyi yaratmadıkça, okuma yazma sorununu çözümleyip, ulusal kültürün açılıp serpilmesini sağlamadıkça, uluslaşma sürecimizi tamamladığımızı iddia etmek bilim dışı, boş bir avuntu olur.

Biz ulusal ölçüde öğretmen örgütlenmesine, işte bu ulus olma kavgamızı da deyimleyen, Ulusal Kurtuluş Savaşı öncesi ve sırasında tanıklık ediyoruz. Demek oluyor ki ülkemizde öğretmenlerin örgütlenmesi, Osmanlı İmparatorci dünya savaşı sıralarında başlamış denebilir. Ancak daha önce, ikinci Abdülhamit'in yönetimi sırasında İstanbul'daki öğretmenlerin 8 ay aylıklarını alamamaları nedeniyle, bir örgütün öncülüğü olmadan, aylıkları ödeninceye kadar, bir hafta süreli, toptan okullarına gitmedikleri de görülmektedir.

Birinci dünya savaşı içinde kurulan «Muallimler Cemiyeti» emperyalizmin işgal kuvvetlerine karşı direnişi örgütlemiş ve öğretmenler anti—emperyalist savaşta, merkezi Anadolu'da olan ulusal direnişin İstanbul'daki en önemli dayanaklarından biri olarak görevlerini başarıyla yürütmüşlerdir. Gerçekten de, işgal altında ve bir padişahın yönetimindeki İstanbul'da, Anadoludan yönetilen Ulusal Kurtuluş Savaşını açıkça ve yüreklilikle destekleyen, ünlü «Sultan Ahmet Mitingi» diye adlandırılan, yüzbinleri aşan toplantıları düzneleyen öğretmenlerdir.

«Anadolu İhtilâli» adlı kitabın yazarı Sabahattin Selek, kitabının «Millî Mücadelede İç Etkenler» adlı ikinci bölümünde, bu konuya değinmektedir. Buradan anlaşılan şudur: Ulusal Kurtuluş Savaşı öncesi ulusalcı olan kuruluşlar, kendilerini «Millî Kongre» adı altında toplayarak, ulusalcı cepheyi oluşturmuşlardır. Bizim bakımımızdan önemli olan, bu

«Millî Kongrenin» kuruluşunda, «Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti» ve bu cemiyetin başkanı Dr. Esat Etem paşanın etken ve öncü rol oynamasıdır. 29 Kasım 1918 de kurulan «Millî Kongreye» 51 cemiyet, yani dernek, parti ve kuruluş katılmıştır. «Millî Kongre» bir federasyon yapısındadır. Federasyon yapısı gösteren bu «Millî Kongre»de üye olarak bulunan başlıca eğitim, öğretim ve öğretmenler dernekleri ise şunlardır:

1. Muallimler Cemiyeti
2. Millî Talim ve Terbiye Cemiyeti
3. Muallim Mektepleri Mezunları Cemiyeti
4. Darülmuallimat Cemiyeti
5. Edebiyat Fakültesi
6. Fünun Fakültesi
7. Bilgi yurdu
8. Millî Hususi Mektepler cemiyeti
9. İspatı Sanayii Nefise Cemiyeti

«Millî Kongre»nin bildirisinde, kuruluş amacı, özet olarak şöyle açıklanmaktadır: «Devlet ve ulusun geçirdiği bu en zor ve tarihsel anlarda, yurdun yüksek çıkarlarını ve hukukunu savunmak üzere, faaliyete geçen Kuvvayi-milliyenin ortak amaca doğru sevk ve idaresini sağlamak için bütün kurum, cemiyet, fırkaları bir araya getirmektir.»

Bir program niteliğinde olan bu bildirinin değişik yerlerinde belirtilen bu ana düşünceler, Türk Ulusal Kurtuluş Savaşının ilk belirtileri niteliğindedir. Bildirinin bir yerinde, «Ancak siyasal ve iktisadi istiklâl ile yaşayacak olan vatan» bir kaç yerinde de, «kuvayı milliye» deyimlerini kullanan «Millî Kongre» uygulamada da, bütün canlılığını ve inançlılığını göstermiştir. Gerçekten de, üyelerinin çoğu, sonradan Anadolu'ya geçerek, Ulusal Kurtuluş Savaşına, bizzat katılmışlardır. Kurucu teşekküllerinin temsilcileriyle yapılan toplantılar sürdürülmüş ve ulusal bilinci tutuşturan yayınlar yapılmıştır. Ve «Millî Kongre» yukarıda da belirtildiği gibi, «kuvayı milliye» deyimini ilk kullanan örgüttür.

Gene belirtelim, «Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyetleri»ni kuranlar da öğretmenlerdir, ama bunlar öğretmen kuruluşları değildir. Türk Ocaklarını kuran ve yürütenler de öğretmenlerdir. FUAT KÖPRÜLÜ - ZİYA GÖKALP - CEVAT DURSUNOĞLU, bunların başlıcalarıdır.

Mustafa Necati, Ege Bölgesinde, düşmana ilk kurşunu atanlar içinde, çeteler halindeki güçlerle, İzmir'deki öğretmenleri örgütlemesiyle dikkati çeker.

Kurtuluş Savaşları içinde öğretmenler Cephede savaşmış, okullarda görev yapmış ve savaştan bezmiş halkı yüreklendirmede büyük başarılar elde etmişlerdir.

Savaş sırasında, illerde, «maarif hisseleri»nin toplanamaması nedeniyle, aylarca aylık almadan çalışmak zorunda kalan öğretmenlerin bazı il ve ilçelerde geçimlerini sağlamak için başka işler tuttukları ve buralarda okulların kısa bir süre kapandığı görülmektedir. Öğretmenler bu durumu bakanlığa ve Büyük Millet Meclisi'ne çektikleri tellerle bildirmişlerdir. Bunun üzerine 4 Aralık 1920 günü mecliste Millî Eği-

tim Bakanı Rıza Nur'a soru açılmıştır. Meclis hükümetince ve ivedilikle alınan önlemlerle, öğretmenlerin birikmiş aylıkları da verilerek, kapalı olan yerlerde okulların açılması sağlanmıştır. Bizce bu olay, öğretmenler açısından olumsuz bir eylem olmakla birlikte öğretmenin yapısından gelen öteki yüzünü göstermesi bakımından önemlidir. Öte yandan, içinde bulunduğu zor koşullara rağmen, Meclis'in getirdiği çözüm ve takındığı tavır çok anlamlı ve öğreticidir. Her ne kadar Meclisteki görüşmelerde öğretmenlerin bu eylemleri için «grev» sözcüğü kullanılarak kınanmak istenmişse de, ölüm-dirim savaşı verilirken dahi, öğretmenin davranışını hoşgörüyle karşılayan ve onu kıymak şöyle dursun, haklı görerek isteklerini yerine getiren ve haklarında hiçbir işlem yapmamış olan Büyük Millet Meclisi Hükümetlerinden, bizim olduğu kadar, bundan böyle hükümet edecek olanların da çıkartacakları pek çok dersler olsa gerektir. Bu olaydan sonra İstanbul, Ankara, İzmir, Konya ve Adana gibi belli yerlerde kurulmuş olan öğretmen derneklerinin yurdun her yerinde kurulmaya başlandığını görüyoruz.

Böylece, yurdun dört bucağında dağınık olarak kurulan öğretmen derneklerini belli bir örgüt disiplini sağlayarak, eylem birliğine ulaşmak amacıyle, 7 Mayıs 1921 de, Merkezi Ankarada olan «Türkiye Muallimler ve Muallimeler Cemiyeti» adı altında bir cemiyetin kurulduğunu görüyoruz. 9 Mayıs 1921 tarihinde «Hâkimiyeti Milliye» gazetesinde yayınlanan birlik tüzüğünün 2. maddesinde, amaç şöyle saptanmıştır: «Muallimlik mesleğini korumak, muallime ve muallimlerin içtimai vaziyetlerini yükseltmek ve bu gayesine iktisadi ve ilmi vasıtalarla ulaşmak.»

Daha önce de belirtildiği üzere, 1938 yılında yayımlanan Cemiyetler Kanununun uyarınca, bütün dernekler kapatıldı. Ancak, 1946 yılında «Cemiyetler Kanunu» çok partili düzeni getirip sınıf temeline dayalı cemiyet kurma yasağını kaldırınca, öğretmenlerin yeniden örgütlendiği, Ankarada ve yurdun her yerinde öğretmen yardımlaşma derneklerinin kurulduğunu ve ayrıca merkezi Ankarada olmak üzere, «Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu»nun kurulmuş olduğunu ve yurdun her yanındaki dernekleri bu örgüte federe ettikleri bilinmektedir. 27 Mayıs devrimine gelinceye kadar bu örgütün hatırı sayılır bir etkinliğini görmüyoruz. Hele Anti-Kemalist karşı devrimin gerçekleştiği 1946'lardan sonraki ve 1950-60 arasında tam bir iktidar uydusu olarak görülmesi çok anlamlıdır. Oysa, Köy Enstitüleri bu dönemde özlerinden arıtılmış ve kapatılmıştır. Gene bu dönemde, Köy Enstitülerinde çalışanlara ve bu kurumlardan çıkanlara uygulanan büyük çaptaki ve insanlık dışı kıyım karşısındaki olumsuz ve pasif tutumu ile dikkati çekmektedir. İkili anlaşmaların ilk temeli bu dönemde atılmıştır. Ama federasyon suskundur.

Federasyon bu dönemde yapılan piyango ve takvim gelirleriyle İstanbul Burgazada ve Ankarada, bir bina satın almış ve birlik dergisini yayınlamıştır. Bundan başka olumlu bir etkinliği ve eylemi

görülmeyen bu kuruluşun başkanı bulunanların öğretmen sırtından özel çıkar sağlama, parsa toplama peşinde oldukları ve öğretmenlerin durumlarından yararlanarak millet vekili olma çabası içine girdikleri ve üç genel başkanın da bunu sağladıkları anlaşılmaktadır.

27 MAYISTAN SONRAKİ ÖĞRETMEN ÖRGÜTLERİ VE EYLEMLERİ

27 Mayıs'ın getirdiği canlılık ve nisbi özgürlük ortamı içinde TÖDMF, devrimci öğretmenlerin yönetimine geçmiş, örgüt bütün üyelerini, Mustafa Kemal'in ve 27 Mayıs Devrimi'nin ilkelerini 1961 Anayasasını halka anlatmak için seferber etmiştir. 1961 Anayasası'nın tanıtılmasına ve referandumla Türk halkı tarafından benimsenmesinde, öğretmen örgütlerinin büyük payı vardır. TÖDMF kısa bir süre içinde 110 derneğe bağlı 800 üyeden, 450 derneğin ve 65 bin üyenin federe olduğu büyuk bir örgût haline gelmiştir.

Kurtuluş savaşı ve Kemalist Devrim'in tanıtılması ve karşı devrimci güçlerle yapılan savaşlardan sonra, kendi dar sorunları içinde kaldığı görülen ve 12 yıl süreyle kapatılmış olan öğretmen dernekleri 27 Mayıs'tan sonra TÖDMF öncülüğünde, özlük, meslek ve eğitim sorunları yanında ve bunlarla birlikte yurt sorunları ile de ilgilenmiş ve bunların çözümünde, öteki devrimci örgütlerle de işbirliği yaparak eylemlere girişmiştir.

20 Şubat 1963'te TÖDMF'nin öncülüğünde, Ankara'da, Federasyon binasında Tandoğan meydanına yüründükten sonra yapılan mitinge 17 bin öğretmen katılmış, meslek ve eğitim sorunları ile yurt sorunları içiçe ele alınmış ve üzerlerinde etkinlikle durularak somut sonuçlar elde edilmiştir. Gerçekten de, bu mitingten sonra, Millî Eğitim Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu istifa zorunda kalmış, ilköğretim ödeneği kabul edilmiş, eğitmenlere haklar tanıyan yasalar çıkarılmış ve ek ders ücretleri 5 liradan 10 liraya çıkartılmıştır.

TÖDMF'nin bu dönemdeki çok önemli bir eylemi de, 8 Haziran 1965 de kabul edilen 624 sayılı kanundan sonra Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS)'nın kurulmasına yardımcı olmak ve öncülük yapmış olmaktır. TÖDMF, TÖS'ün kurulması için 1961 Anayasasında Devlet Personelinin Sendikalaşmasına olanak veren ilkeler yer alır almaz, yaptığı hazırlık çalışmalarıyla TÖS'ü kurmuştur.

TÖS, egemen çevrelerin çıkardığı engeller, saldırı ve kıyımlar ile parçalayıcı politikalar, sendikacılıkta bilgi ve tecrübe yetersizliği, sonucu öğretmenlerin tümünü çatısı altında toplayamamıştır. Bununla birlikte, TÖS öğretmen örgütlerinin ulaştığı en boyutlu, en büyük, en etkili bir örgütü olmuştur.

TÖS'e kadar hiçbir öğretmen örgütü, örgütsel bağımsızlığını koruyamamıştır. Sadece TÖS'tür ki öğretmenlerin özlüksel, mesleki sorunlarıyla eğitim, yurt ve dünya sorunlarının birbirlerine zorunlu bağlılıkları içinde ele almış ve öğretmenlerin devrimci mücadelesini ile-

ri aşamalara ulaşmıştır. Ancak belirtelim ki TÖS'le birlikte 89 tane daha eğitim görvei yapan personelin kurmuş olduğu sendikalar da mevcuttur. Fakat bunların hiçbiri etkin olmamıştır. Bütün devlet personelinin ise 550'yi bulan sendika kurdukları bilinmektedir.

TÖS kurulduktan sonra 12 Temmuz 1965'te, Sakarya'da başlayan TÖDMF toplantısında, bu örgüte seçilen yöneticilerin önceden kesin olarak verilmiş olan TÖDMF'yi TÖS'e dönüştürme kararlarına karşı, TÖS'ün yanında TÖDMF'yi feshetmiyerek, (gerçi eski fonksiyonunu yitirmiş olmakla birlikte) gene de çıkarlarına hizmetten geri kalmamışlardır. Bunun üzerine 1968 yılında yapılan TÖDMF Genel Kurulunda, TÖS Merkez yöneticileri bu örgütede adaylıklarını koyarak seçildiler. Ancak bu yolla ve 1 yıl sonraki Genel Kurulda TÖDMF kendisini feshetti ve hertürlü taşınır-taşınmaz mallarını da TÖS'e devretti.

Böylece Türkiye'nin her tarafından para, lokal kırtasiye, kadro, zaman israfı ile, ayrılıkları ortadan kaldırarak TÖS'ün üye ve şube sayısında önemli ve büyük artışlar sağlandı. Eylem bakımındanda daha büyük bir örgüt boyutuna ulaşmasını sağladı.

TÖS ilk kez bir öğretmen örgütü tarafından olmak üzere, 4-8 Eylül 1968 tarihleri arasında 1. Devrimci Eğitim Şurasını topladı. Bu şura ile öğretmenler ilk kez ve bilimsel açıdan, kendi sorunlarına sahip çıkıyorlar ve özlük, mesleki ve eğitim sorunları ile yurt ve dünya sorunlarının içiçeliğini gösteriyorlar ve temeldeki ana sorunlara bilimin ışıldağını tutuyorlardı. Bu şûrada kabul edilen «Devrim İçin Eğitim» sloganı TÖS'ün bundan sonraki eylemlerinin doğrultusunu belirtmekte idi.

«Devrim için eğitim» sloganının en geniş ölçü de ve etkinlikte uygulanması, 15 Şubat 1969 da, Ankara'ya yurdun dört bir bucağından gelen 32 bin öğretmen ve 10 binlerin üstünde devrimci örgüt ve halk temsilcilerinin katılmasıyla yapılan Büyük Eğitim Yürüyüşü olmuştur.

Bu yürüyüş yanında ilginç bir yürüyüş de, TÖS Balıkesir Şb.nin 2 Şubat 1969 tarihinde yapmış olduğu yürüyüştür. Çünkü 624 sayılı Sendikalar Kanunu 14/1 maddesi gereğince sendikalar yürüyüş yapamazdı. Bunun üzerine TÖS Balıkesir şubesi mahkemeye verildi, mahkemece konu Anayasa Mahkemesine götürüldü ve ilgili maddenin 1. fıkrası bu yüksek mahkemece iptal edilerek memur sendikalarına yasaklanan yürüyüş hakkı da elde edilmiş oldu.

Bütün bu eylemleri aşan ve Türkiye'de ilk kez, öğretmenlerin geniş çaplı hak arama ve yurt sorunları üzerine kamu oyunun dikkatini çekme uygulamasının yapıldığı boykot eylemi ile TÖS tarihsel görevini bir kez daha başarıyla yürütmüş, öğretmen örgütlerinin hiç yaşamadığı şekilde, disiplinli, sonuç alıcı, örgütlü bir uygulamasını yapmıştır.

Boykot, Anayasanın sosyal devlet ilkesine bütün kişilere ve çalışanlara insan onuruna yaraşır yaşama şartlarının sağlanması, ücretlerin adaletli olması ilkelerine rağmen çalışanlara ve hele eğit-

menlere yıllardır geçim indeksinin çok altında ücret verildiği, bu yüzden 10 bin öğretmenin yurt dışına işçi olarak gittiği pek çoğunun öğretmenliği bıraktığı ve gene büyük bir kısmının da şoförlük, bakkallık, müsahhihlik, garsonluk, gibi işlere girmekte olduğu, böylece enerjilerini ve zamanlarını asıl mesleklerine ayıramadıkları ve ağır iş koşulları gereği, kendilerinin ve aile bireylerinin hastalandıkları ve ilâçlarını alamadıkları, bütün bunlar yetmemiş gibi mesleki güvenceden yoksun oldukları, devrimci ve yurtsever öğretmenlerin habire kıyıldıkları, bir çok TÖS Şubelerinin ve Genel Merkez kongrelerinin de topluca basılarak, öğretmenleri topluca imha politikası yürütüldüğü, Mahkeme kararlarının uygulanmadığı, jurnalciliğin alıp yürüdüğü, ulusal eğitime, emperyalizmin özellikle Amerikan emperyalizminin yön verdiğini, o nedenle eğitimin gayri millî bir eğitim olduğunu, çağdaş, bilimsel, ulusal, hayatî ve fonksiyonel, ulusal çıkarlara uygun bir eğitim politika ve uygulamasının yapılmadığı, eğitimin eşitsiz olduğu rasyonel olmadığı, en önemlisi ülkenin bağımlı hale getirildiği, sendikaların grev hakkının bulunmadığı, Millî Eğitim Şurası'nın 7 yıldır toplanmadığı, Millî Eğitim Mensuplarının Yardımlaşma Kurumu'nun kurulmadığı, demokrasi ve özgürlüğün iyice kısıtlandığı, Anayasanın tastamam uygulanmadığı, ülkenin eğitim-öğretim sorunlarının öğretmen kuruluşlarıyla ortaklaşa olarak çözümlenmediği, gibi gerçeklerle 15 Aralık 1969 da başlayıp 18 Aralık 1969 Perşembe günü akşama kadar sürmek üzere öğretmenleri dörtgünlük boykota çağırmıştır.

TÖS, boykot kararı aldıktan sonra «Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası «(İLK—SEN) de katılma kararı almış ve bunun üzerine ortak bir» Boykot Merkez Komitesi kurulmuş ve boykot bu komitece yönetilmiştir. Boykotla ilgili olarak hükümet radyoya yayın yasağı koymuştur. Buna rağmen boykot, koordine ve disiplinli olarak yürütülmüştür.

Boykota 109 bin öğretmen katılmıştır. 47 bin öğretmen ise hiç katılmamıştır. Boykota katılan öğretmenlerdeki oranın yüksekliği dahi boykotun başarısını açıkça göstermektedir. TÖS'ün bu sırada 450 şubesi ve 75 bin üyesi bulunmaktadır. Buna 20 bin de İlksen'li üyeyi eklersek boykota 10 binlerce örgütsüz öğretmenin de katıldığı kolaylıkla anlaşılır. Boykot sonunda 50 bin 300 öğretmen boykot sonunda adli kovuşturmaya uğramış, 2118 öğretmen açığa, 65 öğretmen Bakanlık emrine ve 45.520 öğretmen maaş kesimi cezasına, 3.900 öğretmen bir ile 3 yıl arasında kıdem indirimi cezasına çarptırılmış, 590 öğretmen il dışına sürgün, 6.600 öğretmenin il içi yer değişikliği, 400 idareci okul müdürlüklerinin alınması, 1200 öğretmen derece indirim 11 öğretmen de meslekten ihraç gibi cezalarla cezalandırılmışlardır.

Boykotun getirdiği başka ve önemli sonuçlar da vardır:

1. Bir kez kamu oyunun dikkati eğitim, öğretim, öğretmen ve özellikle yurt sorunları üzerine en etkin şekilde çekilmiştir.

2. Örgütlü ve disiplinli çalışma-

-nın önemi kavranmıştır.

3. Öğretmenler kendi varlıklarının bilinçlerine varmışlar, ekonomik politik, ideolojik ve örgütsel bilinçlenmeyi en yüksek düzeye ulaştırmışlardır.

4. Merkezden yönetimli örgütlerin önemi pratikte doğrulanmış ve anlaşılmıştır.

5. Öğretmenlerin yalnız olmadığı, emekçi sınıf ve tabakalarla çıkarlarının aynı doğrultuda olduğu saptanmıştır.

6. Demokratik baskı grubu olma kavramı bütün kapsamı ile vurgulanmıştır.

7. Öteki kamu kuruluşlarına örneklik edilmiştir.

8. Devrimci kuruluşlarla ilişki sıkılaşmıştır.

Dost toplumsal güçlerle karşı— devrimci toplumsal güçler pratikte tanınmıştır.

9. İşçi ve özellikle köylü eylemleri yoğunluk kazanmıştır.

10. Hukukçular olaya çeşitli açılardan eğilmek ihtiyacını duymuşlar ve birbirlerine çelişik olarak verilen kararların dayandığı nedenleri aydınlığa kavuşturma ihtiyacını duymuşlardır. Ayrıca bir çok savcı ve yargıcın yasaları devrimci açıdan yorumlayarak uyguladıkları görülmüştür.

11. Grevsiz sendikanın olamayacağı anlaşılmıştır

12. Özetle «Türk Kamu Görevlisi»nin kişiliğine kavuşması ve bu alanda bilince ulaşması, öğretmen boykotundan sonra ve bu boykotun yarattığı tartışma ve kavga içinde olmuştur.

13. Öte yandan egemen güçlerin devrimci öğretmenleri ezmek için başvuramayacağı yönetim olmadığı bir kez daha görülmüştür.

TÖS bundan sonra 1971 Şubatında 2. Devrimci Eğitim Şurası düzenlemiş, ancak ülkenin o dönemde içinde bulunduğu koşullar dikkate alınarak şura ertelenmiş ve yerine öğretmen ve yurt sorunları üzerinde bütün şubelerin katıldığı bir seminer toplantısı düzenlenmiştir.

12 Mart 1971 rejiminin gelip çatmasıyla açık faşizme geçildi. TÖS ve TÖS'lü öğretmenler, bütün aydınlar «balyoz harekatı» uygulamasına konu oldular, bir gecede yurdun dört bucağındaki TÖS'ün bütün diri unsurlarından oluşan 3.500 öğretmen gözaltına alındı. Daha sonra TÖS yöneticileri hakkında sıkıyönetim savcılığınca TÖS davası olarak adlandırılan bir dava açıldı.

Bu sırada «Anayasanın lüks olduğu» gerekçesiyle değiştirildiğini, bu arada özellikle kamu görevlilerinin sendika kurmasını öngören Anayasanın 46. maddesinin ilgili fıkrası değiştirilerek öğretmenlerin sendikal hakları ellerinden alınmıştır.

Bunun üzerine, Sendikaların kapatılacağı anlaşılınca, 3 Eylül 1971 tarihinde «Türkiye Öğretmenler Birliği», kısa adıyla TÖB, bugünkü tek ve büyük öğretmen örgütü kurulmuştur.

Bugünkü adı; «Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği» kısaca «TÖB—DER».

Bu arada TÖS yürütme kurulu da bunlar olurken Anayasadaki anılan değişiklik üzerine TÖS'ü bütün malları ile TÖB—DER'e devrederek, kapanırken dahi tarihsel görevini şerefle ve yiğitçe yerine getirilmesini bilmiştir.

TÖS Yöneticileriyle birlikte, öğretmen olan olmayan TÖS davası sanıkları ağır cezalara çarptırılmışlardır.

Artık TÖB—DER'in yaptığı işler ve eylemler ile, TÖB—DER'in ve bütün öğretmenlerin gündemindeki bazı sorunları ele alabiliriz.

TÖB—DER. çalışanların çağdaş örgütlenme aracı olan Sendikal haklarından yoksun olarak kurulmuştur. Kamu görevlilerinin, çalışanların ve öğretmenlerin örgütlenme özgürlüklerinde bir geriye gidiştir bu.

Demokratik temel hak ve özgürlüklerin, «sosyal uyanışın ekonomik kalkınmayı aşmış bulunduğu» gerekçesiyle askıya alındığı, özellikle öğretmenler üzerinde yoğun ve ağır baskı, şiddet, işkence, işinden ederek aç bırakma, tutuklama, ve her türlü cezalandırma yöntemlerinin uygulandığı dönemde kuruldu, TÖB—DER. Bu da ona, pek çok mali, örgütsel, hukukî ve siyasal ağır sorumluluklar yükledi. Daha kurulur kurulmaz, işinden atılan açığa alınan hapse atılan, Bakanlık emrine alınan binlerle öğretmen üyelerine yardım elini uzatma, onlarla dayanışma, onların çocuklarının, ailelerinin başlarını dik tutma olanaklarını sağlama sorumluluğu ile karşılaştı. İdari ve adli mahkemelerdeki binlerle öğretmenin hukuki haklarını ve özlük haklarını Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde savunma görevi en acil görevlerindendi. Bu arada bizzat kendisine örgüt olarak güçlenmesine karşı çıkartılan binbir engeli aşarak öğretmenlerin büyük çoğunluğunu kapsayan bir gelişme de göstermek zorundaydı. Oysa öğretmen de örgütlenmeye karşı bir çekingenlik, açıkçası bir korku ve yılgınlık söz konusuydu. Bu engelleri aşmak da son derece önemliydi. Bu arada Haşhaş ekimi yasaklamalarıyla halkın ekmeği ile de oynanıyordu. Halkla bütünleşip kaynaşma, TÖB—DER'in gündemindeki çok daha önemli bir sorundu. Eğitimde reform adı altında Türk toplumunun özlemlerine cevap vermekten uzak, ulusal yapıya yabancı uygulamalara da bu dönemde geçilmiştir. TÖB-DER konulara sahip çıkmak, bu konulara ilişkin görüşlerini halk oyuna açıklamak sorumluluğundan da kaçamazdı. Bu arada sayısız provakasyonlara karşı uyanık bulunmak üzere gerekli önlemleri almak zorundaydı. Ama TÖB-DER bugün 50 bine varan üyesi 400 şubesi ile daha da gelişerek bütün bu engelleri aşmasını bilen bir örgüt olarak karşımızdadır. Çünkü TÖB-DER dar ve zor günlerin devrimci, yurtsever, halktan yana olan öğretmenlerin örgütüdür.

TÖB—DER'le ilişkili örgüt sorunlarına gelince.

Önce Dernek nedir? Dernek Türk Dil Kurumu Sözlüğünde şöyle tanımlanıyor. Belli bir amaç çevresinde toplanan kimselerin meydana getirdikleri topluluk, Cemiyet.

TÖB—DER'in tüzüğünün 3. maddesinde bu amaç şöyle saptanmıştır. Derneğin amacı: Atatürk devrimleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile Anayasamızın millî, demokratik, lâik ve sosyal hukuk devleti kapsamı içinde üyelerinin tüm ekonomik, sosyal ve özlük haklarını koruyup geliştire-

rek birleşmelerini ve dayanışmalarını sağlamaktır.

Daha öncede belirtildiği gibi TÖB—DER tüzüğünde saptanan bu amacı gerçekleştirmek için bizlerin çağdaş mücadele aracı dernek olamaz. Çalışanların çağdaş mücadele aracı grevi de kapsayan sendikadır. 1961 Anayasasının lüks görülerek değiştirilmesi sonucunda bu hakkımız alınmıştır. O halde bizim uzun vadeli çalışmamız bu amaca yönelik olmaktadır.

Nitekim dünya öğretmenlerinin büyük çoğunluğunu çatısı altında toplayan FISE'ye göre bağlı ülkelerin öğretmen kuruluşlarının hemen tamamına yakını sendikadır. ve FİSE'ye bağlı öğretmen kuruluşu 47 olup, bu ülkelerden bazıları şunlardır:

Seylan, Angola, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Çin, Fransa, Kore, Filistin, Hindistan, Irak, B. Arap Cumhuriyeti, Güney Yemen, Küba, Madagaskar, Peru, Romanya, Meksika, Moğolistan, Suriye, Sudan, Vietnam, Rusya ve daha pek çok ülkeler.

Derneğimizin örgütlenme biçimi merkezi yönetimlidir. Başka bir örgütlenme biçimi de federatif sistemdir.

Bugünkü örgütlenme biçimi büyük bir eğilim olarak TÖB-DER'de olduğu gibi merkezi yönetimlidir. TÖS konusunda bu örgütlenme biçiminin önemini görmüş ve belirtmiştik. Bir kez daha vurgulayalım.

Merkezi yönetimli kuruluşlar bir iş kolunda çalışanları tek bir çatı altında toplamanın en uygun biçimi demektir.

Federatif sistem bizim yapımıza yabancı bir örgütlenme biçimidir.

Örgütümüz en güçlü tek örgüt olmasına karşın öğretmen kitlesinin büyük çoğunluğunu kucaklayamadığı da bir gerçektir. Gerçi örgütlerde sayısal güç her zaman büyük önem taşımamakta, niteliksel güç çok daha önemli bir etken olarak karşımıza çıkmakta ise de örgütümüzün bütün öğretmenleri değilse de daha büyük kitleyi kucaklayan bir çalışma ortamına girmesi gündem konusudur. Gerçekten de 1971-1972 öğretim yılında ilköğretimde 146403, 1970—1971 öğretim yılında orta öğretimde ise 34570 toplam olarak 180.473 öğretmen görevlidir. Buna yüksek öğretim kurumlarında çalışan öğretmenleri de eklerseniz durum önemini büsbütün açığa vurmuş olur. Kaldı ki 1974'de kadar öğretmen sayısında bir artış olduğu gibi derneğimiz sadece öğretmenleri değil, tüm milli eğitim mensuplarını kucaklayan bir dernektir.

Daha çok öğretmeni içine alan dev bir örgüt haline gelmenin en önemli koşulu üyelerin çıkarlarından hareket etmek onlara somut maddi çıkarlar sağlamaktır. Ancak bu özlük ve meslek hak ve sorunlarıyla yurt ve dünya sorunlarının iç içeliğinin karşılıklı olarak etkileşim içinde bulunduklarını, çözümlerinin ancak bu diyalektik bağ içinde ele alındığında mümkün olduğunu bir an olsun gözden ırak tutmamakta çok önemli.

Bizim en önemli sorunlarımızdan biri de şu: Dernek siyaset ilişkisi, 1630 sayılı Dernekler Kanunu anti—demokratik, çağ dışı, insanın insan olmak bakımından belirlenen özüne aykırı bir yasa.

Biz burada sadece genel anlam

da ve Anayasa açısından bu konuya bir parça açıklık getirmek istiyoruz.

Bu sorunun, batıcılar (!) olarak örnek edindiğimiz, batı ülkelerinde çözümlendiğini belirtmeye bilmem gerek var mı? Şimdi Prof. Dr. Mümtaz Soysal'ın bu konuya ilişkin makalesinden de yararlanarak konuyu irdelemeye çalışalım. Konu şu: Siyasi nitelikteki dernekler ile, derneklerin siyasetle uğraşması.

Bir kere 1965'ten önce, Cemiyetler Kanununun, ayrıca siyasi partiler kanunu bulunmadığından, aynı zamanda, siyasi partileri de bağlayan bir yasa olduğunu belirtelim. Ama 1961 anayasası bu iki kavrama dernek ve siyasi parti olarak ayrı ayrı yer verdiği gibi bu ikisini ayrı nitelikte bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Çünkü siyasi partilere, siyasi haklar ve ödevler bölümünde yer verdiği halde derneklere anayasanın doğal hukuk düşüncesine yaslandırılmış olan kişinin hakları ve ödevleri bölümünde yer verilmektedir. O halde Anayasa açısından Dernek kurma tıpkı düşünce özgürlüğü gibi hatta onun ayrılmaz bir parçası, insan doğal haklarından olup hiçbir şekilde sınırlandırılamaz.

Derneklerin ne yapabileceği hakkındaki yürürlükteki 13 Temmuz 1965 tarihli siyasi partiler kanununun derneklerle ilgili maddesine başvurarak ve oradaki olumsuz tanımlama ve belirlemelerden hareket ederek dernekler hakkında bazı olumlu sonuçlar çıkarmak olanağı vardır

Siyasi partiler kanunu 2. maddesiyle şu yargıyı ortaya koymaktadır. «Dernekler, belirli siyasi partiyi desteklemek veya desteklememek yahut siyasi partiler arasında işbirliği sağlamak veyahut T.B.M.M. üyeliği veya mahalli idareler veya muhtarlık yahut ihtiyar heyeti seçimlerinde belli adayları desteklemek veya desteklememek yahut bunlar aralarında işbirliği sağlamak amacıyla kurulamazlar.»

Durum böyle olunca:

a) Siyasal konularla uğraşmayı amaç edinmiş dernekler kurulabileceği gibi, dernekler herhangi bir siyasal konu üzerinde görüş ortaya koyabilir. Çünkü yasak olan «Siyasi konularla uğraşma olmayıp, siyasal iktidar mücadelesini yapmak ve bu amaçla da herhangi bir siyasal parti ve kişiyi desteklemek veya kösteklemektir. Bu çok önemli bir konudur. Derneklerin herhangi «siyasal konularla uğraşmaları» olanaklı olunca bunlar, doğrudan siyasal olmayan ekonomik, bilimsel ve yurt sorunlarına ilişkin görüşleri pekâlâ ele alabileceklerdir. Hatta. o kadar ki. dernekler siyasal partilerin de aldıkları her konuyla ilgilenebileceklerdir. Çünkü dernekler, toplum ve kamu düzeninin ve kamu faaliyetlerini «seçimler yoluyla değil ve fakat başka yollardan etkileyerek varlık gerekçesini yerine getirecektir. Çünkü derneklerin varlık gerekçesi» demokratik baskı araçları olmalarıdır. Böylece de kamu oyu yaratılması etkin şekilde sağlanmış olur.

Daha da önemlisi:

b) Herhangi bir dernek, kendi amacıyla ilgili konularda bir siyasal tavır, bir siyasal tutum, takınabilir. Kuruluş amacı tam an-

lamdaki yani, «Siyasal iktidarı ele geçirmek için yapılan demokratik mücadele anlamındaki konuların tamamıyla dışında olan bir dernek, o amacının gerçekleştirilmesi için kendisiyle aynı görüşte olan, aynı paralelde ya da yakını tutumda olan bir siyasal partiyi destekleyebilir, onunla birlikte çalışabilir ve propaganda yapabilir. Siyasi Partiler Kanununun yasakladığı şey, bir partiyi desteklemek amacıyla, dernek kurulmasıdır, yoksa, başka bir amaçla kurulmuş bir derneğin bir siyasi partiyi desteklemesi değil

Sözgelimi ulusal eğitimin yabancı uzmanlarla, emperyalist amaçlara uygun olarak değil, ulusal çıkarların, bilimin öngördüğü doğrultuda yerli uzmanlarca ve öğretmen örgütleriyle ortaklaşa olarak planlanıp programlanmasını sağlamak amacıyla bir dernek kurulduğunda, bu belirtilen amaçlı derneği kurmuş olanların, bu konuda kararlı bir tutumla ortaya çıkan bir siyasal partiyi desteklemeleri yasaklanmış değildir.

Bütün bunların doğal sonucu, «bir derneğin, seçimler sırasında, kendi kuruluşu amacıyla, ilgili konularda herhangi bir siyasi partiyi destekleyebileceğidir.

Bu konu üzerinde gerekli çalışmalar yapılarak konu açıklığa kavuşturulmalıdır. Yoksa örgütümüzün belirttiği. «millî, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti kapsamı içinde, üyelerinin tüm ekonomik sosyal ve özlük haklarını koruyup geliştirerek birleşmelerini ve dayanışmalarını sağlamaktır» şeklindeki amacını gerçekleştirme olanağıdır.

Başlıca özlüksel sorunlarımız ile yaşama koşullarımız konusundaki taleplerimizin birkaçı bizce şunlar olmalıdır:

a) Asgarî ve giderek insanca yaşama koşullarının sağlanması için eşit emeğe eşit ücretin elde edilmesi

b) Elde edilen hakların, fiyat artışlarıyla tekrar gerisin geriye dönmesinin önüne geçilmesi.

c) Ağır vergilerin kaldırılması.

d) Toplumsal güvenliğin, sağlığa ilişkin önlemlerinin alınması.

e) Emeklilik haklarının geliştirilmesi, iş ve çalışma güvenliğinin sağlanması.

f) Mal ve can güvenliğinin sağlanması.

g) Özgür öğrenme ve öğretme ortamının yaratılması.

h) Konut sorununun çözümlenmesi, kiraların öğretmenin ücretiyle orantılı olmasının sağlanması.

ı) Yeme ve giyme gibi zorunlu ihtiyaç maddelerinin uygun şartlarla sağlanması.

i) Örgütlenme, düşünme ve inanç özgürlüğünün sağlanması, öğretmen örgütlerinin uluslararası diğer öğretmen örgütleriyle dayanışmasının ve yardımlaşmasının sağlanması.

j) Danıştay ve mahkeme kararlarının savsatılmadan uygulanması.

k) Pedagojik bilimlere uygun bir biçimde ve sürede meslek içi yetişmeye ek olarak üniversite düzeyinde bir eğitim hakkının sağlanması.

l) Kendini, inceleme, araştırma çalışmalarına vererek mesleki alanda ilerlemenin sağlanması.

m) Milli Eğitimin. yabancılar tarafından değil, yerli uzmanlar

tarafından, en güçlü öğretmen örgütleri denetiminde ulusal çıkarlara uygun biçimde, programlanması ve plânlanması öğretmen örgütlerinin yönetime katılmasının sağlanması.

Şunu özellikle belirtelim ki, öğretmen örgütleri politikalarını kendi ülkelerinin içinde bulunduğu temel çelişmeye, baş çelişmeye ve ikincil derecedeki çelişmelerden, bu çelişkilerin karşılıklı ilişkilerinden, başka deyişle kendi ulusal çıkarlarından, sosyo—ekonomik ve kültürel yapılarından çıkartırlar, çıkartmak zorundadırlar. Ve örgütler, bu koşullaran çıkarılmış yöntemlere uygun etkinliklerde ve eylemlerde bulunurlar. Biz de böyle yapmak zorundayız.

Ülkemizde temel çelişki, sermaye ile emek arasındaki çelişkidir. Ama ondan önce, baş çelişki söz konusudur. Baş çelişki çözüme kavuşturulmadıkça, bu temel çelişkinin çözümü beklenmemelidir. Çünkü emperyalizm de kapitalizmin genel kanunlarına bağlıdır. Ülkemizde bütün çabalara rağmen, ulusal burjuvazi, dolayısıyla ulusal sermaye birikimi sağlanamamış, ve ülkemiz emperyalizme bağımlı hale gelmiştir. Emperyalizm, ülkemizde kendi müttefiklerini de yaratmıştır. Bunlar, işbirlikçi burjuvazi ile feodal mütegallibedir. Özetle; Türkiye, yarı—bağımlı ve yarı—feodal bir ülkedir. Egemen güçler, emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütegallibedir. Yerli burjuvazi bu güçlerin hegemonyası altındadır. Türkiye'de bazılarının söylediği gibi yerli—finans kapital, yerli tekelci sermaye yoktur. Olsa idi, o zaman verdiğimiz mücadelenin niteliği farklı olacaktı. Kendisi emperyalizme bağımlı bir ülkede yerli finans-kapital olamaz.

n) M. Eğitimin demokratlaştırılması ve üretici güçlerin engelleri olmaktan çıkartılması, fonksiyonelleştirilmesi,

o) Eğitimin, halkın ozlemlerine cevap vermesi ve halkımızın ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel objektif ihtiyaçlarına cevap vermesi.

ö) Öğretmen örgütlerinin kendi konuları ile birlikte bütün yurt sorunları üzerinde görüşlerini açıklama ve tam bir bağımsızlıkla tavır alma hakkına sahip olması.

p) Köy öğretmenleri meslektaşlarımıza öncelik tanımak üzere, çocuklarımızın yetişmeleri için her türlü önlemlerin alınması.

Görülüyor ki bu ve benzeri önlemlerin pek çoğu, işçilerin köylülerin ve kısaca halkımızın özlemleri ile bir ortaklık göstermektedir. Egemen güçler, bunların yapılmaması için ellerinden gelenleri artlarına koymuyorlar. Çünkü onların çıkarları bütün halkın çıkarlarıyle çelişiyor.

Bu ortaklık sadece bizim halkımızın değil, bizim durumumuzdaki bütün emperyalist sömürüye konu olan tüm halkların çalışan kitlelerinin de ortak sorunlarıdır ve o nedenle de bütün dünya öğretmenleri, örgütleri yoluyla bunun mücadelesini veriyorlar.

Bir de çok kullanılan bir deyim var: Çok uluslu şirketler. Bu konuda da uyanık olmamız gerekiyor. Gerçekten böyle bir olgu vardır. Ancak çok uluslu şirketler, gelişmiş kapitalist ülkeler için, başka bir anlam, bağımlı ülkeler-

için ise başka bir anlam taşır. Bizim için ise ancak bir saptırma konusu olabilir. Sanki Türkiye'de kapitalist yoldan kalkınma gerçekleştirilmiş de öbür kapitalist ülkelerin şirketlerine ortak olmuş gibi bir durum. Ve böylece emperyalizm kavramı kargaşası altında gözlerden uzak tutulmak istenmektedir. Bu konuda da uyanık olmak zorundayız. Emperyalizm çok uluslu şirketleri de kapsayan bir kavramdır. Ülkemizde baş çelişki emperyalizmin işbirlikçisi egemen sınıflarla millî sınıf ve zümreler arasındaki çelişkidir. Bu çelişkinin ortadan kaldırılması, Türkiye'nin tam bağımsızlık, gerçek demokrasi ve özgürlük mücadelesini başarıya ulaştırmasına bağlıdır.

Bağımsızlık, demokrasi ve özgürlük mücadelesi ise çağımızda ancak işçi sınıfı önderliğinde işçi köylü ittifakı üzerinde tüm ulusal sınıf ve zümrelerin anti—emperyalist, demokratik cephe halinde mücadelesi ile gerçekleşir.

Öğretmenlerin bu sınıf mevzilenmesindeki yeri nedir? Öğretmen çalışması ve toplam ulusal gelirden aldığı pay ve yaşama tarzı bakımından küçük burjuvaziye benzer. Ama öğretmen zümresi, üretim araçlarından yoksundur ve onun içindir ki, küçük burjuvaya yakın yaşama tarzı, ona sınıf niteliği kazandırmaz. Öğretmenin meslek zümresi olarak engellerden, kurtuluşu üretici güçlerin engellerinden kurtulmasıyla, halkın kurtulmasıyla gerçekleşecektir. Öğretmen en duyarlı bir aydın olarak, toplumun sorunlarını çözmek, davalarını sonuçlandırmak ihtıyacı duyar. Gerek meslek zümresinin çıkarları gerek aydın olarak mücadelesi emekçi sınıf ve zümrelerin kurtuluşu, mutluluğu ile aynı doğrultu da birleşmiştir, ve bu nedenle, işçi sınıfının mücadelesi öğretmenin her iki bakımdan seçmesi gereken mücadele şeklidir. Başka bir anlatımla, öğretmen zümresinin, toplumun kurtuluşu uğruna verdiği mücadelesini gerçekleştirebilmesi, onu bu mücadeleden alıkoyan, engelleyen egemen sınıflarla, mücadele alanında başarıya ulaşır. Devrimci öğretmenler olarak, toplumun kurtuluşu yolunda mücadele ederken, aynı zamanda egemen sınıflarla, ve onların temsilcisi iktidarla çatışmaktadır. Bu çatışma başarıya, en çok egemen sınıfların yenilgisiyle ulaşır. Ve en önemlisi egemen sınıfları yenmeyi, öğretmenler tek başlarına başaramazlar. Halkımızla bütünleşme işte bu noktada anlam kazanmaktadır. Bu, sınıf mücadelesi alanında, başta işçilerin, köylülerin bulunduğu tüm ulusal sınıf ve zümrelerle birlikte ve devrimin öncü sınıfının ideolojik doğrultusunda yer almakla başarıya ulaştırılır.

Unutmayalım ki, egemen sınıflar, hem bu eğitimi sürdürmek zorundadırlar ve hem de 180.000 kişilik öğretmen kadrosunu kendi sınıf saflarından sağlama olanaklarına sahip değillerdir, bunu emekçi sınıflardan sağlamak zorundadır. Egemen sınıflar, ancak, öğretmen örgütünün uyanık unsurlarını balyoz hareketiyle bir gecede toplayabilir, kimilerine işkence edebilir, tutuklar, oradan oraya sürer, ekmeğinden, aşından, çoluğundan çocuğundan ederek hayatına kastedebilirler. Yıldırma

ve sindirme politikası uygulayabilirler. Ama o kadar. Güçleri ancak buna yeter. Başkasına yetmez. Ama her baskı uygulaması öğretmenin halkla daha bir kaynaşmasını sağlayarak tarihin tekerliğini ileri doğru, sömürüsüz topluma doğru yol almasına yardım eder. Öğretmenler ve halkımız bunun için çoktandır kıyım ve zulüm hoş geldi sefa geldi dediler bile. Egemen güçlerin bilemedikleri bu!

TÖB—DER'in sürekli kılınması için onun bütün çalışma kollarını kurumlaştırması da hayati derecede önemli bir sorunumuz. Bu mutlaka başarılmalıdır. Söz gelimi örgütümüzün organlarının açıklıkla ve kesinlikle belirlenmesi, bu organlara gerekli ek çalışma organları yanında bilim, araştırma ve değerlendirme kurulu (Gazete, kitap, dergi) yayın kurulu, danışma kurulu hukuk kurulu yanında arşiv, kitaplık gibi çok önemli öğelerin kurumlaşması bunların en önemlilerindendir.

TÖB—DER ülkemizdeki çelişkilerin neler olduklarını saptayarak bu çelişkilerin karşılıklı ilişkilerini, ülkemizdeki devrimci ve karşı devrimci sınıf mevzilenmesini öğretmenlerin bu mevzilenmedeki yerlerini ve görevlerini, toplumumuzun sosyo—ekonomik yapı çözümlemesini yaparak, bu çözümlemeden çıkan eğitim görüşünün ne olduğunu, mevcut eğitimin eleştirisini, kendisinin önerilerinin neler olduğunu, Ulusal eğitimi belirleyen etmenlerin neler olduğunu, Türk eğitiminin ne türlü hukuki yapı kazandığını ve kısaca örgütümüzün ekonomik, siyasal, ideolojik ve örgütsel yapısını belirleyen araştırmaya şimdiden girmeli, bunların gerçekleştirilmesi için sürekli bir çalışma programı hazırlanmalıdır.

Ancak o zamandır ki TÖB-DER bugünkünden ileri, kişilikli örgütsel yönden bağımsız, dostun da düşmanın da ciddiye aldığı sürekli onurlu bir örgüt durumuna ulaşması söz konusudur.

KÜBA DEVRİMİ ONALTI YAŞINDA

2 Ocak 1959 Küba Devriminin zafer yılıdır. Bundan onaltı yıl önce Küba Halkı, Kuzey Amerika kıtasının 70 mil uzağında faşist Batista diktatörlüğünü devirdi. ABD'ye olan bağımlılığa ve emperyalist sömürüye son verdi. Amerikan emperyalizminin ekonomik ablukalarına, Domuzlar körfezi çıkartmalarına rağmen Kübada devrimci iktidar ayakta kalabildı ve, sosyalist dünyanın desteğiyle, Küba Halkı Ulusal Kurtuluş Devrimini başarıya ulaştırdı, emperyalist sömürüden kurtarılmış, bağımsız ve demokratik Küba'yı kurdu. Bundan sonra Küba Halkı, işçi sınıfı öncülüğünde sosyalist Küba'nın inşasına girişti. Dün fuhuşlar ülkesi olan, tek ürün, şeker pancarına dayanan ABD'ye bağımlı sömürülen açlar ülkesi Küba; bugün ağır sanayiini kurmuş, bağımsızlığını koruyan toklar ülkesi sosyalist Küba'dır.

Küba Devriminin dünya devrimci hareketleri tarihinde özel bır yeri vardır. Genel ortak yanlarının olmasına rağmen Küba Devrımi ne Sovyet Devrimine ne de Çin Devrimine benzer. Küba Devrimi, kendi özel tarihi şartları içerisinde gerçekleşmiştir. Türkiye'li Proleter Devrimciler olarak, Sovyet ya da Çin Devrimine tıpa tıp benzemiyor diye Küba Devrimine karşı olumsuz bir tutum takınamayız. Bu devrim, Kü-

ba halkının dünya devrimci hareketine bir katkısıdır. Bu bakımdan eğer biz tüm dünya devrimlerinin mirasçısı isek, Küba Devriminin her türlü deneylerinden, katkılarından, Küba halkının tecrübelerinden yararlanmak zorundayız.

Küba Devriminin deneylerinden yararlanacağız demek, bu devrimi kendi ülkemizde kopya edeceğiz demek değildir. Türkiye Proleter Devrimcileri olarak Küba halkının zengin tecrübelerinden yararlanmak istiyorsak, Küba Devrimini kendine özgü tarihî şartları içerisinde değerlendirmek zorundayız.

Küba Devriminin başlangıcı, bir avuç devrimci gencin 1956'da Sierra Maestra dağlarına çıkması olarak kabul edilir. Bu bir avuç genç Castro ve arkadaşlarıdır. Castro ve arkadaşları Meksika'dan bir gemi ile Küba'ya 82 kişi olarak çıktı. Batista'nın iyi teçhizatlandırılmış askerleri ile yapılan bir çarpışma sonucunda, devrim fedaileri büyük kayıplar verdiler. Sadece 12 kişi ve 9 tüfekle Sierra'ya çıkabildiler. Dağlara çıkan bu bir avuç çekirdek kadro, 1958 sonuna kadar devrimin hazırlık dönemini yaşadı. Bu dönemde dağdaki gerillalar, köylülerle sağlam bağlar kurdular. Köylüler, Ulusal Kurtuluş Devriminde yerlerini aldılar. Şehirlerde işçi sınıfı Batista'ya karşı ayaklandı. Ve 2 Ocak 1959'da Devrim zafere ulaştı. Batista ABD'ye kaçtı.

Castro ve arkadaşları dağa çıkarken, Küba toplumunun durum değerlendirmesini doğru yaptılar. Doğru tarihî şartlarda harekete geçmesini bildiler. İçten içe yanan devrim ateşini körüklediler. Bu bakımdan Küba toplumunun özet de olsa temel özelliklerini görmek yararlıdır. Nedir Küba toplumunun temel özellikleri?

«Küba toplumunun özellikleri özet olarak şunlardı: Yirminci Yüzyılın başına kadar resmen İspanyol sömürgesi olan, Yirminci Yüzyılda da, gayrı resmî olarak Amerikan emperyalizminin uydusu haline gelen ülke topraklarının büyük bir kısmı Kuzey Amerikalı yabancıların mülkiyetinde oluşu, Yanki emperyalizminin ülkeye zorla kabul ettirdiği tek ürün ekonomisi (şeker) ve bunun sonucu olarak Küba'nın hemen hemen tüm tarım ve sanayii ürünleri bakımından Birleşik Devletlere bağımlı durumu; tek ürün ekonomisi yanında, Küba'yı Kuzey Amerikalı turistler için bir fuhuş ve kumar ülkesi durumuna getiren yabancının yönetiminde bir turizm; böyle bir ekonomiye dayanan siyasî üstyapının tam bir yozlaşmaya uğraması, bütün demokratik hak ve özgürlüklerin çiğnenmesi; Küba'nın en büyük kumarhaneleri ve fuhuş yuvalarını işleten Amerikan gangsterleri ile Batista hükümetinin açık ortaklığı; ve bu düzeni korumak için siyasî cinayetler, işkenceler dahil her türlü zulmü yapmaya yetkili bir Batista polisi ve ellibin kişilik derme çatma bir ordu; Batista'nın karşısında burjuva parlamenter usullere dönüşü özleyen tutucu burjuva partilerden Komünist Partisine kadar varan bir muhalefet.

«Castro böyle bir toplumda bağımsızlık ve demokrasi talepleri ileri sürerek dağa çıktı. Castro'nun mücadele şekli silâhlı savaştı; yani

eylemi sertti; ama talepleri ılımlı idi; yani sözü yumuşaktı. En devrimci zamanında bile ılımlı radikal bir platformdan öte bir dâvayı savunmamış olan Otantik Partisinin üyesi Castro'nun bu ılımlı siyasî çizgisi, merkezden sola geniş muhalefet çevrelerinin desteğini sağladı. Kendi içinde bölünmüş olan muhalefet (hiç değilse resmî beyanlarında) dağda savaşan Castro'ya karşı olumlu tutum benimseme konusunda birlik halinde idi. Böylece Batista tecrit edildi. İç savaş süresince Amerikan emperyalizmi, Küba'nın burjuva muhalefeti gibi Castro konusunda yanılmıştı. FBI ajanları raporlarında dağdaki Castro gerillalarının şehirdeki Komünist Partisine kıyasla şerin ehveni sayıyorlardı.

«Castro bağımsızlık ve demokrasi ilkelerinden taviz vermeden bu lehteki durumu muhafaza etmek için gereken esnekliği göstermesini bildi. Küçük burjuva yığınlarını korkutarak onları karşı - devrimin kucağına itecek olan sekter çıkışlardan titizlikle kaçındı. Böyle ustaca saptanan bir siyasî çizgi bir yandan, gerilla savaşında gösterilen büyük ustalık ve yararlılıklar ve bunlardan doğan askerî zaferler, öte yandan Batista'nın halk düşmanı yönetiminin yıkılmasını sağladı.»

Görüldüğü gibi Küba toplumunun kendine has özellikleri içinde gerçekleşen Küba Devrimi diğer dünya devrimlerinden genel yanlarıyla olmasa bile özel bazı durumları bakımından farklılık göstermektedir. Genel olarak kendi özel durumu içinde değerlendirmesini yaparsak Küba Devrimi nasıl bir devrimdir?

«Küba Devrimi, ilk bakışta, proletaryanın uzun boylu katılmadığı bir köylü devrimi gibi görünebilir. Castro ve arkadaşları dağa çıktıkları zaman aralarında marksist - leninistler olmakla birlikte, devrimci çekirdek kadronun işçi sınıfı ile organik bağları pek yoktu. Burada devrimci savaş, görünüşte, dağlarda verildi ve görünüşe göre proletaryanın uzun boylu katkısı olmadan kırlardan hareket edilerek şehirlerin zaptedilmesiyle devrim zafere ulaştı. Ama bu, Küba Devriminin sadece bir yanının görünüşüdür. Aslında, Küba'da devrimci savaş, hem dağlarda hem şehirlerde verildi. Ve şehirlerde verilen savaş, zaferin sağlanmasında büyük bir etken oldu. Şehir savaşı çok daha çetin idi. Halk ayaklanması süresince, Küba devrimcilerinin kayıpları **dağda bin ölü** idi. **Şehirlerde** verdikleri kayıplar ise **19 bin ölü** idi.

«Küba'da da devrimci örgütlenme kırlarda başlamış değildi. Castro dağa çıktığı zaman, Küba proletaryası, Güney ve Orta Amerika'nın en iyi örgütlenmiş proletaryası idi ve Küba Komünist Partisi Batı Yarımküresinin en güçlü partilerindendi. Bir avuç oportünistin bu partinin yönetimini eline geçirmiş olması, fazla bir şeyi değiştirmedi. Castro Havana'ya girince, örgütlü Küba proletaryasını devrimin emrinde hazır buldu. Oportünist parti yönetimini bir tarafa itti ve örgütlü işçi sınıfına dayandı. Eğer böyle örgütlenmiş bilinçli bir proletarya Küba Devriminin emrinde hazır bulunmasaydı, Küba devrimcileri Batı Yarıküresinde sosyalizmin ilk kalesini kurmada çok daha büyük zorluklarla karşılaşırlardı.» (AYDINLIK, Sosyalist Dergi, sayı 27, sayfa 208)

Küba devrimi, kendine özgü tarihî şartları içersinde gerçekleşti.. Bugün proletarya önderliğinde Küba emekçi halkı, sosyalist Küba'nın inşasına girişmiştir, ve bugün Amerikan emperyalizminin burnunun dibinde sosyalist kuruluşta başarılar yaratmaktadır. Küba devrimi aynı zamanda devrime gebe Latin Amerika ülkeleri halklarının devrimci mücadelesini tutuşturan bir kıvılcım oldu. **Bugün Türkiye'de her Proleter Devrimcisi, Kübalı devrimcilere saygı duyar, Küba Devriminin bu onaltıncı yılında sosyalist Küba'nın gösterdiği başarılardan ötürü göğsü kabarır.**

Bizim Küba devrimi ile ilgili görüşlerimiz, aylık bir dergide eleştirilmiştir. Yanlış anlamaları önlemek için bu konuyla ilgili bir noktaya dikkati çekmeden geçmeyelim.

Proleter Devrimcilerinin ileri sürdüğü görüş kısaca şudur: Devrimci bir ayaklanma süreci içinde olan bir ülkede, mutlaka devrimci ayaklanmayı işçi sınıfı ve onun örgütü başlatacak diye bir kanun yoktur. İşçi sınıfını temsil etme durumunda olan partinin pasif kaldığı, anın gerektirdiği eylemi koyamadığı durumlarda, küçük burjuva kökenli aydınlar, anın doğru değerlendirmesini yaparak, anın gerektirdiği devrimci eylemi koyabilir, devrimci eylemin başını çekebilir. Nitekim Küba devrimi Komünist Partisinin halk ayaklanmasını anında başlatmasıyla değil, küçük burjuva ihtilâlcilerinin ilk hareketi koyması ile başlatılmıştır. Ama devrimci hareketi başlatmak başka, devrim yapmak başkadır. Küba devriminin, devrim yolunda yürümesinin temel nedeni, devrimde «mutlaka egemen güç olarak şehir ve köy proletaryasının» bulunmasıdır; yani devrime işçi sınıfının damgasını vurmasıdır. Küba devrimi de ispat etmiştir ki, devrimde hegomonya (önderlik) pazarlık konusu olamaz. Kim fiiliyatta yönetici ise, odur devrimde hegomonyayı elinde bulunduran. Devrim, fiiliyatta yöneticiliği yapan sınıfın, sınıfsal çıkarları doğrultusunda gerçekleşir. Küba işçi sınıfı partisi, Küba devriminin ilk hareketini başlatamadı, ama şehirlerde öldürülen 19 bin devrimci çoğunlukla işçilerdi. Küba proletaryası devrime damgasını vurarak Küba'yı sosyalist devrim eşiğine getirdi. Bundan ötürüdür ki, Küba 1960'larda sosyalist kuruluş yolunu tutabilmiştir.

Küba devriminin Cezayir devriminden farklılığı, devrimde hegomonyada farklılıktır. Cezayir'de işçi sınıfı devrimde hegomonyasını gerçekleştiremediğinden, Cezayir devrimi tamamlanamamış, sosyalist devrim eşiğine gelememiştir.

Küba'da ilk aşamada gerçekleştirilen devrim, kendi özgül şartlarına göre biçimlenmiş Millî Demokratik Devrimdir. Küba bağımsızlık ve demokrasi uğruna mücadelesini başarıya ulaştırdıktan sonra, işçi sınıfı liderliğinde 1960'larda sosyalist devrim yoluna girmiştir.

LULUSARARASI ENERJİ AJANSI EMPERYALİZMİN BİR OYUNU DAHA

Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'nin geçtiğimiz Kasım ayında, OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) nezdinde kurulan Uluslararası Enerji Ajansı'na katılmasının nedenleri ile ilgili özel bir rapor hazırlattı. Nedir bu Uluslararası Enerji Ajansı?

Sosyalizmin dünyanın hemen yarısında başarıya ulaşması, milli kurtuluş savaşlarının birçok geri bırakılmış ülkede zaferle sonuçlanması ve yine birçok sömürge ve yarı - sömürge ülkede önemli anti - emperyalist direnişlerin ortaya çıkması, gün geçtikçe kapitalizmin kaçınılmaz periyodik buhranlarını derinleştirmekte ve emperyalist tekeller arasındaki pazar kavgasını daha da sertleştirmekte. Ve bir süredir öncekilerden çok daha şiddetli bir krizin içine giren emperyalist kamp, onmayacak dertlerine «deva» aramakla meşgul yine. Bu kez de krizin bir parçası olan enerji sorununu Uluslararası Enerji Ajansı adlı yeni bir örgüt aracılığı ile çözmek sevdasında. Kapitalist - emperyalist kampın kendi iç çelişkileri sonucu oluşan krizi, petrol üreten geri bırakılmış ülkelerin, petrol fiyatlarını arttırarak ortaya çıkardıkları bir kriz olarak göstermeye çalışan emperyalist tekeller ve onların politik temsilcisi devletler, kurdukları bu örgüt aracılığıyla, daha örgütlü olarak petrol üreticisi ülkelere siyasal ve ekonomik baskı yapmak amacındalar. «İşsizlik ve pahalılığa karşı mücadele etmek» tekerlemesi, nasıl ki son zamanlarda ülkemizdeki tüm gerici partilerin ve egemen sınıfların çeşitli sözcülerinin ağzından düşmüyor ve bunu, işsizlik ve pahalılığın gerçek yaratıcıları kendilerini kamufle ederek halkın öfkesini soyut bir hedefe yöneltebilmek

için ortaya atıyorlarsa uluslararası emperyalist tekeller ve onların politik temsilcisi emperyalist devletler de yeni baskı ve sömürü planlarını ve kapitalizmin kaçınılmaz bunranını, «buhranı petrol fiyatlarını arttıran petrol üreticisi ülkeler çıkardılar» sözleri ile gizlemek ve dünya halklarının öfkesini kendilerinden başka (yalnız bu kez somut) bir hedefe yöneltmek istiyorlar.

Evet, Uluslararası Enerji Ajansı nedir? Bu Ajans, belli başlı emperyalist ülkelerin ve birkaç geri bırakılmış ülkenin petrol tüketimleri oranında oy sahibi olarak katıldıkları, Kuruluş amacı « dünyanın girmiş bulunduğu ekonomik krize karşı barışçı bir savunma savaşı açma» (siz «kapitalizimin onmaz dertlerine' deva ' bulmak amacıyla petrol fiyatlarını arttıran geri bırakılmış ülkelere siyasal ve ekonomik baskı için 'yeni bir Haçlı seferi' açmak» anlayın) olan bir örgüttür

Bu örgütte özellikle A.B.D.'nin egemenliğinden bahsetmek gerekir. Oy sayıları ve özel komitelerdeki başkanlıklara sahip olmaları bakımından örgüt üyeleri aşağıdaki haklara sahiptirler:

ENERJİ AJANSINDA ÜYELERİN PETROL TÜKETİMLERİNE GÖRE AĞIRLIKLANDIRILAN OY SAYILARI:

Belçika	: 5	Amerika	: 51
Danimarka	: 4	Kanada	: 8
Federal Almanya	: 11	Japonya	: 18
İrlanda	: 3	Avusturya	: 4
İtalya	: 9	İspanya	: 5
Lüksemburg	: 3	İsveç	: 5
Hollanda	: 5	İsviçre	: 4
İngiltere	: 9	Türkiye	: 4

ENERJİ AJANSININ ÖZEL KOMİTELERİ VE BAŞKANLARI :

ÖZEL KOMİTELER :	BAŞKANLARI :
Olağanüstü Sorunlar	Hollanda'lı
Petrol piyasası ve şirketlerle ilişkiler	Kanada'lı
Uzun Vadeli İşbirliği	Amerika'lı
Üreticiler ve diğer tüketicilerle ilişkiler	İngiliz

(Cumhuriyet 19 Aralık 1974)

Yukarda ki tablodan da anlaşılıyor ki ABD tek başına, 2/3 çoğunluğu gerektirecek kararları en zor durumda bile önleme imkanına sahib olduğu gibi, genellikle ABD yanlısı politika izleyen, bir çok konularda onunla uzlaşan ve işbirliği yapan devletlerle birlikte de % 50'yi aşan bir çoğunluk elde etmektedir. ABD dünya jandarmalığı ve emperyalistlerin liderliğini her konuda olduğu gibi bu konuda da sürdürmekte de-

vam ediyor, böylece. Dış İşleri Bakanlığının hazırlattığı raporda belirtilen ABD'nin dünya «liderliği» işte böyle bir liderliktir. Baskı, saldırı ve talan savaşı liderliğini elbette ki, Amerikan emperyalizmi yürütecektir, dünyada. Ayrıca ABD bu taşla bir kuş daha vurmuş oluyor. Fransanın Ajans'a katılması ama bunun yanında diğer AET ülkelerinin katılması, ABD'ye karşı güçlü bir emperyalist blok oluşturmaya çalışan gelişmiş kapitalist Avrupa ülkeleri arasında yeni sorunlar yaratacak, AET emperyalist ittifakının güçlenmesine bir ket daha vuracaktır.

Türkiye için ise bu Ajans'a girmek, sadece ve sadece petrol tröstlerinin halkımızın sırtından daha fazla kazanmasının onun, petrol kaynaklarımızı daha fazla sömürmesinin sağlanması anlamını taşır. Ve petrol trösleri Türkiye'yi de İsrail ve Iran gibi kendilerinin Arap ülkeleri üzerindeki siyasal ve ekonomik baskı uygulamalarında kesin bir ileri karakolları durumunda görmek istemektedirler. Bu ise Türkiye halkı ve Arap halkları arasındaki dayanışmayı önemli ölçüde zedeleyecek, ilerici Arap yönetimleriyle sınırlı da olsa belirli bir dayanışma içersine girmiş bulunan Türkiye'nin kesin aleyhinde bir durum yaratacaktır. Halklar arasındak kardeşliği baltalamak, onları birbirine düşman ederek kendi çıkarlarını uygulamaya alet etmek emperyalizmin en önemli politikalarından biridir. Emperyalistlerin ve özellikle ABD emperyalizminin Orta-Doğu'da tezgâhladığı oyunların mihrak noktasını petrol teşkil etmektedir. İşte Türkiye'nin Uluslararası Enerji Ajans'ına girmesinin ana sonucu yukardakiler olacaktır. Bu sözlerin hemen altına da Rapordan bir bölüm koymak isteriz.

«OECD bünyesinde kurulan yeni iktisadi NATO'nun hedefi tesadüfi (!) ve barışçı (!) bir yaklaşımla petrol fiyatlarını indirmek ve uzun vadeli perspektif boyunca müstakil tutmaktır. Benimsenen strateji aşağıda belirtildiği gibidir.

I — Perspektif boyunca petrol tüketimini mümkün olduğu kadar sınırlı tutmak.

II — Petrol üretimini, yeni kaynaklar bulmak ve eskilerini geliştirmek yoluyla arttırmak.

III — Batı'lıların petrol tüketim ve üretimde belirlenen ilkeleri gerçekleştirmek için ellerindeki tek imkanı teknolojik güçtür. Bütün ümitler bu silaha dayanmaktadır.

IV — Bu silah bugün hükümetlerin elinde değil, çok uluslu şirketlerin elindedir.

V — Bunun için çokuluslu şirketler, milletlerarası hukukta özellikle OCED'de ve mümkün olursa kalkınma yolundaki **ülkelerde ayrıcalıklı ve teminatlı statülere** kavuşturulmalıdır. Bilhassa son petrol krizinde bu şirketler OPEC ülkeleri karşısında zayıf kaldıklarından bu gün buna her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır.» (altına biz çizdik).

İlk önce «çokuluslu» diye nitelendirilen büyük şirketlerin çok kez «tekuluslu» yani ABD uyruklu olduklarını belirtelim. Emperyaliz-

min bu aşamasında emperyalist tekeller en üstün kazançlarını güvence altına almak için «çokuluslu» kisvesine bürünmeyi uygun görmüşlerdir.

Enerji Ajansı'nın stratejisi «çokuluslu» diye kendilerini adlandıran emperyalist tekelleri «ayrıcalıklı ve teminatlı» statülere kavuşturmaktadır. Böylelikle teknolojik güç silahı petrol üreten geri ülkelere karşı daha etkili biçimde kullanılacaktır. Bu şirketler şimdiden devlet içinde devlet durumundadırlar. Bunlardır sömürülen ülkelerde kargaşalıklar, faşist darbeler tezgahlayanlar. Politikacıları satın alırlar, sömürülen ülkelerin ekonomisine ve dolayısıyle politikasına hükmederler. ITT'nin Şili'de ve öteki ülkelerde oynadığı rolü hatırlayalım.

Celal Bayar 1954 yılında şöyle demişti:

«... Yeni kabul edilen bir kanun, yabancı sermayenin Türkiye'ye en müsait şartlar altında akmasını mümkün kılacaktır. Hülassa, denebilir ki, Türkiye'de sarfedilen her dolar münbit toprağa ekilmiş ve bereket filizlerini verecek bir tohum gibidir.» Hükümet eksik olmasın Celal Bayar'ı aratmıyor. Uluslararası Enerji Ajans'ına katılmamız da eski uyduluk politikasının bir devamıdır. Kapitalizmin onmaz çelişkilerine ve buhranlarına böyle yollarla «deva» bulacaklarını sanması bir ham hayalden ileri gidemez. Emperyalist sistem çökmeye mahkümdur.

Not : Ulusal Bağımsızlık davamız bakımından son derece önemli konuyu EMEKÇİ dergisi ileride ayrıntılı olarak inceleyecektir.

İKİ DEVRİM ŞEHİDİ: ROSA LUXEMBOURG VE KARL LİEBKNECHT

İnsanlık tarihi, kölelerin köle sahiplerine, köylülerin toprak ağalarına, işçi sınıfının burjuvaziye, sömürülen halkların emperyalizme karşı en sert mücadelelerinin tarihidir. Devrimci sınıflar bu mücadelelerinde nice şehitler verdi. Nice önderlerini kaybetti. İşte Rosa Luxembourg ile Karl Liebknecht de işçi sınıfının mücadelesinde hayatlarını kaybetmiş iki devrim şehidi, iki işçi sınıfı önderidir. Rosa Luxembourg ile Karl Liekbnecht Alman Proleter Devrimci hareketinin yöneticisi «Spartakist'ler Birliği»nin kurucusudurlar. Bu iki devrim şehidi, hayatlarının son anına kadar işçi sınıfı bayrağını en önde taşıdılar

Alman emperyalizmi birinci emperyalist savaşdan büyük kayıplarla çıktı. Almanya bunalım içinde, devrim sancıları çekmekte idi. Çarlık Rusya'sında başarıya ulaşan Sovyet devrimi, Alman işçi sınıfını harekete geçirdi. Alman bahriyelileri isyan ettiler. İşçi sınıfı ülkenin dört bir yanında ayaklandı. 29 aralık 1918 de Alman Devrimi patlak verdi. İmparator Wilhelm, ailesi ile birlikte, yurtdışına kaçtı. Bavyera'da sosyalist bir cumhuriyet kuruldu. İşçi şuraları Berlin'e ve Hambourg'a hakim oldu. Alman Devrimi hızla gelişiyordu.

Alman kapitalistleri ve junker'ler (Prusyalı derebeyler) şaşkınlık

içinde idiler. Gelişen işçi sınıfı devrimini bastırabilmek için dünya emperyalistleri ve Kayzer ordusunun generalleri ortak harekete geçtiler. Alman Sosyal Demokrat Partisi işçi sınıfı devrimini yöneteceğine parlemanterizm batağına saplanmıştı. Bu partiden ayrılan Spartakist'ler Birliği yalnız bırakıldı. Sosyal - demokratlar işçi sınıfına ihanet ederek işçi sınıfı devrimini ezmek için kapitalistler ve junker'lerle işbirliği yaptılar. Ve Alman Devrimi yenildi.

Alman Devriminin yenilmesinde en önemli nedenlerden biri, devrimi yönetecek işçi sınıfı öncü birliği niteliğinde güçlü bir partinin olmamasıydı. Rosa Luxembourg partiyi işçi sınıfının öncü birliği olarak değil işçi sınıfının demokratik öncülüğünü sağlayan bir örgüt olarak görüyordu. Parti disiplinini, partideki merkeziyetçiliği «bürokratlaşma» olarak kabul ediyordu. Bu da devrimi yönetebilecek bir partinin örgütlenmesini engelliyordu. Rosa Luxembourg ve Karl Liebknecht bu hatanın cezasını hayatları ile ödediler: Sosyal - demokratların katıldığı bir hükümetin kuvvetleri tarafından tutuklandılar ve öldürüldüler.

Alman Devriminin yenilmesinde başka bir neden de, Rosa Luxembourg'un işçi sınıfının devrimci ayaklanması sırasında, ayaklanmayı sonuna kadar götüreceğine, Ocak 1919 da yapılacak olan seçime katılma tezini savunmuş olmasıdır. Oysa tarihin o anında sonuç artık seçimle değil, silahla alınabilirdi. Tarihi fırsatı kaçırmamak, işçi sınıfı ayaklanlanmasını sonuna kadar götürmek gerekiyordu. İç savaş başlamışken seçim söz konusu olamazdı. Lenin'in aksine Rosa bunları göremedi.

Bu iki işçi sınıfı şehidinın hayatlarını biraz yakından tanıyalım.

ROSA LUXEMBOURG

5 Mart 1871 de küçük bir Polonya kasabası Zamosc'da dağdu: İkinci Enternasyonalin sol kanat liderlerindendir. Almanya, Polonya, Rusya işçi sınıfı hareketlerine katıldı. 1893'te Rosa Luxembourg Sosyalist Enternasyonal'de Polonya Sosyal Demokrat Partisini temsil etti.

Rosa Luxembourg, marksizmi sulandırmaya çalışan Bernstein revizyonistine karşı marksizmi savundu. «Sosyal Reform mu, Sosyal Devrim mi?» kitabıyla reformcu fikirleri mahküm ederek marksizmin devrimci özünü yaydı.

1904 de «Kayzer'e hakaretten» ötürü, üç ay hapıs cezasına çarptırıldı. 4 mart 1906 da tutuklandı, 4 ay hapis yattı. 20 şubat 1914 te de askeri isyana kışkırttığı iddiasıyla tutuklandı.

En önemli teorik kitabı «Sermaye Birikimi» dir. Rosa bu kitabında Kautsky'in anti-marksist fikirlerine karşı marksizmi savundu. Fakat bu kitabında O, Lenin'in emperyalizm konusundaki görüşleri ile çelişen fikirler de ileri sürmüştür. Bugün marksizme - leninizme karşı mücadele edenler, Rosa'nın bazı görüşlerini istismar ederek, leninizmin emperyalizm anlayışına karşı çıkmaktadırlar.

Alman Sosyal - demokrasisinin sol kanadında yer alan Rosa

Luxembourg «Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı» konusunda da Lenin'den farklı düşünür. Lenin, bağımsız bir devlet kurma anlamına gelen bu ilkeyi savunmayan Rosa'yı eleştirmiştir. Fakat Lenin aynı zamanda Rosa'ya saygı ve güven duyardı.

Birinci dünya savaşı patladığında Rosa Luxembourg savaşın emperyalist paylaşım karekterini gördü ve savaşa karşı çıktı. Lenin'le aynı safta yer aldı. Askeri isyana kışkırttığı gerekçesiyle tutuklandı. Almanya parlemontosundaki Almanya Sosyal Demokrat Partisi milletvekillerini savaş kredilerine karşı oy vermeğe çağırdı Bu çağırıya uyan tek kiş Karl Liekbencht'dir. Rosa hapishaneden Almanya işçi sınıfını kapitalistlere ve junkerlere karşı ayaklanmaya çağırdı.

1917 de patlak veren Sovyet devrimini Rosa hapishaneden izledi, Sovyet devrimine çağırdı. Rosa, 1916 da Almanya Sosyal Demokrat gibi ayakalnmaya çağırdı. Rosa, 1916 da Almanya Sosyal Demokrat Partisi içinde bir hizip olarak doğan Spartakist'ler Birliğinin lideridir. 8 kasım 1918 de Alman Devrimi Rosa'yı hapisten kurtardı. Rosa Spartakist'ler Birliğinde Alman Devrimi için çarpıştı. Dünya emperyalistleri, Alman kapitalistleri ve Kayzer ordusunun genarelleri ile sağcı sosyal demokratlar işbirliği edince Alman Devrimi yenildi. Rosa bir işçi evinde gizlendi. 15 Ocak günü Karl Liekbnecht ile yakalandı. Eden oteline götürüldü. Rosa Luxembourg teğmen Vogel ve asker Runge'ye teslim edildi. Rosa dipçikle başı parçalanıp nehre atılarak şehit edildi.

KARL LİEKBENCHT:

Marx ve Engels'in arkadaşı Wilhelm Liekbencht'in oğludur. 1871 yılında doğdu. Sosyal - Demokrasinin sol kanadında yer aldı. 1907 yılında solcu gençliği örgütleyerek «Gençler Enternasyonali»ni kurdu. Aynı yıllarda militarizm hakkında yazdığı bir kitaptan dolayı tutuklu kaldı. Birinci emperyalist paylaşım savaşı ilan edilince, savaşın emperyalist karekterini gördü. Almanya işçi sınıfını kapitalistlere ve junkerlere karşı ayaklanmaya çağırdı. Lenin'le aynı safta yer aldı. Millet meclisinde savaş kredileri aleyhinde tek karşı oyu o kullandı ve sosyal-demokrat parti kararları ile alay etti. Sosyal - demokrat partisinin sosyal - şoven tutumuna karşı çıktı. «Spartaküs Mektupları» adı altında bildiriler çıkararak emperyalist savaşa ve sosyal-şovenizme karşı mücadele etti. Bu sıralarda askere alındı. Cepheden yolladığı mektuplarla Üçüncü Enternasyonalin temellerini atan Zimmervald sosyalist konferansına katıldı. Sınıf mücadelesi öneren mektuplarla Lenin'in çizgisinde mücadele etti.

1 mayıs 1916 da Berlin'de savaş aleyhtarı bildiriler dağıttı. Büyük bir işçi gösterisini düzenledi. Ve sonuçta dört buçuk yıl kalebentliğe mahküm oldu. 1918 de Alman Devrimi onu hapisten kurtardı. Serbest kalan Liebknecht işçi sovyetleri kurdu, Berlin işçi sınıfını ayaklandırdı. Devrim Komitesi üyesi oldu. Ancak sosyalist Şaydeman - Neske

hükümetini fırsat elinde iken yok etmediğinden, az sonra o hükümet tarafından tutuklandı. Kralcı subayların bulunduğu Eden oteline götürüldü. Ve «kaçarken vuruldu» bahanesiyle öldürüldü. Liekbnecht, Von Pflugle - Hortung ve arkadaşları tarafından vuruldu. Devrimin ve işçi sınıfının bu büyük savaşçısı böyle şehit edildi.

Rosa Luxembourg olsun, Karl Liekbnecht olsun hayatlarını işçi sınıfı devrimine adamış iki işçi sınıfı şehidi, iki önderdir. İşçi sınıfı bu devrim şehitlerini hiçbir zaman unutmayacak. Onların taşıdığı işçi sınıfı bayrağını yüce tutacak ilerilere taşıyacaktır.

NİÇİN YAĞ YOK

Son aylarda halkın en önemli ihtiyaç maddelerinin, bütün ülke yüzeyinde, aynı anda, birdenbire, yok oluşuna tanık olduk. Bunun ekonomiye hükmeden işbirlikçi sermaye çevrelerinin bile bile tezgâhladıkları, siyasî amaçlara yönelik bir sabotaj olduğu açıktır.

Şili'de ve başka sömürülen ülkelerde uygulanan «istikrarsızlık yaratma» sanatını CİA, Türkiye'de de uygulama çabasındadır. ABD emperyalizminin bu casusluk örgütünün kışkırtmasıyla halkımızın ekmeğiyle oynamaya gönüllü yabancı tekeller ve yerli işbirlikçileri Türkiye'de de eksik değildir.

Aşağıda Tüm İktisatçılar Birliği (TİB) Genel Sekreteri Aydın Köymen'in yağ darlığı konusuyla ilgili demecini okuyacaksınız. Günlük basın bu önemli demeçten kısa pasajlar vermekle yetindi. Önemini gözönünde tutarak biz demecin tam metnini veriyoruz.

«Ülkemizde uzun bir süreden beri, halkın yeterli ve doğru bir biçimde beslenmemesi pahasına suni bir yağ darlığı sürdürülmektedir. Bu darlığın suni olduğunu söylemek için Türkiye'deki yağ üretimine ilişkin son bir kaç yılın rakamlarına bakmak yeterlidir.

Devlet İstatistik Enstitüsünün tespitlerine göre geçen yıl 560 bin

ton olarak gerçekleşmiş olan ayçiçeği tohumu rekoltesi bu yıl 520 bin ton'dur. Görüldüğü gibi üretimde bir azalma olmasına rağmen, bu azalmanın ülke düzeyinde yaygın bir yağ sıkıntısına yol açacak miktarda olmadığı ortadadır. Nitekim üretimdeki bu azalma göz önüne alınarak geçen yıl krş./kg. 240 - 250 olarak verilen taban fiyatları bu yıl krş./kg. 375'e çıkarılmış ve buna paralel olarak da ayçiçeği yağı perakende resmi satış fiyatları bir yıl içinde üç kere değiştirilerek 1973 Kasım'ında krş/kg 925 olan fıyat 25 Nisan 1974'de krş/kg 1175'e ve 14 Eylül 1974'de de krş/kg 1475'e yükseltilmiştir. Ham ayçıçeği yağı resmi satış fiyatlarıda 25 Nisan 1974 tarihinde krş/kg 700 olarak tesbit edilmişken bu fiyat 14 Eylül 1974'de krş/kg 1000'a çıkartılmıştır.

Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere piyasada yağ darlığına özellikle ham madde fiyatlarındaki artışdan dolayı zarar etmelerinin yol açtığını söylemek olanaksızdır. Ancak işin oldukça ilginç olan bir başka yönü vardır ki, o da 1974 yılında ülkemizde görülen yağ darlığının daha önceden planlanmış bir programın uygulanması sonucu ortaya çıktığını açıkça kanıtlamaktadır.

Hikâye ülkemizin en geniş ayçiçeği üretim bölgesi olan Trakya'daki üreticilerin bir araya gelerek kurmuş oldukları «Ayçiçeği Üreticiler Kooperatifi» nin depolarına bu yıl bir kilo bile ayçiçeği tohumunun girmemesiyle başlamıştır. Başında çokuluslu Ünilever - İş Ticaret ve Sanayi Türk Ltd. Şirketinin bulunduğu yağ fabrikatörleri ve onların aracıları bu yıl daha ayçiçeği hasadı yapılmadan ürünü tarlalarda «taban fiyatının üstünde fiyat garantisiyle kapatmışlardır. Ne garip rastlantıdır ki yine bu yıl Türkiye'nin geçen yıllar dışarıdan arasıra ithal ettiği nebati yağların ithal fiyatları da iki misline yakın bir oranda artmıştır. Ve bugün gazete sütunlarına kadar geçen bir gerçek, yağ imalatçısı ve aracılarının elinde 350 bin ton ayçiçeği tohumu stoku bulunduğudur.

Bu gerçekler ortada iken bugün yağ imalatçıları yağ darlığına neden olarak hammadde fiyatlarının yükseldiğini gösteremezler ve bunun ardına sığınıp kendilerini savunamazlar. Zira hammadde fiyatlarını yükselten, planlı olarak yükselten bizzat kendileridir.

Pamuk ve diğer nebati yağ hammaddeleri üzerinde oynanan oyun da yukarıdakinin aynıdır.

Bütün bunların yanında bir diğer gerçek de, Türkiye'de nebat yağ üretiminin çokuluslu Ünilever firmasının tekelinde bulunduğudur. Ülkemizdeki 220 bin tonluk üretim kapasitesinin 105 bin tonluk bölümü bu firmanın elinde bulunmaktadır Ülkenin bir yıllık yağ ihtiyacı ise 180 bin ton civarındadır. Tekel durumunda bulunan bu çokuluşlu firmanın âtıl kapasite ile çalışması ve hatta kapasitesini hiç kullanmamasının ana firmasının hemen hemen dünyanın her yerinde bir sürü fabrikaya sahip olduğu düşünülürse, hiç bir şey ifade etmeyeceği kolayca anlaşılır. Çünkü çokuluşlu bir şirket için önemli olan, herhangi bir ülkede değil, fakat dünya çapında kârının maksimum olmasıdır.

Margarin yağlarının piyasadan çekilmesinden sonra hemen tere-

yağ sıkıntısının da başgöstermesi oynanan oyunun çapını göstermesi bakımından çok ilginçtir. Margarin yerine tereyağ kullanıldığı söylenemez, zira iki cins yağ arasındaki fiyat farklılığı bu yağları tüketenlerin aynı kitleler olmamasına sebep olmaktadır. Nitekim devlet tarafından kilosu 26 - 28 TL'ye ithal edilen tereyağlarda kısa zamanda aracıların eline geçmiştir ve bugün piyasada kilosu 55 TL'den satılır hale gelmiştir.

Türkiye'de yaratılan yağ sıkıntısı sunidir ve iki amacı gerçekleştirmeye yöneliktir.

1) Türkiye'de son yıllarda uluslararası kapitalizm ve yerli işbirlikçilerinin çıkarlarına ters bir biçimde gelişen siyasal uyanışı ekonomik buhranlar yaratarak geriletmek ve kendi çıkarlarına uygun bir siyasal alternatifi halka benimsetmek.

2) Olması gereken fiyatları darlık yaratarak iki, üç misli arttırmak ve böylece zaten fahiş olan kârlarına yenilerini katmak.

Ancak unuttukları bir şey Türk toplumunun onların oyunlarını anlayacak bir ekonomik ve siyasal bilince doğru hızla yol aldığıdır.

Türkiye ve Dünya

ŞAHİN AYDIN'ın öldürülmesi üzerine arkadaşlarının yayınladığı bildiri:

TÜRKİYE HALKI

Bir devrimci öğrenciyi kalleşçe öldürdüler... ŞAHİN AYDIN'ı vurdular...

Antep'in bu yeni ŞAHİN'i de kendini halkına adamıştı... O işçisi köylüsüyle tüm emekçi halkın mutluluğunu özlüyordu. Sosyalizme gönül vermişti, bu yolda vatanı ilkin bağımsız ve demokratik kılmak gerektiğini biliyordu, bunun için mücadele ediyordu. Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçisi sınıflara karşı ülkesinin bağımsızlığı için... Demokrasi için... Halkının kurtuluşu için... Sosyalizm için...

Onu bu yüzden katlettiler. Faşizmin cevabı bir gün sokak ortasında kasığına saplanan bir bıçak oldu.

Onu öldürtenler Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçileridir... Onun katilleri «Milliyetçi (!) Cephe'nin» maşası Faşist-Gerici örgütlerdir... Kimsenin şüphesi olmasın; bu cinayet kendilerine «Milliyetçi (!) Cephe» diyen hıyanet cephesinin işidir.

Emekçiler!

Bağımsızlık ve demokrasi davasını, bizim davamızı savunanlar vuruluyor, öldürülüyor... Saplanan bıçak sesleri değil... Kurşun sesleri değil, faşizmin nal sesleridir... Gün bu gündür, faşizmin saldırılarına karşı, devrimci dayanışma kurulmalıdır. Kime yapılırsa yapılsın bizim siyasi zulme, ci-

nayete göz yummadığımızı herkes görmelidir.

ŞAHİN'in ölümü ülke çapındaki siyasi zulmün bir parçasıdır. Bu işçilere, köylülere yapılan zulmün de bir parçasıdır.

Faşizme karşı mücadele en acil sorunumuzdur. Bunun için tam bir dayanışma gerek. En sağlam dayanışma da faşizmin ateşine karşı kurulur. Dünden bugüne her yurtsevere düşen görev aramızdaki dayanışmayı, kardeşliği bin kere daha güçlendirmektir.

ŞAHİN AYDIN bizim davamızı savunuyordu... Bugün onun anısı biz emekçilerin omuzlarındadır. Onu savunalım, onu yükseltelim...

ŞAHİN ŞEHİT DÜŞTÜ... Türkiye Halkının Ulusal Kurtuluş bayrağını elinden düşürmediği için... Faşizme karşı en zor şartlarda dahi direnmeyi görev bildigi için... Faşist saldırganların terörüne hiçbir zaman boyun eğmediği için...

ŞAHİN yiğitti, fedakardı. O, Vedat'lardan, Battal'lardan, Taylan'lardan, Mehmet'lerden, Ali'lerden devraldığı BAĞIMSIZLIK VE DEMOKRASİ BAYRAĞINI hakkı ile taşıdı... O, devrimci şerefini yüce tuttu.

Bugüne kadar Türkiye halkı nice yiğit evlâtlarını kaybetti... Ama DEVRİMİN ERLERİ bir adım gerilemedi... Önce Vedat'ı vurdular bir sabah vakti... Vedat öldü diye devrimciler durmadılar... KANLARIMIZ SİZİ BOĞACAK dediler.

Taylan vuruldu Hürriyet meydanında... Devrimciler mücadelemiz durmayacak dediler... YÜRÜDÜLER FAŞİZMİN ÜSTÜNE ÜSTÜNE.

Mehmet'i vurdular... Devrimcilerin kini daha da arttı... DEVRİMCİLER ÖLÜR DEVRİMLER SÜRER dediler.

Battal'ı vurdular... Devrimciler tek yumruk gibi onbinler olarak ses verdiler... Battal'ın anası «BİR OĞLUMU YİTİRDİM ŞİMDİ BİNLERCE OĞLUM VAR» dedi.

Daha nice şehitler verdik... Hep en ön safta dövüşen arkadaşlarımızı... ŞAHİN'de en ön safta dövüşen bir arkadaşımız idi.

ŞAHİN, emperyalizmin boyunduruğunda yaşamayı zul adeden bir inancın militanıydı.

ŞAHİN, Proleter Devrimci Hareketimizin bir sıra neferiydi...

ŞAHİN MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM mücadelesinin yürekli bir savaşçısıydı.

Bunun için öldürüldü ŞAHİN...

Biz ŞAHİN'in de diğer şehitlerimizin olduğu gibi, katillerinin bulunmayacağını biliyoruz. Ama gerçek sorumluları ŞAHİN gibi tüm Türkiye Halkı da biliyor.

Halkımızın Milli Demokratik Devrim mücadelesi DURDURULAMIYACAKTIR!

KAHROLSUN AMERİKAN EMPERYALİZMİ ve ONUN FAŞİST KÖPEKLERİ!

YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ ve GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE!

ve HALKIN NİHAİ KURTULUŞU İÇİN ÖLÜMÜ HİÇE SAYAN DEVRİMİN SIRA NEFERLERİ! ŞAHİN'in anısı önünde adı gibi... ŞAHİN GİBİ İLERİ...

Devrimci öğrenci Şahin Aydın ile CHP'li işçi Hüseyin Örek'in ölümü üzerine CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulunun ya-

yınladığı bildiri: (Basında çıkan özetdir.)

DEMOKRASİ UĞRUNA İKİ ŞEHİT VERDİK

«Tüm halkımıza ve ilericilere sesleniyoruz. Türkiye'de büyük bir oyun oynanıyor. Bilinçlenen ve örgütlenen halkımıza, ilericilere ve halkçı devrimcilere karşı bir oyun tezgahlanıyor Türkiye'de halk demokrasiye sahip çıktıkça demokrasi güçleniyor, demokrasi güçlendikçe daha inançla, daha azimle davasına sahip çıkıyor. Sonuçta dışa bağlı sermaye düzeninin temelleri çatır çatır çatırdıyor. Demokrasi artık halkın en güçlü silahıdır. Onun için sermaye sınıfı ve onun efendisi olan emperyalistler, onların ülkemizdeki paralı fedaileri olan faşist «Ülkücü»leri, halkın ve gençliğin üzerine saldırmaktadırlar. Sermaye sınıfı demokrasiyi feda edip, kendi diktatörlük düzenini tezgahlamaya çalışıyor.»

ŞAHİN AYDIN'IN ÖLDÜRÜLMESİ ÜZERİNE YAYINLANAN BİLDİRİLER:

TMMOB Başkanı Teoman Öztürk'ün Cumhurbaşkanına çektiği telgrafta faşist saldırılar kınanarak özetle şöyle deniyor:

«Türkiye'de demokrasinin yerleşmesini çıkarlarına aykırı bulan bazı çevrelerin baskı ve şiddet yöntemleri, üniversitelerimizi işlemez hale getirmiş ve öğrencilerin can güvenliğini ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Siyasi çıkarlarını bunalımlar yaratarak sağlamaya çalışan kişi ve çevrelerin bu tür davranışlarının engellenmesi gereğine inanıyoruz. TMMOB'nin, bu çevrelerin baskı ve terör yaratarak demokrasiyi geriletme çabalarına karşı her girişimin yanında olacağını bir kere daha belirtiriz.»

KERAMİK—İŞ ve HÜR CAM-İŞ sendikaları Yürütme Kurulları adına yayınlanan bildiride 12 Mart dönemi özlemi içinde olan faşist saldırganlar kınanıyor ve özetle şöyle deniyor:

«Saldırılarını» daha çok üniversitelere yönelten bu faşistler devrimci üniversite alanı içerisinde kavgaya çekerek, halkımıza da bütün bu olayların basit bir sağ-sol çatışması olduğu görünümünü yaratmak istiyorlar.»

LÂSTİK-İS Sendikası Genel Başkanı Rıza **Kuas,** açık faşizme doğru yürümekte olan sermayecilerin «Bu uğurda CİA Ajanı faşist komandoları ortalığa sürdükleri bir dönem de gerekli ve zorunlu olan tavır, işçi sınıfı etrafında ve onun önderliğinde birleşmiş bir anti-faşist güçbirliğidir» demiştir. Bildiride Türk—İş'in işçi sınıfına ihanet içinde olduğu belirtilerek «ülkemizde faşizmi özleyen sağ partiler 14 Ekimde yedikleri sert yumrukları unutmuş görünmekte. boş hayallere kapılmaktadırlar. Unuttukları nokta, işçi sınıfımızın ,emekçi halkımızın ve tüm demokrasiden yana güçlerin bu oyunları mutlaka boşa çıkartacak olmalarıdır» denilmiştir.

İYOKD'nin ŞAHİN AYDIN'in öldürülmesi üzerine yayınladığı bildiri:

HALKIMIZA.

Uzun zamandan beri halkımıza,

onun parçası olan yurtsever gençliğe ve tüm devrimci güçlere karşı sürdürülen faşist saldırılara bir yenisi daha eklendi. Devrimci kardeşimiz Şahin Aydın öldürüldü.

Emperyalizme bağlı olan ülkemizde de ekonomik ve siyasal kıriz gün geçtikçe derinleşmekte, bütün halk tabakalarını sarsmaktadır. Tüm işçi, köylü, yurtsever aydın ve gençlik üzerine faşist baskı ve terör gün geçtikçe artmaktadır. Ekonomik ve siyasal iktidarı elinde tutan güçler bugün bütün çabalarını ülkemizde gelişen devrimci mücadeleyi ezmeye harcıyorlar. Sermayenin kanlı elleri olan gerici güçler koalisyonunu gerçekleştirme yolundaki çığlıkları «milliyetçi cephe» adı altında birleşme çabalarının bir parçasıdır.

Eskiden beri devrimcilere karşı düzenlenen saldırıların tüm sermaye çevrelerince öğrenci çatışması biçiminde gösterilmesi, patronların yıllardan beri halkı aldatma silahı olan «anarşi hortladı» çığlıkları, emperyalizm ve kanlı ortaklarının bir oyunudur.

Bütün bu oyunlar halkımızın devrimci mücadelesi sonucunda bozulacak, bütün yapılanların hesabı sorulacaktır. Bu kavgada'ki devrimci kardeşlerimizin sarsılmaz inançları halkımıza ve yurtseverlere karşı ışık tutacaktır.

YAŞASIN HALKIMIZIN EMPERYALİZME VE FAŞİZME KARŞI HAKLI MÜCADELELERİ

ŞAHİN AYDIN'ın öldürülmesi üzerine Gaziantep'te onaltı kuruluşun yayınladıkları anti-faşist bildiri:

HALKIMIZA :

Gaziantep'li Yurtsever ŞAHİN AYDIN Faşistler tarafından öldürüldü. O, öldürülen ilk devrimci değildir.

Şahin Aydın : Yurdumuzun Bağımsızlığı ve HALKIMIZIN Kurtuluşu için mücadele veren devrimcilerden biriydi.

O, Patron sömürüsüne karşı çıkan İŞÇİLERİN

Bir avuç toprağı olmayan köylülerin.

İşsizliği ve pahalılığı yaratan Emperyalizme karşı, mücadele veren HALKIMIZIN yanındaydı.

O, sömürü düzeninin devamı için baş vurulan zulüm ve baskı diktatörlüğü olan FAŞİZM'e karşı Halkımızla birlikte mücadele veriyordu.

O'nu Halk düşmanı Emperyalistlerin kiralık uşakları, Ülkü ocaklı Faşist Komandolar öldürdü.

Hakim sınıflar gittikçe artan bunalımlarının gerçek sebeplerini Halkımızın gözünden kaçırarak, Sağ-Sol çatışması şeklinde göstermektedirler.

Halkımızın Bağımsızlık ve Demokrasi mücadelesinin yükseldiği bu dönemde, sömürülerini baskı ve terörle sürdürmek isteyen egemen sınıflar Halkımıza karşı saldırılar tertiplemektedirler.

Egemen güçler ve onların uşakları komandoların bu saldırıları Halkımızın Bağımsızlık ve Demokrasi mücadelesini daha da artıracak, Halkımız sömürü ve baskı çemberini kıracaktır.

KAHROLSUN FAŞİZM!

KAHROLSUN EMPERYALİZM VE YERLİ UŞAKLARI!

KAHROLSUN HALK DÜŞMANI KATİLLER!

YAŞASIN HALKIMIZIN BAĞIMSIZLIK VE DEMOKRASİ MÜCADELESİ!

YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ TÜRKİYE!

YAŞASIN FAŞİZME KARŞI HALKIMIZIN MÜCADELESİ!

TOPTAŞI CEZAEVİNDE FAŞİZMİ PROTESTO EDEN SİYASİ TUTUKLU VE MAHKUMLARIN BİLDİRİSİ:

Halkımıza ve Tüm Devrimci Arkadaşlara:

Bir aydan kısa bir süre içinde emperyalist uşağı parababalarının beslemeleri faşist komandolar Adana'dan İstanbul'a kadar her yerde işçilere, devrimci öğrencilere bıçaklar, sopalar, tabancalarla saldırdılar. Bu saldırılar sonucunda İstanbul'da ve İzmir'de iki devrimci öğrenci Adana'da işçi Hüseyin Örek öldürüldü. Ankara'da bir işçi komaya girdi. İstanbul-Beşiktaş'ta devrimci kitaplar sattığı için bir kitapçıya saldırılarak hastanelik edildi. Birçok öğretmene saldırıldı. Bütün bu olaylar olurken ülke yöneticileri. devrimci, demokratik dernekleri kapatmak, işyerlerine patron beslemesi özel polis kuvvetleri sokmak için kanunlar çıkartmak, zindanları sosyalistlerle doldurmakla meşguller.

12 Mart'tan önce de tekrarlanan bu sahtekarca düzenlere halkımız yabancı değildir. Vatanı kurtarmak iddiasındaki (Milliyetçi Cephe!) kurucuları vatanı Ortaçağ karanlığına zorbalığın ve cehaletin kolgezdiği, kendileri çalışan halkımızın alın terini, kanını, iliğini sömürürken kimsenin hesap soramayacağı faşist teröre sürüklemek istiyorlar. Yugoslavya'da iken Alman Nazilerine ajanlık yapan tescilli faşist AP Milletvekili Murat Bayrak bunun için üniformalı komandolar besliyor. MHP bunun için katil sürüleri eğitiyor, parababaları cinayetleri ve kanunsuzlukları bunun için örtbas ettiriyor, vatan hainlerini etekleri altına alıyorlar.

Bugün bütün halkımız, bütün demokratik güçler her zamankinden daha uyanık birleşik ve mücadeleci olmalıdırlar. Adaletin arabası kendi kendine ilerlemiyor; acil çözüm bekleyen meseleler kırtasiyeciliğin, bezirganca ikiyüzlülüklerin örümcelekmiş ağlarına takılıp kalıyor. Biz bütün devrimciler ve ilericiler örtbas edilen kanunsuzlukları, susuşla geçiştirilmek istenen acil ekonomik, siyasi gerçekleri vargücümüzle açıklayacağız.

Cinayetlerin saldırıların sorumluları Milliyetçi (!) Cephe kurucusu MHP'liler. Alman Nazilerinin ajanı Murat Bayrak ve benzerleridir. Vatan satıcısı cephenin üyelerinden MHP senelerdir açıkça kamplar kurmakta, üniformalı fedailer yetiştirmekte, ilerici öğrencilere karşı terörü örgütlemekte, işçilere saldırmaktadır. Diğer sağcı partiler bugüne kadar MHP'yi el altından destekliyorlardı. Bugün artık açıkça çeteleşiyorlar. Cinayetlerin ferî faili olduklarını ve bundan böyle aslî failleri olacaklarını itiraf ediyorlar. Parayla Milletvekili satın alarak milliyetçiliği ticaret metaı yapanlar, muhbirliği kahramanlık haline getirenler, Elazığ'da iki genci 11 aydır mahkemeye çıkarmadan zindanlarda çürütenler, binlerce mahkumu

kanunen af edilme hakkı kazanmışken hapishanelerde süründürenler bunlardır. Emperyalist efendilerinin gönlünü kazanmak için tekrar haşhaş ekimini yasaklamak isteyen, işçilerin referandum hakkını kurşunlarla yoketmeye çalışan işbirlikçi uşaklar bunlardır.

Bütün bu iğrençlikleri halkımıza duyurabilmek için hapishanede tek imkanımız açlık grevidir. Bu düşünce ile grevimizi sürdürürken şu isteklerimizin duyurulmasını istiyoruz.

1 — Ülkü Ocakları ve cinayetleri hakkında TBMM'de görüşme yapılmalıdır.

2 — Katiller en kısa zamanda bulunmalıdır.

3 — Anayasa Mahkemesinden çıktığı halde hâlâ yayınlanmayan Af Kanunu'nun «Eşit Haklar»a ilişkin bozma kararı bir an önce yürürlüğe konmalıdır.

Biz Toptaşı Cezaevindeki 25 siyasi tutuklu ve mahkum faşist saldırılar ve cinayetler TBMM'ne getirilinceye kadar açlık grevimizi sürdüreceğimizi tüm halkımıza duyururuz.

YAŞASIN HALKIMIZIN FAŞİZME KARŞI GÜÇ—BİRLİĞİ!

BİR FAŞİZM KURBANI DAHA:

CHP'li İşçi Hüseyin Örek, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in konuştuğu Adana'daki 8 Aralık açıkhava toplantısına katıldığı için Hüseyin Örek MHP'li faşistler tarafından dövülerek komaya sokuldu. CHP'li işçi Hüseyin Örek 14 gün sonra öldü. Cenazesi Kadirli ilçesinde toprağa verildi.

Törende bulunan bazı CHP'liler ve Hüseyin Örek'in İşçi Arkadaşları **«Emperyalizmin Uşakları!» «Halk İktidarını Özleyerek Öldü!» «Yaşasın Halk İktidarı» «Kahrolsun Faşistler!»** yazılı sloganları taşıyorlardı.

Proleter devrimcisi ile CHP'li arasında ayırım yapmadan darbelerini indiren faşizme karşı mücadelede zaferin ancak, işçisiyle, yoksul köylüsüyle, tüm ulusal sınıf ve zümrelerin devrimci ittifakı ile sağlanabileceği artık iyice anlaşılmıştır. Safları dağıtılmadan mola vermeye ve bir ölçüde gerilemeye zorlanan faşist cephe, eski mevzilerini yeniden ele geçirip elindekileri de sağlamlaştırmak amacıyla genel saldırı hazırlığı içindedir. Demirel'in AP'sinin önderlik ettiği faşist cephe partilerinin «Milliyetçi (!) Cephe» adıyla bir araya gelerek faşist terörün arkasında saf tutmaları bunun kanıtlarından biridir.

Faşizmin bu saldırısı durdurulmazsa terörün soldan merkeze kadar tırmanıp faşist olmayan herkese yöneleceği bilinmelidir. Dünyada ve ülkemizde Faşist uygulamalar bunu gösterir. **Demokrasi uğruna mücadelede** halk sınıflarının, tüm yurtseverlerin, gerçek demokratların, faşizme karşı olan herkesin mesleki ve siyasi örgütleriyle yer alacağı anti—faşist cephenin oluşturulmasında gecikme faşist cephenin işini kolaylaştırmaktır. **«İçinde bulunduğumuz tarihi anda devrimci mücadele nitelik bakımından demokrasi uğruna mücadeledir.»**

Emekçilerin daha özgür bir ortamda, daha elverişli şartlarda si-

yasi ve ekonomik mücadele için örgütlenebilmeleri uğruna mücadeledir. Zaten önemli ölçüde sınırlı olan bu hakları da halkın elinden almak için saldırı halinde olan Faşizme karşı mücadeledir.

Bu aynı zamanda Proleter Devrimci Hareketimiz içinde sağlam ne varsa onu çatısı altında barındıran, işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün öncü birliği niteliğinde gerçek bir sosyalist partinin oluşturulması çabalarının sonuç vermesi ile siyasal demokrasinin belli oranda gerçeklik kazanması uğruna mücadeledir.

«Sosyalizmin bilimini eylem kılavuzu edinen işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün öncü birliği niteliğinde bir siyasi örgütün kuruluşunu engellemeye kalkan, ya da, 1960'larda olduğu gibi türlü dolambaçlı yollardan bunu icazete bağlamak, sömürü düzeni için en az zararlı mecralara sokmak için çaba harcayan kimse demokrasiyi baltalamaktan öte bir şey yapmış olmaz.»

Bu konudaki tutum demokrasiye bağlılığın, faşizme karşı mücadelede içtenliğin ölçüsüdür. Aksine tutum faşizmin ekmeğine yağ sürer, demokratik kuvvetleri zayıflatır. Bu konuda işçi sınıfı ve yoksul köylülük dışındaki demokratik kuvvetlerin en azından hayırhah bir tutum içinde olmaları gerekir. Bu, **«demokrasi mi-yoksa faşizm mi sorusunun nasıl cevaplandırılacağının tayininde rolü olacak bir etkendir. Demokrasi olacaksa ya tüm demokratik güçler için olacaktır, ya hiç kimse için olmayacaktır.»** «Benim zamanımda komünistler ortaya çıkamadı» diye övünmek «eski kurt» hikayeleri anlatarak «yetkilileri göreve çağırmak» yani polise parmakla hedef göstermek... Bu değildir bizim, demokratik kuvvetler safında değerlendirdiğimiz şehir ve köy küçük burjuvazisinin siyasi özlemlerinin temsilcisi olma durumundaki CHP sözcülerinden beklediğimiz. Halkın istediği de bu değildir. Nitekim, Ecevit'in faşizme karşı sözlerini büyük coşkunlukla alkışlayan kitleler, kendi solundaki güçlere saldıran sözleri karşısında susmakla tutumunu belli etmiştir.

«Aşırı sağa da, aşırı sola da karşıyız» demogojisine, Demirel'den Feyzioğlu'na kadar her faşist politikacısı başvurmaktadır. Devrim şehidi Battal Mehetoğlu faşistler tarafından öldürüldüğünde İnönü «aşırı sağ canidir, yirmi dört saatte toplayabileceğimiz aşırı sol serseridir» demişti. Bu aynı temanın bir başka ifadesidir. CHP artık bu demogojiye düşmemelidir. Faşizme karşı çıkarken işbirlikçe burjuvaziye göz kırparcasına Proleter Devrimcilerine sövmek küçük burjuva ölçülerle dahi demokratik bir tutum değildir. Artık anlaşılmalıdır ki bu demogoji sökmemektedir Türkiye'de.

«ABD emperyalizminin başta gelen ihraç malı anti—komünizmin sadece komünistlere karşı kullanılan bir silâh olduğunu sanmak büyük yanılgıdır. Bu, sömürülen ülkelerde tüm yurtseverlere yöneltilen bir silâhtır. Türkiye'de de bu böyledir. Bu bakımdan işbirlikçilerin bu silâhı kullanamayacağı demokratik ortamı yaratmak, siyasi görüşü ne olursa olsun tüm yurtseverlerin meselesidir.»

Faşist terörün yoğunlaştığı bu şartlarda halk sınıflarının, tüm

yurtseverlerin faşizme karşı olan herkesin örgütleri, partileri veya çevreleriyle yer alacağı faşizme karşı güçbirliğinin oluşturulması için;

Bütün Devrimciler Görev Başına!

IRMAK HÜKÜMETİ FAŞİST TERÖRÜ YASALAŞTIRIYOR

1973'ün 12 Mart faşizmi şartlarında işbirlikçi sermayenin parlamentoya sevkini sağladığı «Müesseselerde özel koruma teşkilatı kurulması» hakkındaki kanun tasarısını Irmak hükümeti de benimsemiştir. Amaç, hızlı bir bilinçlenme sürecine giren emekçi halkımızın, özellikle işçilerin öncülerini sindirmek, etkisiz hale getirmek yasadışı terörden yasal teröre geçmektir.

Kapitalizmin ortaya çıktığı ülkelerde, özellikle ABD'de, gangsterliğin de gelişerek işçi sınıfının ekonomik ve siyasi mücadelesinin bastırılmasında önemli görevler aldığı bilinir. Bu Türkiye'de de böyledir. Irmak hükümetinin çabalarının sonuç vermesiyle işverenler gangsterlik hizmetlerini daha ucuza maletmiş olacaklar.

Bu tasarının kanunlaşmasıyla işverenin paralı fedai örgütlerine yasal görünüm verilecektir. Devletin polisinin, jandarmasının yetişemediği fabrikalarda, eli coplu, beli tabancalı «yasal gangsterler» işçilerin üzerine saldıracaklar.

Müesseselerde özel gangsterlik teşkilâtı kurulmasının önüne geçmek, işçiler kadar tüm yurtseverlerin, demokratların da çabasını gerektirmektedir. Bu baskı kanunu tüm ulusal güçlere uygulanan ülke çapındaki yaygın faşist zulmün bir parçasıdır. İşçi Hüseyin'i, proleter devrimci Şahin'i öldürenler de bu tasarıyı kanunlaştırmak isteyenler de aynı yere, faşizm değirmenine su taşıyorlar. Bu çabalara karşı direnmek siyasal demokrasinin gerçeklik kazanması uğruna mücadelenin gereğidir.

İşçiler, tüm Türkiye'nin demokratik kuvvetleriyle birlikte bu tasarının kanunlaşmasını önleyebilecek güçtedir. «Milliyetçi (!) Cephe» denen hıyanet cephesinin halk düşmanı politikasını uygulayan Irmak hükümetinin çabaları sonuç vermeyecektir.

ASKERÎ YARDIM KESİLDİ:

En yetkili kimse, eski Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur «Yardımın kesilmesi ilk adımda hava kuvvetlerini, daha sonra da deniz ve kara kuvvetlerini etkileyecektir. **3 ile 6 ay içinde bütün hava kuvvetleri havalanamaz hale gelecektir.**

«Sadece yardım değil satışlarda durdu. Parasını bütçemizden ödemekte olduğumuz Fantom uçakları da verilmiyor. Zaten yardım azalıyordu. Satışların durdurulmasının anlamı daha geniş. Bu artık Amerika'dan paramızla bile silâh alamıyacağımızı gösteriyor.» dedi.

Bab-ı âli basını «aman yardım kesilmesin» anlamında yayın yapıyor. Amerikan yardımının kesilmesini istemek, Türkiye'nin savunmasının bu bağımlı durumunun sürmesinden yana olmaktır. Bu çağda uçak ve diğer modern silâh-

lar olmadan millî savunma yapılamaz.

Türkiye'nin savunmasını Waşington'un iki dudağından çıkacak bir red ya da kabul sözüne bırakmak millî savunmayı baltalamaktır.

Atatürk zamanının politikasına dönülerek silâh ve araç edinmek için sosyalist ülkeler dahil değişik kaynaklardan yararlanılmalıdır. Ancak böylelikle, ABD'nin her istediği anda «yardımımı keserim» tehdidi ile bize şantaj yapmasına ve iradesini zorla kabul ettirmesine son verilir.

FAŞİST TERTİPLER VE FAŞİST SALDIRILAR YOĞUNLAŞTI:

Dört parti, hükümeti kurma iddiasıyla «milliyetçı (!) cephe» kurdular... Bir araya geldiler... «Sol'a karşı hükümet» kurmak için harekete geçtiklerini açıkladılar... Faşist komandoların saldırıları daha da yoğunlaştı. MHP Gençlik Kolları Kurultay düzenledi. Kurultaya AP'den Ali Naili Erdem ve faşist komando besleyicisi Murat Bayrak, MSP'den İsmail Müftüoğlu katıldı.

...Kurultayın ardından Türkiye'nin dört bir yanında faşist saldırılar ve tertipler yoğunlaştı. Çünkü özledikleri bir 12 Mart rejimi idi... Bu ay, faşist saldırıların ve tertiplerin en yoğun olduğu bir aydır. Ayın önemli olaylarını kısaca görelim... Bu olaylardan devrimciler olarak çıkaracağımız en temel ders, faşist cephe partileri bir araya gelip faşist güçlerini birleştirirken; **bizler de devrimciler olarak, faşizmin ateşi altında birliğimizi kurmak zorundayız. Çünkü en sağlam birlik faşizmin ateşi altında kurulur. Çünkü faşizmin ateşine karşı en sağlam unsurlar göğüs gerer... Devrimciler olarak içtenlikle isteğimiz, faşist saldırıların DEVRİMCİ BİRLİĞİMİZİN GÜÇLÜ BİR BAŞLANGICI olmasıdır.**

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİNE BASKIN

Basının verdiği habere göre «EMEKÇİDEN MEKTUP» gazetesinin satışı üzerine Atatürk öğrenci yurdunda, öğrenciler arasında çatışma çıktı. Bu haber tamamen asılsız ve uydurma idi. Bir polis haberi idi. Basın çevreleri de bu haberi kabu oyuna duyurdu. Gerçekte olan ise, yurt dışından gelen 20-30 komandonun yurt öğrencilerine bıçak ve sopalarla saldırmalarıydı.

Serbestçe polislerin gözü önünde komandolar Atatürk öğrenci yurduna girdiler. Koridorlarda buldukları öğrencilere saldırdılar. Öğrencileri yaraladılar. Devrimci öğrenciler saldırganları kovaladı, yurt dışına attı. Gelen saldırganlar Edirnekapı Yurdundan gelmişlerdi. Olaylar sonucu dokuz öğrenci gözaltına alındı.

25 Kasım sabahı üniversite öğrencileri İstanbul Üniversitesi Merkez binasında toplandı. Devrimci öğrenciler, Atatürk öğrenci Yurduna yapılan faşist saldırıları protesto ettiler... Bunun üzerine üniversite bahçesinde toplanan silahlı, sopalı ve bıçaklı faşistler

devrimci öğrencilere saldırdılar. Devrimci öğrenciler, toplu bır savunma ile saldırganları dışarı atmayı başardılar. Dışarı atılan saldırganlar, Hürriyet meydanında toplandılar. Polisin de gözyummasıyla 40-50 kişi olarak Aksaray'a doğru yürüdüler. «Kahrolsun Ecevit», «Ecevit Moskova'ya» gibi sloganlar atarak serbestçe sokaklarda dolaştılar. Oradan Niğde ve Sakarya yurtlarına saldırdılar, kavga çıkardılar.

Bu olaylar sırasında Lütfi Bınici ağır, Necla Özer, Muammer Yıldız, Durmuş Akkaş, Coşkun Büktel ve Selahattin Seçilmiş hafif şekilde yaralandı. Olaylar üzerine üniversite üç gün kapatıldı.

EGE ÜNİVERSİTESİNE SALDIRILAR.

Ege Üniversitesinde oğrenciler derslere girmediler. Derslere girmeyen öğrencilerin üzerine taşla, sopayla ve bıçakla komandolar saldırdı. Saldırı sırasında bırçok öğrenci yaralandı. 27 Kasım 1974 günü yapılan bu saldırılar birbirini takip etti. Ertesi gün faşist komandolar tekrar öğrenciler üzerine saldırdılar. Saldırı sonucu birçok yaralanan oldu. Saldırı sırasında 28 öğrenci gözaltına alındı.

YILDIZ ÖĞRENCİLERİNE SALDIRI

Yıldız DMMA'si öğrencileri boykota gittiler... Fakat bu istekleri okuldaki anti-demokratik uygulamaların son bulması, vizelerin devama göre verilmesi, ön şartlı derslerin kaldırılmasıdır. Öğrenciler bu haklı istekleri uğruna boykota gittiler... Fakat bu istekleri faşistler hazmedemedi... Onlar pusuda bekliyorlardı. Olay çıkarmak için vesile arıyorlardı... Yıldız oldukça uzak ve savunması oldukça zor bir yerdi... Bütün bunları bilen faşistler Edirnekapı ve Sıvas yurdundan topladıkları silâhlı, bıçaklı ve sopalı adamlarla özel tuttukları otobüslerle Yıldız'a geldiler. Boykot yapan öğrencilere saldırdılar... Saldırı üzerine poliste faşistlerin yanında yerini aldı. Devrimci öğrenciler saldırganları püskürttü... Polis kapıları tutarak devrimci öğrencilerin dışarı çıkmasını önledi. Saldırganlar da ellerini kollarını sallaya sallaya çekip gittiler... Sonra polis okulu boşalttı... Öğrencilerden beş kişiyi gözaltına aldı. Saldıran faşistler, tutuklanan devrimcilerdi.

ANKARA'DA 162 ÖĞRENCİ GÖZALTINDA

Ankara'da Dil Tarih ve Coğrafya öğrencileri boykota gittiler. Bir bildiri yayınladılar. Faşist komandolar bildiri dağıtan öğrencilere saldırdılar. Saldırı üzerine çatışma çıktı... Olaya polis müdahale etti... saldırganları tutuklayacağına, silahlarını ellerinden alacağına devrimci öğrencilere saldırdı. Yer yer polisle devrimci öğrenciler arasında çatışma çıktı. Çatışma sonrasında polis ADYÖD'de arama yaptı. Arama sırasında dernekte bulunan 162 öğrenciyi gözaltına aldı... Polis ADYÖD'e saldırıp devrimci öğrencileri gözaltına alırken, faşistlerde Ziraat Fakültesinde bildiri dağıtan devrimcilere saldırdı...

Devrimci kuruluşlar polisin AD-

YÖD'e yaptığı baskını ve yapılan tutuklamaları kınadılar. Olayların 12 Mart sonrası polis tertiplerinin aynısı olduğunu söyliyerek polisin kanunsuz tutumunu protesto ettiler. Devrimci sendikalar yaptıkları açıklamalarda şöyle dediler: «Biz devrimci sendikalar olarak, faşistlerin üniversitelerde ve işyerlerindeki giriştikleri kanlı saldırılara karşı, devrimci gençlikle işçi sınıfımızın kurtuluşu doğrultusunda kararlı tutum ve direnişimizi göstereceğimizi halkımıza duyururuz» Faşist saldırılara karşı tüm halkımızın, BAŞTA İŞÇI SINIFIMIZIN en önde göğüs germesi gerekir. Her türlü Faşist saldırıyı boğacağımızı tüm güçlerimizi birleştirerek gösterelim... FAŞİZME KARŞI DİRENECEK tum YURTSEVER ve DEMOKRATİK GÜÇLER, GÜÇLERİMİZİ BİRLEŞTİRELİM... FAŞİZMİN ATEŞİ ALTINDA BİRLİĞİMİZİ KURALIM...

Askerî savcılıkca tutuklama istemiyle Sıkıyönetim Mahkemesine sevkedilen 162 öğrenci mahkemece serbest bırakıldı. Sıkıyönetim komutanlığı öğrencilerin kitlevi örgütü ADYÖD'ü kapatma kararı aldı... Bu kararı demokratik güçler protesto ettiler.

ERZURUM'DA SİLAHLI SALDIRI

Erzurumda güvenlik kuvvetlerinin özel müsamahasıyla örgütlenen, sokaklarda ceplerinde silâhları ile serbestçe dolaşan faşist komandolar hergün bir olay çıkarmakta. Köşe başlarında pusuya yatmış gruplar halinde sokaklardan geçenleri çevirerek, dövmekteler, yaralamaktalar. Faşistlerin boy hedeflerinden biri de Erzurum Ziraat Fakültesi olmuştur. Okulun önünde özel otomobillerle gelip bekleyen saldırganlar, fakülteden çıkanları tartakladılar. Komandolar öğrencilerin üzerine silah ve bıçakla saldırdılar. Saldırı sonunda üç kişi ağır, yirmi üç kişi hafif yaralandı. Olay sonucunda saldırganlardan hiçbiri tutuklanmadı. Polis olayları seyretti.

BİR DEVRİMCI KURŞUNLANDI

TSİP üyesi bir tezgahtar kurşunlandı. Mahmut Filiz adındaki tezgahtar geceleyin. TSİP'in «**Refarandum mücadelesinde Bir Adım. Gizli Oy Açık Sayım**» sloganlı afişini yapıştırırken silahlı saldırıya uğradı. Arkadan saldıran silahlı saldırganlar, Mahmut Filiz'i sırtından yaraladılar. Hastahaneye kaldırılan Mahmut Filiz komadadır.

- Karadeniz Teknik Üniversitesine saldıran komandolar olay çıkarttı. Olaylar sırasında iki öğrenci yaralandı. Olayı TÖB-DER ve Halkevleri protesto etti.

- Diyarbakır'ın Ali Emir Ortaokul öğretmeni Kenan Akgün TOB-DER lokaline giderken saldırıya uğramış ve dövülmüştür. Akgün saldırıyı, yolsuzluklarını açıkladığı için Müdürün tertiplediğini bildirdi.

- Kayseri'nin Pazarören İlköğretmen Okulunda komandolar olay çıkardı. Olaylar sırasında komandolar, Akif Ağrıgöz, Arif Gönen ve Niyazi Atak adlı öğretmenleri tartakladılar.

● İstanbul Üniversitesi Merkez Fakültelerinde komandolar olay çıkardı. Olay merkez binanın havuzlu kısmında toplanan komandoların devrimci öğrencilere silah ve dinamitle saldırmaları ile patlak verdi. Bunun üzerine Merkez kısmında toplanan devrimci öğrenciler kapıları kapayarak üniversiteyi komandolara karşı savundular. Olay sırasında polis dış kapıyı kapayarak üniversiteye giriş çıkışı önledi. Dışardaki devrimcilerin içeri girmesini önledi. Sayıları az olmasına rağmen, devrimci öğrencilerin savunmada kararlılıkları komandoları geriletti. Öğleye kadar savunma yapan devrimci öğrenciler öğretim üyeleriyle birlikte fakülteyi boşalttılar. Marşlar söyleyerek Site yurduna doğru yürüdüler. Ordan dağıldılar.

● Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesine saldıran komandolar, olay çıkardı. Kapıda kimlik kontrolu yapan faşistler üniversiteyi işgal ettiler.

● KTÜ'e saldıran komandolar Zamahan Akkuş adlı öğrenciyi dövdüler.

● Hukuk Fakültesine 70 - 80 komando saldırdı. Saldırı üzerine çatışma çıktı. Çatışma sonucu 18 kişi gözaltına alındı. Komandolardan birinde tabanca bulundu.

● DTCF'de komandolar devrimci öğrencilere saldırdı. Saldırı sonucu kavga çıktı. Olaya müdahale eden polislerde komandolarla birlikte, devrimcilere saldırdı. Olaylar sonucu polis 8 kişiyi gözaltına aldı.

GREVLER - DİRENİŞLER

Son bir ayın işçi olayları özetle şunlardır:

EPENGLE İŞÇİLERİ DİRENİYOR

Tüm Dokuma - İş sendikası üyesi Epengle işçileri toplu sözleşme yetkisinin sarı Teksif'e verilmesini protesto ettiler. Kendi sendikaları tanınıncaya kadar direnişe geçtiler. İşçiler fabrikanın önünde kurdukları çadırlarda yaşıyorlar. İşçiler iki kere noter kanalıyla Teksif'ten istifa ettiler. Çağırdıkları noter önünde 110 işçi refarandum yaptı. Refarandumа katılan işçilerin 109'u oyunu Tüm Dokuma-İş'e verdi. Oylama gizli oy açık sayım biçiminde yapıldı. İşçiler sendika seçme özgürlükleri kabul edilinceye kadar direnişe kararlılar. Ankara'ya kadar yürümek için de karar verdiler. İşçiler fabrika önünde kurdukları çadırlarda kendi kaynattıkları tencerelerden hayatlarını sürdürüyorlar. Tüm demokratik kuruluşlar Epengle işçileri ile dayanışma içindedir.

BİR İŞÇİ BIÇAKLANDI

Adana'da İş Mahkemesinin aldığı karar gereğince toplu sözleşme yetki hakkı için Tekstil ile Teksif sendikaları arasında refarandum yapılmaktadır. Refarandum oylaması «gizli oy açık sayım» yerine, işçiyi baskı altında tutabilmek için, oylama «açık» olarak yapılmaktadır. Oylamada bu baskı yetmediğinden patronlar fabri-

kalara komandolar yerleştiriyor. Oylama yapılacak her fabrikada 40-50 komando bulunmaktadır. Bu komandolar işçilere baskı yapmakta, işçileri dövmekte, yaralamakta, tehdit etmektedirler. Patronların kiralık köpekleri faşist komandolar bir işçiyi bıçakla yaraladılar. Yaralı işçi hastahaneye kaldırıldı. Komandoların işçiler üzerindeki baskıları devam etmektedir. Polis, mahkeme sarı sendika ve başta işbirlikçi patronlar ve onların emrindeki komandolar işçilere karşı saldırılarına devam ediyorlar.

BEREC'TE İŞÇİLER İŞTEN ATILIYOR...

1300 işçinin çalıştığı BEREC fabrikasında 11 işçi liderinin işine son verildi. Bu işçi liderlerinin işine son verilmesinin nedeni, işçilerin hakkını alabilmek için grev örgütlemeye çalışmalarıdır. BEREC fabrikasında işçiler Petkim-İş sendikasına kayıtlıdırlar. Asgari ücretlerle ilgili kanunun çıkacağı sırada, Petkim-İş bir topul sözleşme yaptı. Bu sözleşme asgari ücretler ayarlamasına göre işçileri satmaktadır. İşçiler yeni haklarını alabilmek için Petkim-İş'e başvurdular. Fakat sendika işçilerle ilgilenmedi Bunun üzerine işçiler, eskiden kayıtlı bulundukları Petrol-İş'in iş kolu seviyesindeki yetki hakkından faydalanarak toplu iş sözleşmelerini yürütmesini istediler. Seçim yapılması gerekiyordu. Bir takım ilerici geçinen kuruluşlar, kişiler ve Petkim-İş sendikası, Petrol-İş'i sarı ilan etti. Patron işçiler önünde ağlıyarak oylarını Petrol-İş'e vermemelerini istedi. İşçi liderlerinin uyanık davranmaması sonucu oylamada çoğunluğu Petkim-İş kazandı. Ücretlerin artırılması, işten atılmaların son bulması, primlerin ödenmesi gibi haklı isteklerle işçi direnişini yaratacak olan grev kırıldı. Hem de birtakım kendini devrimci ilan eden kuruluşların çabası ile. Oysa Petrol-İş sendikasının İstanbul şubesi Faşizme Karşı Güçbirliğine katılmış bir kuruluştu. İşçi direnişi kırılınca patron II işçi liderinin işine son verdi. Şimdi de Ilgız Aykut'lu gibi eski bir Birinci Şube müdürünün örgütlediği polis sendikası Kimsan-İş'i fabrikaya sokmaya çalışmakta. Atılan işçilerin yerine komandoları yerleştirmektedir. Bütün bunlara rağmen işçilerin mücadele ruhu kırılmadı. Oylama sonrası olsa da işçiler gerçeği farkettiler.

YETKİ UYUŞMAZLIGI

Fransız Lape Hastahanesinde çalışan 105 işçi Sendika seçme özgürlüğü hakkının kısıtlanmasını protesto etmek için bir yürüyüş yaptılar. İşçiler daha önce kayıtlı bulundukları Sağlık-İş sendikasından istifa edip Devrimci Sağlık-İş sendikasına üye olmuşlardı. Fakat uzun zamandır Bölge Çalışma Müdürlüğüne baş vurdukları halde yetki alamamışlardı. Oysa kararın altı gün içinde verilmesi gerekiyordu. Başvurmadan itibaren 51 gün geçmişti. İşçiler Bölge Çalışma Müdürlüğünü protesto etmek için yürüyüş yaptılar. Seslerini duyurabilmek için basını tek tek dolaştılar. Sendika seçme özgürlüğünün tanınmasını istediler. İşçiler haklarını alıncaya kadar direnişe kararlı olduklarını açıkladılar.

TOPRAK İŞGALİ VE ÇATIŞMA

Gaziantep'in Oğuzeli ilçesinin İkizkuyu köylüleri ile köy ağaları arasında çatışma çıktı. Köylüler topraklarını ellerinden alan toprak ağası Ocak ailesine karşı mücadeleye girişti. Ağaların kiralık adamları ve jandarmalarla çatıştılar. Ocak'lar Adalet Partisinden eski Spor Bakanı olan Kamil Ocak'ın amca oğullarıdırlar. Ocak'lar haksız olarak köylülerin topraklarına el koymuşlar, koylüleri kendi topraklarından çıkarmışlardı. Oysa Ocak'ların İkizkuyu köyü ile hiçbir ilgileri yoktur. Köylüler kanununda yardımıyla topraklarına el koyan ağaların bu davranışını sineye çekmediler. Topraklarını tekrar alabilmek için ağalarla mücadeleye giriştiler. Ağalar köylülere karşı kiralık silahlı adamlarını çıkardı... Çıkan çatışmada Metin Ocak öldü, Bülent Ocak yaralandı... Bu, köylülerin toprak ve özgürlük uğruna mücadelede kararlı olduklarını gösterdi. İkizkuyu köylülerinin mücadelesi tüm Türkiye halkının, tüm köylülerin DEMOKRASİ uğruna, BAĞIMSIZLIK uğruna mücadelelerinin bir parçasıdır. Köylüler, toprak için, özgürlük için, GERÇEK DEMOKRASİ için dövüşüyorlar... GERÇEK DEMOKRASİ köylünün ozgür olarak ulusun bireyi olabilmesidir... Toprak sahibi olabilmesidir... Ağalık düzenine son vermesidir.

ALİAĞA'DA HEM GREV HEM LOKAVT

Petkim-İş sendikası Aliağa'da bin işçi ile grev kararı aldı. Bunun üzerine işveren lokavt kararı aldığını bildirdi. Tüm sendikalar, ilerici kuruluşlar işverenin bu kararını protesto etti. Aliağa'da grev ve lokavt kararı birlikte sürerken, İPRAŞ'ta da Petkim-İş sendikası toplu iş sözleşmesinde anlaşamadı. İpraş'ta da Petkim-İş sendikası 650 işçi ile grev kararı aldığını kamuoyuna açıkladı. Grevin yakında Aliağa ile birlikte başlıyacağını açıkladı. akat aradan uzun zaman geçmesine rağmen ne Aliağa'da ne de İpraş'ta greve başlandı. Bunun nedeninin «grev fonunun yetersiz olduğu» idi. Yani işçinin haklarını savunduğunu iddia eden sendika işçiyi greve çıkaramıyordu. İşçinin parasından kestiği aidatlarla biriken grev fonunu tüketmişti.

BEMA'DA 9 İŞÇİ İŞTEN ATILDI

Işçilerin işten atılma nedenleri, sendikal faaliyet göstermeleridir. Bilindiği gibi, BEMA fabrikası ÜLKER'in hemen yanındadır. Bu bölgeye sarı Tek Gıda-İş sendikası egemendir. ÜLKER işçileri bu egemenliği yıktı. BEMA, VATAN KONSERVE işçileri sendika seçme özgürlüğü için mücadeleye hazırlanıyordu. Fakat patron da artık komandoları ile işçiler üzerinde baskı kurmuştu. Tesbit ettiği işçi liderini tehdit ediyor, işten atıyordu. İşte BEMA fabrikasında da 9 işçi lideri, İşçileri Gıda-İş sendikasına üye yapmağa çalıştıkları için işten atıldılar

DİĞER DİRENİŞLER

Konya'da II ekmek fabrikasında greve gidildi. İşçilerin greve gitme nedeni, ekmek ve fırın fabrikalarında imzalanan proto-

kola patronların uymamasıdır.

SSK'ye bağlı ve yurt çapında 100 işyerinde 20 bin işçi direnişe geçti. Sağlık-İş sendikasının aldığı karar gereğince işçiler yemek boykotu yaptılar.

DİSK'e bağlı Lastik-İş sendikası 650 işçi ile grev kararı aldı. Sendikanın Goodyear fabrikasında sürdürdüğü toplu iş sözleşmeleri görüşmesi anlaşmazlıkla sonuçlandı. Bunun üzerine sendika grev kararı aldığını açıkladı.

Çağdaş Metal-İş sendikası Kırıkkale'de 9 bin işçi için Referandum istedi. Sendika Türk Metal-İş ile arasında doğan yetki hakkı uyuşmazlığını çözebilmek için referandum yapılmasını istedi.

Aydın'da 20 fırında 100 işçi greve gidiyor. Gıda-İş sendikasına bağlı işçiler uyuşmazık sonucu greve gitme kararı aldılar

Elazığ'da Keban Holding'te 200 işçi greve gitme kararı aldı. İşçiler, işveren sosyal haklar ve ücretler konusunda anlaşmamakta direnince greve gitmeye karar verdiler.

Şişli Sedef düğme fabrikasında işçiler üretimi durdurdu. Üretim durdurmanın nedeni, işçilerin istemediği sendika İdeal Lastik-İş ile işverenin toplu sözleşme görüşmelerini yürütmesidir. İşçiler bağlı bulundukları Kauçuk-İş'in müdahelesi ile iş başı yaptılar. Kauçuk-İş sendikası da diğer sendika gibi sarı bir sendikadır.

Üniroyal fabrikasında uyuşmazlık çıktı. Lastik-İş sendikası üyesi 850 işçi çalışmaktadır, bu fabrikada.

Tekstil'in Topkapı şubesinde nihayet seçim yapıldı. Uzun zamandan beri bu şubede seçimler ertelendi... Nihayet yapılan seçimlerde genel merkez taraflılar kaybetti. Çoğunlukla seçimi devrimciler kazandı. Oylama katılan 1017 oyun 905'ini alan devrimciler genel merkez taraftarlarını büyük bir yenilgiye uğrattılar.

Sosyal-İş sendikası, Basın İlan Kurumuna ait dört işyerinde grev kararı aldı.

İzmir'de DERMA tekstil işyerinde, Tekstil sendikasına bağlı 75 işçi greve gitti. Grevin nedeni, toplu iş sözleşmesinde kı uyuşmazlıktı. Grev on saat sürdü. Patron işçilerin isteklerini kabul etti. İşçiler greve son verdi

İskenderun Demir-Çelik Fabrikasında 2 bin işçi greve gitme kararı aldı.

İstanbul'da 54 Tekstil işyerinde grev kararı alındı. Greve 20 bin işçinin katılacağı söylenmektedir. Grev kararı üzerine işverenler sendikası da lokavt kararı alındığını açıkladı. Lokavt kararının nedeninin, mal stoklarının eritmek olduğu söylenmektedir.

GEÇEN AYDAN DEVAM ETMEKTE OLAN GREVLER

5 nisan 1974'te başlayan, Maden-İş sendikası üyesi 624 işçi, Elektro Metal'de greve devam ediyor.

12 temmuz 1974'te greve başlayan 135 Oleyiş sendikasına bağlı işçi Ömür restoranda greve devam ediyor.

4 eylül 1974'de greve başlayan

Lastik-İş üyesi 20 işçi, Kausan'da greve devam ediyor.

23 eylül 1974'te greve başlayan Çimse-İş sendikası üyesi 256 işçi Yıldız Porselen'de greve devam ediyor.

6 eylül 1974'te greve başlayan Metal-İş sendikası üyesi 65 işçi, Nuri Akdemir ithalatta greve devam ediyor.

6 eylül 1974'te greve başlayan Lastik-İş sendikası üyesi 870 işçi, Gıslaved'de greve devam ediyor.

8 kasım 1974'te greve başlayan Maden-İş sendikası üyesi 205 işçi, Dökümay da greve devam ediyor.

10 lira